

Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers (SPOA)

Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers (SPOA)
Akerstraat 92, 6411 HD Heerlen
Postbus 4471, 6401 CZ Heerlen
Telefoon: 088 - 116 3021
Internetsite: www.spoa.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van
de Kamer van Koophandel onder nummer 41150815

Verslag over het boekjaar 1-1-2022 t/m 31-12-2022

Colofon

Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers (SPOA)
Akerstraat 92, 6411 HD Heerlen
Postbus 4471, 6401 CZ Heerlen

Redactie

Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers, Heerlen

SPOA jaarverslag 2022

Voorwoord

Op het moment dat ik dit voorwoord schrijf heeft de Eerste Kamer net de Wet Toekomst Pensioenen goedgekeurd. Na vele jaren studeren, polderen, overleggen, lobbyen en debatteren is er eindelijk een politiek akkoord en kan de hervorming van het Nederlandse pensioenstelsel zijn beslag gaan krijgen.

Het bestuur van SPOA is al een aantal jaren aan het werk om de nieuwe pensioenregeling te kunnen invoeren. Toen het kabinet, werkgevers en vakbonden in juni 2020 het Pensioenakkoord sloten, zijn we als bestuur SPOA samen met ons VO en het bestuur van BPOA aan de slag gegaan om een pensioenregeling te ontwerpen die voldoet aan de nieuwe wetgeving (die nog in ontwikkeling was) en aan de wensen van onze deelnemers. Nadat de ALV van BPOA voor een Flexibele Pensioenregeling had gestemd hebben we ons gericht op de concrete invulling van deze regeling. In het begin van 2022 hebben we een risicopreferentieonderzoek uitgevoerd om inzicht te krijgen in de risicohouding en het -draagvlak van de deelnemers. De uitkomsten van het onderzoek hebben we gebruikt om het beleggingsbeleid in te richten, zowel voor de pensioen opbouwfase met beleggingskeuzes (lifecycles) als voor de uitkeringsfase. Ook de pensioenregeling zelf en de financiële opzet krijgen steeds meer hun vaste vorm.

Om de transitie van de oude naar de nieuwe regeling op zorgvuldige wijze te realiseren, zijn we continu in gesprek met onze uitvoeringsorganisatie. Een onderzoek naar de datakwaliteit is nagenoeg afgerond, zodat we de juiste gegevens van deelnemers gebruiken bij de overgang naar de nieuwe regeling. Met AZL zijn we ook in gesprek om de keuzebegeleiding in te richten zodat deelnemers goed worden ondersteund bij het maken van keuzes die bij hun passen. Als bestuur hebben we vastgesteld hoe wij dit graag ingericht willen zien; de uitwerking zal in de loop van 2023 en 2024 plaatsvinden.

Kortom, er is veel werk verzet en dat is ook in de buitenwereld niet onopgemerkt gebleven. Afgelopen jaar waren wij de winnaar van de Pensioen Pro Award voor beste pensioenfonds met een vermogen van minder dan 5 miljard euro.

Dat er veel werk is verzet zien we ook terug in de kosten. De kosten voor het vermogensbeheer in relatie tot het belegd vermogen blijven redelijk constant. De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en de bestuurlijke kosten zijn zoals verwacht gestegen. Dit wordt voor het overgrote deel veroorzaakt door de extra inspanningen voor de ontwikkeling van de nieuwe pensioenregeling. Uiteraard heeft het bestuur hier oog voor. Het beheersen van de kosten is en blijft een belangrijk speerpunt in de komende jaren. Wij verwachten dat de kosten in de komende periode nog op een hoog niveau blijven als gevolg van de transitie naar de nieuwe regeling. Het streven is om na de transitie de kosten voor uitvoering van de pensioenregeling te verlagen.

Maatschappelijke en economische omstandigheden leidden tot een moeizaam beleggingsjaar. Het totaalrendement voor de portefeuille was met een min van 17,88% een stuk lager dan we de afgelopen jaren zagen. De oorlog in Oekraïne, prijsstijgingen en een vertragende economie zorgden voor rode cijfers op de aandelenbeurzen. De stijgende rente zorgde voor een negatief rendement op de vastrentende waarden, maar had ook een positieve werking op de dekkingsgraad. Deze, in de ogen van de buitenstaander opmerkelijke situatie, maakt ook meteen duidelijk wat de spanning is in het huidige stelsel.

In 2022 steeg onze actuele dekkingsgraad met bijna 15%-punt naar 118,9%. De beleidsdekkingsgraad kwam uit op 113,7%. Dit betekende dat we aan het eind van het jaar niet alleen een toeslag op de ingegane en opgebouwde pensioenen konden verlenen van 1,5% per 1 januari 2023, maar ook de gemiste toeslag van 1 januari 2022 alsnog konden toekennen. Voor actieve en gewezen deelnemers kwamen deze verhogingen bovenop de vaste verhoging van 1,5% per jaar. We realiseren ons dat dit minder is dan de inflatie die in 2022 op een uitzonderlijk hoog niveau uitkwam, maar gelet op de fiscale mogelijkheden van onze huidige pensioenregeling was dit het maximale dat mogelijk was.

Alle werkzaamheden voor de huidige regeling en zeker ook voor de nieuwe regeling vragen toegewijde en competente adviseurs, ondersteuners en andere partijen. Aan hen, maar ook aan de bestuurders van BPOA en het VO die zo'n belangrijke rol spelen bij de totstandkoming van de nieuwe pensioenregeling wil ik hierbij mijn dank uitspreken. Samen met onze deskundige en betrokken bestuursleden blijven we werken aan een toekomstbestendige pensioenregeling van en voor de openbare apothekers. De politiek is akkoord; de bal ligt nu bij ons. Ik heb er vertrouwen in.

Mariëtte van de Lustgraaf
Voorzitter bestuur SPOA

Inhoud

	Pagina
SPOA jaarverslag 2022	3
Voorwoord	3
Meerjareoverzicht	7
Bestuursverslag	
1. Karakteristieken van het pensioenfonds	9
2. Pensioenbeheer	11
3. Communicatie	23
4. Financieel	24
5. Beleggingen	27
6. Actuarieel	33
7. Governance	37
8. Integraal Risicomanagement	44
9. Het nieuwe pensioenstelsel	48
10. Vooruitblik komend boekjaar en visie nabije toekomst	51
11. Organisatie pensioenfonds	51
Verantwoordingsorgaan	
Verslag van het Verantwoordingsorgaan	55
Reactie van het bestuur	57
Intern toezicht	
Oordeel en samenvatting visitatie 2022	59
Reactie van het bestuur	60

Pagina

Jaarrekening

Balans per 31 december	62
Staat van baten en lasten	64
Kasstroomoverzicht	65
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	66
Toelichting op de balans per 31 december	72
Toelichting op de staat van baten en lasten	79
Resultaatbestemming	84
Gebeurtenissen na balansdatum	84
Verbonden partijen	84
Risicoparagraaf	86

Overige gegevens

Statutaire bepaling van resultaatbestemming	99
Actuariële verklaring	100
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	102

Bijlagen

SFDR	112
------	-----

Meerjarenoverzicht

	2022	2021	2020	2019	2018
Aantallen					
Actieve deelnemers	2.909	2.933	2.949	2.958	2.900
Gewezen deelnemers	1.311	1.291	1.271	1.202	1.222
Pensioengerechtigden	1.565	1.486	1.428	1.380	1.318
Totaal	5.785	5.710	5.648	5.540	5.440
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Toeslagen (voorwaardelijk)					
Indexatie actieven	3,0% ¹⁾	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Indexatie inactieven	3,0% ¹⁾	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Belegd vermogen	1.585.143	2.119.921	2.205.560	1.952.008	1.575.844
Beleggingsopbrengsten	-379.293	-6.276	213.598	293.509	-61.720
Totaal rendement	-17,9%	-0,1%	11,4%	18,3%	-3,4%
Reserves					
Algemene reserve	276.268	82.931	-66.744	-81.865	-82.379
Totaal reserves	276.268	82.931	-66.744	-81.865	-82.379
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	1.462.277	2.043.412	2.205.770	2.014.771	1.729.332
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	298	396	477	592	641
Overige technische voorzieningen	2.675	2.587	2.142	406	726
Totaal technische voorzieningen	1.465.250	2.046.395	2.208.389	2.015.769	1.730.699

1) Dit is 1,5% per 1 januari 2022 met terugwerkende kracht en 1,5% per 1 januari 2023.

	2022	2021	2020	2019	2018
Premiebijdragen van deelnemers	41.033	38.306	35.780	32.381	31.971
Pensioenuitkeringen	43.886	41.133	39.141	37.088	35.631
Pensioenvermogen	1.741.518	2.129.326	2.141.645	1.933.904	1.648.320
Dekkingsgraad					
Actuele dekkingsgraad ¹⁾	118,9%	104,1%	97,0%	95,9%	95,2%
Vereiste dekkingsgraad	118,6%	115,6%	114,5%	115,9%	117,8%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,3%	104,3%	104,2%	104,2%	104,2%
Beleidsdekkingsgraad	113,7%	101,0%	91,0%	94,7%	100,0%
Premiedekkingsgraad	100,9%	92,0%	98,4%	94,2%	97,9%

1) De actuele dekkingsgraad is als volgt berekend: $(276.268 + 1.465.250) / 1.465.250 \times 100\% = 118,9\%$.

Bestuursverslag

1 Karakteristieken van het pensioenfonds

1.1 Werkingssfeer en doelstelling

Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers (SPOA) is een beroepspensioenfonds opgericht op 30 december 1971 ten behoeve van de pensioenvoorziening van de in de openbare farmacie werkzame apothekers. Het pensioenfonds is statutair gevestigd te Den Haag. De pensioenregeling wordt door de Beroepspensioenvereniging Pensioenfonds Openbare Apothekers (BPOA) vastgesteld. Deelname is op grond van de verplichtstelling verplicht voor alle apothekers werkzaam in een openbare apotheek.

De (statutaire) doelstelling van SPOA is overeenkomstig de bepalingen van de statuten, van de uitvoeringsovereenkomst en van het pensioenreglement, te zorgen voor een ouderdomsvoorziening voor apothekers en de verzorging van hun nagelaten betrekkingen, één en ander door middel van pensioen of andere uitkeringen, alsmede alle handelingen te verrichten die daartoe bevorderlijk zijn.

1.2 Missie van SPOA

SPOA streeft naar een passend pensioenproduct voor aangesloten apothekers en draagt hieraan bij door kwaliteitsgericht, kostenbewust, maatschappelijk verantwoord en evenwichtig te handelen. SPOA staat dicht bij (voormalig) aangesloten apothekers en hun nabestaanden en voert een solide financieel beleid.

Het bestuur van SPOA gaat bij ieder strategisch en beleidsmatig besluit zoveel mogelijk uit van deze missie.

1.3 Visie van SPOA

SPOA is een pensioenfonds van en voor (voormalig) aangesloten apothekers. SPOA handelt in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. SPOA ziet het als haar taak om haar belanghebbenden te voorzien van de benodigde informatie om keuzes gebaseerd op feiten te kunnen maken. Het bestuur staat daarom in contact met beroepsgenoten en bevordert het pensioenbewustzijn van belanghebbenden door relevante en transparante communicatie, ook als het gaat om risico's, rechten en koopkracht van de (gewezen) deelnemer, de gepensioneerden en hun nabestaanden.

De visie heeft in het bijzonder de aandacht in de communicatie tussen SPOA en de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

1.4 Strategie van SPOA

SPOA kent een zo efficiënt mogelijk operationele uitvoering in combinatie met een gezonde bedrijfsvoering, een proactieve houding en verandervermogen door:

- de processen adequaat in te richten en vast te leggen, en op beheerste wijze te doorlopen;
- het vermogen te beheren op basis van beleggingsbeginselen, waarbij een prudent en verantwoord beleggingsbeleid wordt vastgesteld;
- de prestaties van SPOA op het gebied van beleggen, kosten en risicomanagement te monitoren en te vergelijken met alternatieven;
- de sterkten en zwakten van de eigen organisatie te kennen en te vergelijken met alternatieve aanbieders voor pensioenen;
- deelnemers en belanghebbenden op een begrijpelijke en relevante wijze van informatie te voorzien;
- op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen in de pensioensector en binnen de beroepsgroep.

1.5 Kernwaarden van SPOA en verantwoording beleid

Het bestuur van SPOA handelt vanuit de volgende kernwaarden:

Verbonden:

SPOA is van en voor (voormalig) aangesloten apothekers en handelt in het belang van haar deelnemers. SPOA heeft korte lijnen met de beroepsgroep, heeft verstand van de apothekersbranche en het bestuur bestaat grotendeels uit beroepsgenoten. SPOA heeft oog voor de verschillen in deelnemers (jong, oud, zelfstandig, loondienst) en ziet waar de wensen gehonoreerd kunnen worden binnen de doelstellingen en taken van SPOA.

Toegewijd:

SPOA voert de aan haar toevertrouwde taken op een adequate, correcte, weloverwogen, deskundige en zorgzame wijze uit. De deelnemers kunnen op SPOA vertrouwen. SPOA werkt vanuit een robuust en solide beleidskader en de beginselen van goed pensioenfondsbestuur. De beslissingen van SPOA zijn zorgvuldig en passend binnen het karakter en de verantwoordelijkheden van het pensioenfonds. Bij inschakeling van externe partijen moeten ook die aan de normen van SPOA voldoen.

Laagdrempelig:

SPOA is aanspreekbaar op haar gedrag en besluiten. SPOA is bereikbaar en de communicatie over de pensioenregeling, de financiële positie van SPOA en de risico's die daaraan verbonden zijn voor de belanghebbenden van SPOA, is helder en open. Over de invulling van de aan SPOA opgedragen taken, het gevoerde beleid en de resultaten daarvan legt het bestuur van SPOA verantwoording af aan de daarvoor aangewezen organen.

SPOA geeft uitvoering aan het pensioenreglement zoals vastgesteld door BPOA. Deze uitvoering bestaat uit het innen van de premies, het beleggen van het beschikbare vermogen, het doen van uitkeringen en het informeren van belanghebbenden. Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de uitvoering en houdt als 'goed huisvader' de regie over de werkzaamheden van het pensioenfonds.

Daartoe hanteert het pensioenfonds de volgende beleids- en verantwoordingscyclus:

- **Beleid vastlegging:** vastgelegd in het reglement en de uitvoeringsovereenkomst
- **Analyse en verankering:** door middel van een Asset and Liability Management Study (ALM) en vastlegging in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) en het risicomanagement beleidsdocument
- **Implementatie:** vastgelegd in uitbestedingsdocumenten, vermogensbeheermandaten, Service Level Agreements
- **Monitoren:** door middel van SLA rapportages, performance rapportages, risicorapportages en ISAE rapporten
- **Verantwoording:** UPO (uniform pensioenoverzicht), jaarrekening, verslag Verantwoordingsorgaan en Intern Toezicht, communicatie naar deelnemers

1.6 Odrachtaanvaarding

Artikel 109a van de Wet verplichte beroepspensioenregeling draagt het bestuur van SPOA op te zorgen voor de formele opdrachtaanvaarding van de door de beroepspensioenvereniging BPOA ontworpen pensioenregeling. SPOA en BPOA hebben de doelstellingen en uitgangspunten opgenomen in een uitvoeringsovereenkomst.

2. Pensioenbeheer

2.1 Pensioenregeling

De pensioenregeling is vastgesteld door de beroepspensioenvereniging BPOA en wordt uitgevoerd door SPOA. De pensioenregeling is uitgewerkt in het pensioenreglement.

Pensioensysteem

De pensioenregeling heeft het karakter van een uitkeringsregeling in de zin van de Wet verplichte beroepspensioenregeling en is een collectieve beschikbare premieregeling met directe omzetting in pensioenaanspraken.

Premie

De pensioenregeling is gebaseerd op een vooraf vastgestelde premie (2022: 30,7%) van de pensioengrondslag, die de deelnemers afdragen aan SPOA. Het pensioengevend inkomen is hierbij gemaximeerd op € 87.818 (2022) op fulltimebasis. De franchise is € 14.802 (2022).

Ouderdomspensioen

De beoogde opbouw van het ouderdomspensioen bedraagt 1,3% van de pensioengrondslag. Indien in enig jaar blijkt dat de vooraf vastgestelde premie naar oordeel van het bestuur onvoldoende is voor de beoogde pensioenopbouw dan wordt de opbouw van het ouderdomspensioen in dat jaar verminderd. In 2022 bedroeg de jaarlijkse opbouw van levenslang ouderdomspensioen 0,95% van de pensioengrondslag. De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar.

Voor de aanspraken op ouderdomspensioen van deelnemers en van gewezen deelnemers geldt een vaste stijging met 1,5% per jaar (onvoorwaardelijke toeslag) tot de pensioenrichtleeftijd van 68 jaar, eventueel vermeerderd met een resultaatafhankelijke verhoging (voorwaardelijke toeslag). Jaarlijks beziet het bestuur of een voorwaardelijke toeslag wordt toegekend.

Voor de ingegane pensioenen geldt uitsluitend de genoemde voorwaardelijke toeslag. De voorwaardelijke toeslagverlening is gebaseerd op de prijsindex met een maximum van 1,5%. Dit is de maatstaf voor het bijhouden van de toeslagachterstand (zie tabel hieronder).

Partnerpensioen

Het beoogde partnerpensioen bedraagt sinds 1 januari 2015 voor elk deelnemersjaar 1,313% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag van de deelnemer. Indien in enig jaar blijkt dat de vooraf vastgestelde premie naar oordeel van het bestuur onvoldoende is voor de beoogde pensioenopbouw, dan wordt de opbouw van het partnerpensioen in dat jaar verminderd. In 2022 bedroeg de opbouw van partnerpensioen 0,9595% van de pensioengrondslag.

Voor actieve deelnemers die tevens op 31 december 2014 deelnamen aan de pensioenreglementen 1 of 2, geldt een overgangsregeling. Deze overgangsregeling houdt in dat het partnerpensioen wordt aangevuld tot het niveau van het partnerpensioen zoals dat verzekerd was per 31 december 2014.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen gaat in op de eerste dag van de maand volgend op het overlijden van de (gewezen) deelnemer en duurt voort tot uiterlijk de 21-jarige leeftijd van het op wezenpensioen recht hebbende kind. Het wezenpensioen bedraagt 20% van het partnerpensioen.

Voor actieve deelnemers die tevens op 31 december 2014 deelnamen aan de pensioenreglementen 1 of 2, geldt een overgangsregeling. Deze overgangsregeling houdt in dat het wezenpensioen wordt aangevuld tot het niveau van het wezenpensioen zoals dat verzekerd was per 31 december 2014.

Toeslagverlening

Het bestuur heeft gezien de financiële positie van het pensioenfonds eind 2022 besloten om met terugwerkende kracht voorwaardelijke toeslag van 1,5% te verlenen per 1 januari 2022. Daarnaast besloot het bestuur om per 1 januari 2023 voorwaardelijke toeslag van 1,5% te verlenen.

SPOA houdt de achterstand in toeslagverlening bij. In onderstaande tabel is de toeslagachterstand van de deelnemers bij SPOA weergegeven. De toeslagachterstand per 1 januari 2023 bedraagt 30,9%. In deze achterstand zijn de niet-gerepareerde verlagingen uit de periode 2011 tot en met 2014 ad 23,4% meegenomen.

Datum	Maatstaf	Toeslagverlening	Achterstand
1-1-2015			23,4%
1-1-2016	0,40%	0,00%	23,9%
1-1-2017	0,00%	0,00%	23,9%
1-1-2018	1,50%	0,00%	25,8%
1-1-2019	1,50%	0,00%	27,7%
1-1-2020	1,50%	0,00%	29,6%
1-1-2021	1,00%	0,00%	30,9%
1-1-2022	1,50%	1,50%	30,9%
1-1-2023	1,50%	1,50%	30,9%

Vervallen zeer kleine pensioenaanspraken

Sinds 1 januari 2019 vervallen zeer kleine pensioenaanspraken bij einde deelneming. Als het opgebouwde ouderdomspensioen bij einde deelneming op de reguliere ingangsdatum van het pensioen niet meer bedraagt dan € 2 bruto per jaar vervallen de pensioenaanspraken van een deelnemer van rechtswege bij einde van de deelneming. Dat geldt dan zowel voor het ouderdomspensioen als partner- en wezenpensioen. De waarde van de vervallen zeer kleine pensioenaanspraken wordt toegevoegd aan de algemene middelen van SPOA.

In 2022 zijn er geen kleine pensioenen vervallen.

2.2 Uitvoering van de verplichtstelling

Op grond van de verplichtstelling is deelname aan de pensioenregeling van SPOA verplicht voor alle apothekers werkzaam in een openbare apotheek. Onder openbare apotheek wordt verstaan een apotheek die farmaceutische zorg levert voor extramurale toepassing. Deze apothekers zijn verplicht zich aan te melden als deelnemer bij het pensioenfonds.

SPOA heeft de plicht naar BPOA, de deelnemers en andere belanghebbenden om de verplichtstelling te handhaven en controleert zo goed mogelijk of alle openbare apothekers deelnemen aan de pensioenregeling. Aangezien SPOA zich voor deze controle niet kan baseren op een register van apothekers, en zowel SPOA als andere instanties zijn gebonden aan de privacywetgeving, ligt de focus met name op communicatie over de verplichte deelname aan SPOA. Zo wordt bij het Charlotte Jacobs Instituut (vervolgopleiding voor openbare apothekers) informatie verstrekt over SPOA en BPOA. Daarnaast wordt periodiek gecontroleerd of namen van de nieuwe leden van het KNMP (beroepsorganisatie van apothekers), die worden gepubliceerd in het Pharmaceutisch Weekblad, bekend zijn bij de uitvoerder. In relevante nieuwsbrieven wordt met regelmaat aandacht gevraagd voor de pensioenregeling en de wijze waarop deelnemers zich kunnen aanmelden. Daarnaast heeft ook BPOA een taak in de bewustwording van de beroepsgenoten.

Onderdeel van de uitvoering van de verplichtgestelde pensioenregeling is de inwinning van de juiste inkomensgegevens. De beroepsgenoten zijn op grond van de verplichtstelling en de Wet verplichte beroepspensioenregeling zelf verantwoordelijk om tijdig de juiste inkomensgegevens door te geven en de premienota's te betalen. Zij doen dit via het digitale portaal MijnPensioenadministratie.

2.3 Wijzigingen in de fondsdocumenten

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN)

Het bestuur actualiseert de ABTN tenminste elk jaar. In 2022 is de ABTN twee keer bijgewerkt en vastgesteld op basis van de tot dan toe genomen besluiten.

Statuten

De statuten zijn in december 2022 geactualiseerd. De bepalingen over belet (het tijdelijk niet kunnen uitoefenen van de werkzaamheden) en ontstentenis (het permanent niet kunnen uitoefenen van werkzaamheden) voor het bestuur zijn nader uitgewerkt. Daarnaast is opgenomen hoe wordt omgegaan met een direct of indirect persoonlijk tegenstrijdig belang van een bestuurslid.

Pensioenreglement

In het gehele pensioenreglement zijn de bedragen, percentages en de flexibiliseringsfactoren die in 2021 golden vervangen door de bedragen, percentages en de flexibiliseringsfactoren die in 2022 gelden. Daarnaast zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- Verduidelijkt is tot wanneer een (gewezen) deelnemer recht heeft op de jaarlijkse onvoorwaardelijke vaste toeslag van 1,5%.
- Later in 2022 is een bepaling toegevoegd aan de regeling over toeslagverlening die betrekking heeft op de tijdelijke soepelere regelgeving voor toeslagverlening.
- Verduidelijkt is hoe SPOA omgaat met de situatie dat de beroepsgenoot ondanks herhaaldelijke verzoeken zijn pensioengevend inkomen niet heeft doorgegeven.
- Toegevoegd is dat de zelfstandig apotheker op verzoek gedurende een periode van zwangerschaps- en bevallingsverlof de pensioenopbouw ongewijzigd kan laten voortduren.

Voor het overige is het pensioenreglement 2022 een ongewijzigde voortzetting ten opzichte van 2021.

Uitvoeringsovereenkomst

De uitvoeringsovereenkomst tussen de beroepspensioenvereniging BPOA en SPOA is in 2022 niet gewijzigd.

De statuten en reglementen zijn beschikbaar op de documentenpagina van de website www.spoa.nl.

2.4 Afhandeling van klachten en geschillen

Klachten

SPOA heeft een klachtenregeling die is opgenomen op de website. Iemand die het niet eens is met de wijze waarop hij of zij is behandeld of geïnformeerd, kan een klacht indienen bij de administrateur. Kan de klager zich niet vinden in de wijze waarop de administrateur de klacht heeft afgehandeld, dan kan bezwaar worden gemaakt bij het bestuur. Is een (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde het niet eens met het besluit van het bestuur over de klacht, dan kan deze terecht bij de Ombudsman Pensioenen.

In 2022 heeft SPOA de volgende klachten (aantallen) behandeld:

Klachten	Aantal
Behandeld door onze pensioenuitvoeringsorganisatie AZL	12
<i>Waarvan gegrond:</i>	7
Behandeld door de pensioen- en communicatiecommissie	5
<i>Waarvan gegrond:</i>	3
Behandeld door de Ombudsman Pensioenen	-
<i>Waarvan gegrond:</i>	-

Van de 12 klachten gingen zeven klachten over de premienota's en drie klachten over de gemaakte (oriënterende) berekeningen bij pensioering. Er waren geen klachten die hebben geleid tot een verandering in de pensioenregeling of processen die daaruit voortvloeien.

Geschillen

Daarnaast heeft SPOA een geschillenregeling. Iemand die het niet eens is met wijze waarop SPOA de pensioenregeling uitvoert, maakt dit geschil rechtstreeks kenbaar aan het bestuur. Is de betrokkene het vervolgens oneens met het besluit van het bestuur met betrekking tot het geschil, dan kan bezwaar worden gemaakt bij de geschillencommissie van SPOA. Er zijn in 2022 geen geschillen aangemeld bij de geschillencommissie.

De Gedragslijn Goed omgaan met klachten

De Pensioenfederatie heeft in de zomer van 2022 de Gedragslijn Goed omgaan met klachten gepubliceerd. De Gedragslijn regelt het behandelen, rapporteren en leren van klachten van deelnemers. Doel is het waarborgen van een minimumniveau van klachtafhandeling in de pensioenfondsensector. De Gedragslijn is in lijn met de (huidige) wetgeving en sluit aan bij het Wetsvoorstel toekomst pensioenen, aanbevelingen van AFM en aanbevelingen van de Ombudsman Pensioenen. Pensioenfondsen hebben tot 1 januari 2024 de tijd om de Gedragslijn te implementeren.

SPOA heeft samen met pensioenuitvoeringsorganisatie AZL in kaart gebracht welke stappen het op de korte en langere termijn wil zetten om klachten te behandelen in lijn met de Gedragslijn. Ook heeft SPOA meegedaan aan de nulmeting.

Belangrijke stap voor SPOA is de aanpassing van de klachtenprocedure. Dit wordt in de eerste maanden van 2023 opgepakt. Het verantwoordingsorgaan heeft hierin een adviesrecht. Een andere belangrijke stap die in de laatste maanden van 2022 door AZL is opgepakt is uitbreiding van de registratie van klachten. Daarmee voldoet SPOA met ingang van 2023 aan de rapportageverplichtingen in de Gedragslijn. Een derde belangrijke stap die heel 2023 aandacht krijgt zijn de drie waarden in de Gedragslijn: 'ontvankelijk', 'klantgevoelig' en 'lerend'. Doel is dat deelnemers en pensioengerechtigden de klachtenprocedure als laagdrempelig, eenvoudig en transparant ervaren.

2.5 Naleving AVG en Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

De heer K. den Blanken (Sprenkels) is aangesteld als privacy officer voor SPOA. De privacy officer ziet onder andere toe op hoe SPOA omgaat met persoonsgegevens. De privacy officer heeft in zijn rapportage over 2022 vastgesteld dat SPOA zich heeft gehouden aan de AVG en aan de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen.

2.6 Uitbestedingsbeleid en uitbestede werkzaamheden

Uitbestedingsbeleid

Zowel het pensioenbeheer, het vermogensbeheer en de custody als de bestuursondersteuning zijn uitbesteed. Het bestuur heeft hiervoor gekozen op basis van zijn verantwoordelijkheid voor het beheer van het pensioenfonds, de vereiste professionaliteit en de noodzakelijke risicobeheersing.

Het bestuur heeft uitbestedingsbeleid geformuleerd, waarin de uitgangspunten voor uitbesteding zijn vastgelegd. Dat is in lijn met de eisen die de Wet verplichte beroepspensioenregeling en de Guidance uitbesteding door Pensioenfondsen van DNB daaraan stellen. Doelstelling van het uitbestedingsbeleid is het waarborgen van continuïteit en constante kwaliteit van de dienstverlening. Hiermee blijven de reputatie en de beheerste bedrijfsvoering van SPOA gehandhaafd.

De risicoanalyse is onderdeel van een voorgenomen bestuursbesluit om bepaalde werkzaamheden of taken uit te besteden. Mede op basis van de risicoanalyse worden selectiecriteria vastgesteld. SPOA beheerst operationele risico's door eisen te stellen aan zijn dienstverleners. Dit zijn onder andere eisen met betrekking tot continuïteit, integriteit en kwaliteit.

Het bestuur toetst regelmatig of de manier waarop de uitbestede activiteiten of processen worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken. Het bestuur doet dit onder meer aan de hand van:

- Periodieke rapportages over (de resultaten van) de uitbestede taken en werkzaamheden.
- Indien van toepassing bevatten de rapportages een overzicht van normen, afwijkingen en benchmarks. De rapportages zijn bruikbaar als stuurmiddel.
- In control statements, zoals een ISAE 3402 (type 1 en 2) verklaring, waarbij de representativiteit van het pensioenfonds geborgd is.
- Compliance statements (compliance rapportages).
- Integrale kostenanalyse.
- Analyse incidenten en/of klachten (incidentenrapportage).
- Jaarlijkse evaluatie, op te stellen door de uitbestedingspartij en/of het fonds.
- Periodiek overleg met de uitbestedingspartij over de uitbestede werkzaamheden en taken (SLA-rapportage).
- Bezoeken aan de uitbestedingspartij.

Het bestuur evalueert periodiek of de uitbestedingsrelatie nog aan de gestelde eisen voldoet. Daarnaast evalueert het bestuur het uitbestedingsbeleid minimaal eens in de twee jaar.

Administratie

AZL voert de administratie uit. SPOA heeft met AZL een overeenkomst voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 12 kalendermaanden voor AZL en 6 kalendermaanden voor SPOA.

Het bestuur is van oordeel dat de verantwoordelijkheid voor de uitbestede werkzaamheden is geborgd, dankzij ISAE-verklaringen, periodieke rapportages, jaarlijkse evaluatie van de dienstverlening en andere contractueel vastgelegde middelen. AZL verstrekt jaarlijks een ISAE 3402-rapportage aan SPOA. AZL heeft de ISAE-rapportage over 2022 in februari 2023 opgeleverd, zodat de accountant bij de jaarwerkcontrole hierop kan steunen. Daarnaast is in maart 2023 over 2022 een ISAE3000-statement afgegeven door een externe auditor. Dit statement wordt afgegeven over de opzet en het bestaan van het Interne Beheersingssysteem van AZL van (o.a.) de business units Actuarieel, Verslaglegging, Communicatie, Excasso, Grootboek en het SLA-proces. Deze rapportages zijn besproken in de Pensioen- en communicatiecommissie van het bestuur. Deze commissie voert de controle op het functioneren van AZL onder meer uit aan de hand van het door het bestuur vastgestelde uitbestedingsbeleid.

Vermogensbeheer

Het vermogensbeheer is ultimo 2022 ondergebracht bij de volgende partijen:

Coördinerend vermogensbeheerder	Achmea Investment Management
Custodian	CACEIS
Vastrentende waarden	PIMCO
	BlackRock
Aandelen Europa	Acadian
Aandelen wereldwijd	BlackRock
Aandelen opkomende markten	BlackRock
Vastgoed	CBRE
	LaSalle Inv. Management
Hedge funds	Blackrock Alternative Advisors

De controle op het functioneren van bovengenoemde partijen wordt primair verricht op basis van rapportages. De beleggingscommissie (BC) voert die controle uit onder meer aan de hand van het door het bestuur vastgestelde beleid, waaronder het beleggingsplan en het uitbestedingsbeleid. De partijen verstrekken jaarlijks een ISAE 3402-rapportage. Hiermee geven zij de beleggingscommissie en ook het bestuur inzicht in de belangrijkste primaire processen.

SPOA heeft AON aangesteld als extern beleggingsadviseur.

Bestuursondersteuning

De bestuursondersteuning is ondergebracht bij Montae & Partners. De werkzaamheden zijn vastgelegd in een overeenkomst en SLA. De verantwoordelijkheid voor deze uitbestede werkzaamheden is geborgd door middel van periodieke rapportages en periodieke evaluatie van de dienstverlening.

Sleutelfuncties

De vervulling van de sleutelfunctie risicobeheer is uitbesteed. Van 1 januari 2022 t/m 31 mei 2022 was deze functie uitbesteed aan Montae & Partners en van 1 juni 2022 t/m 31 december 2022 aan PensionRisk. De werkzaamheden zijn vastgelegd in een overeenkomst. Het houderschap van de sleutelfunctie risicobeheer is belegd in het bestuur. Mevrouw Huizinga-Arp is de sleutelfunctiehouder.

Het houderschap en de vervulling van de sleutelfunctie actuariel is uitbesteed aan de certificerend actuaaris Triple A.

De werkzaamheden zijn vastgelegd in een overeenkomst.

De vervulling van de sleutelfunctie interne audit is uitbesteed aan BDO. Het houderschap van de sleutelfunctie interne audit is middels insourcing belegd bij een externe deskundige, de heer R. de Waard van BDO.

In 7.9 leest u meer over de positie van de sleutelfunctie in de governance-structuur van SPOA.

Externe ondersteuning en controle

De controle van de jaarrekening wordt uitgevoerd door Ernst & Young Accountants LLP.

Bij de actuariële ondersteuning maken wij onderscheid tussen adviserende en waarmerkende werkzaamheden.

Het bestuur heeft de adviserende werkzaamheden opgedragen aan Sprenkels. De waarmerkende werkzaamheden zijn opgedragen aan Triple A.

De heer De Koning van TriVu is aangesteld als compliance officer. De compliance officer is onder meer belast met de controle op de naleving van de gedragscode.

De heer Den Blanken van Sprenkels is aangesteld als privacy officer. De privacy officer ziet onder andere toe op hoe SPOA omgaat met persoonsgegevens.

De heer Simon van Bureau voor Pensioencommunicatie is aangesteld als communicatieadviseur.

2.7 Uitvoeringskosten

SPOA maakt voor het uitvoeren van de pensioenregeling diverse kosten. Deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten voor het vermogensbeheer. Het bestuur vindt het belangrijk om aan betrokkenen inzicht te verstrekken over de opbouw van de kosten. De kosten worden gepresenteerd met inachtneming van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en AFM.

Uitvoeringskosten en kosten vermogensbeheer

Het bestuur rapporteert conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en AFM over haar uitvoeringskosten en vermogensbeheerkosten.

In onderstaande tabel zijn conform deze aanbeveling de kosten opgenomen van:

- Uitvoeringskosten SPOA uitgedrukt als percentage van het belegd vermogen en per deelnemer;
- Uitvoeringskosten SPOA en BPOA uitgedrukt als percentage van het belegd vermogen en per deelnemer;
- Vermogensbeheerkosten als percentage van het belegd vermogen.

Uitvoeringskosten

(x € 1000)	2022	2021	2020	2019	2018
Administratiekosten (AZL)					
Pensioenadministratie	775	760	644	615	575
Implementatie	0	0	10	27	0
Implementatie digitaal pensioenfonds	0	0	0	0	36
Bestuursadviesing	0	0	31	31	31
Communicatie	109	69	38	54	86
Wijziging reglement	0	0	0	0	84
Diverse incidentele kosten	140	80	35	0	44
Subtotaal	1.024	909	758	727	856
Overige kosten uitvoering					
Accountant: controle van de jaarrekening	101	95	57	55	51
Accountant: controlewerkzaamheden voorgaand boekjaar	-2	27	2	4	1
Actuaris certificering	19	19	17	16	14
Actuaris jaarwerk	26	19	19	39	26
Actuaris advies	162	165	202	184	132
Actuaris kosten inzake DC kapitalen	0	0	0	0	9
Actuariële sleutelfunctie	14	5	13	0	0
AVG	0	0	0	0	15
BTW advies en aangifte	122	84	52	25	66
Sleutelfunctie interne audit (BDO)	22	16	5	0	0
Privacy Officer	0	5	10	0	0
Communicatie/web	0	0	0	0	6
Directeur	0	0	0	74	163
Bestuursondersteuning	407	421	439	226	0
Visitatiecommissie	25	19	18	18	18
Verantwoordingsorgaan (extern adviseur)	8	7	4	5	6
Vergader- en kantoorkosten	66	49	53	67	70
Deurwaarderkosten	1	2	0	8	1
Compliance	6	5	5	5	20
Advies IT-beleid	0	0	0	0	9
Subtotaal	977	938	896	726	607

(x € 1000)	2022	2021	2020	2019	2018
Bestuurskosten					
Vacatiegeld en bestuursvergoedingen	121	169	235	281	318
Reiskostenvergoeding	0	1	17	63	64
Opleidingen	11	26	18	22	15
Verantwoordingsorgaan	33	20	19	5	12
Opleidingen verantwoordingsorgaan	0	0	2	0	2
Subtotaal	165	216	291	371	411
Overig					
Contributies en bijdragen	153	158	160	144	147
Communicatieadvies, websiteontwerp en onderzoek	105	64	81	101	97
Verzekering	30	30	9	6	6
Juridisch advies	3	42	51	1	1
Risico Management (advies, onderzoek)	103	141	77	37	54
Project WTP	797	414	0	0	0
Overig	75	28	18	-7	50
Kosten BPOA beroepspensioenvereniging	126	156	116	150	140
Subtotaal	1.392	1.033	512	432	495
Totaal uitvoeringskosten	3.558	3.096	2.457	2.256	2.369
Gemiddeld belegd vermogen	1.868.936	2.101.662	2.002.367	1.780.175	1.669.983
Uitvoeringskosten als % van het belegd vermogen	0,19%	0,15%	0,12%	0,13%	0,14%
Aantallen					
Actieve deelnemers	2.909	2.933	2.949	2.958	2.900
Pensioengerechtigden	1.565	1.486	1.428	1.380	1.318
	4.474	4.419	4.377	4.338	4.218
Kosten in € per deelnemer	795	701	561	519	561

(x € 1000)	2022	2021	2020	2019	2018
Vermogensbeheerkosten					
Beheervergoeding vermogensbeheerders regulier	3.066	3.332	3.082	2.908	2.942
Beheervergoeding vermogensbeheerders voorgaande jaren	0	0	0	-1	8
Bewaarvergoeding custodian	553	274	862	759	668
Ondersteuning beleggingscommissie	456	474	551	398	248
Beleggingsadministratie	347	333	387	364	263
Beleggingsadministratie voorgaande jaren	0	0	0	121	0
Omzetbelasting	32	419	223	114	149
Directe vermogensbeheerkosten	4.454	4.832	5.105	4.663	4.278
Beheerkosten	1.256	1.381	521	659	1.025
Bewaarloon en overige kosten	1.312	1.940	721	41	155
Indirecte vermogensbeheerkosten	2.568	3.321	1.242	700	1.180
Totaal vermogensbeheerkosten	7.022	8.153	6.347	5.363	5.458
Transactiekosten ¹⁾	1.462	2.402	2.635	3.312	2.168
Totaal vermogensbeheerkosten incl transactiekosten	8.484	10.555	8.982	8.675	7.626
Vermogensbeheerkosten als % van het belegd vermogen	0,38%	0,39%	0,32%	0,30%	0,33%
Transactiekosten als % van het belegd vermogen	0,08%	0,11%	0,13%	0,19%	0,13%
Vermogensbeheerkosten (incl. transactiekosten) als % van het belegd vermogen	0,46%	0,50%	0,45%	0,49%	0,46%

Financiering van de uitvoeringskosten

In 2022 werden de kosten enerzijds gefinancierd uit een opslag op de premie en anderzijds uit de kostenvoorziening (2,7% van de voorziening pensioenverplichtingen). In de financiële paragraaf is dit toegelicht.

¹⁾ Transactiekosten (en overige beheerkosten) betreffen een schatting op basis van de methodiek, welke verderop wordt toegelicht.

Toelichting op de uitvoeringskosten

In 2022 zijn de uitvoeringskosten opnieuw gestegen.

De belangrijkste oorzaak voor de stijging wordt veroorzaakt door de kosten die gemaakt worden in het kader van het project nieuwe pensioenregeling, als uitvloeisel van de beoogde Wet Toekomst Pensioenen. Dit betreft met name externe kosten van het projectmanagement, advies, ondersteuning en toegenomen inzet / tijdsbesteding van bestuursleden.

Verder zijn de administratiekosten voornamelijk gestegen als gevolg van extra kosten voor communicatie en communicatieadvies. De voortgaande kostenstijging van de uitvoering is voor het bestuur een belangrijk aandachtspunt. Het bestuur verwacht voor de komende jaren nog forse kosten te maken voor de transitie naar de nieuwe pensioenregeling. Het streven is om na de transitie te komen tot een kostenefficiënte uitvoering van de nieuwe pensioenregeling.

In de onderstaande tabel wordt het resultaat op kosten in de afgelopen jaren weergegeven:

(x € 1000)	2022	2021	2020	2019	2018
Uit pensioenuitkeringen	1.187	1.115	1.063	1.007	896
Uit premie	1.604	1.336	1.294	1.047	1.047
Werkelijke kosten	-3.558	-3.096	-2.457	-2.256	-2.368
Resultaat op kosten	-767	-645	-100	-202	-425

Beroepspensioenvereniging

Het pensioenfonds neemt de kosten voor de beroepspensioenvereniging voor haar rekening. Met de Beroepspensioenvereniging (BPOA) zijn afspraken gemaakt over de door BPOA in rekening te brengen kosten. Vanaf de tweede helft van 2019 ontvangt BPOA per kwartaal een vaste vergoeding voor de werkzaamheden die zij verricht in het kader van de aan hen wettelijk voorgeschreven taken. BPOA stelt hiervoor jaarlijks een begroting op die ter informatie aan SPOA wordt voorgelegd. Aan het eind van elk jaar vindt een afrekening plaats op basis van de werkelijk gemaakte kosten.

Toelichting op de vermogensbeheerkosten

Kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden verdeeld. De eerste categorie betreft de kosten van de beheervergoeding aan de vermogensbeheerder(s) en overige beheervergoedingen. Dit betreft een bedrag van 7.022 duizend, uitgesplitst in directe kosten van 4.454 duizend, terug te vinden in de jaarrekening als kosten vermogensbeheer, en 2.568 duizend aan geschatte indirecte kosten welke ingehouden zijn binnen de beleggingsfondsen. Indirecte beheerskosten worden berekend op basis van de TER (total expense ratio) van de beleggingsfondsen. Indien deze TER niet beschikbaar is, wordt voor een aantal beleggingscategorieën gebruik gemaakt van het schattingsmodel van de Pensioenfederatie.

De tweede categorie betreft transactiekosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de eerste categorie. De transactiekosten bestaan uit de aan- en verkoopkosten van de beleggingen in de effecten waarin het fonds rechtstreeks belegt en worden verwerkt als onderdeel van de aan- en verkoopprijzen. Transactiekosten binnen beleggingsfondsen worden overeenkomstig de aanbeveling van de Pensioenfederatie geïndiceerd door de in- en uitstapkosten. De transactiekosten voor bonds, rentederivaten en FX forward worden ook berekend op basis van de spreads opgegeven door de Pensioenfederatie.

De kosten vermogensbeheer zijn afhankelijk van veel factoren. De meest belangrijke factoren zijn de beleggingsstrategie en de wijze van beheer. Met de beleggingsstrategie wordt de verdeling van de portefeuille over beleggingscategorieën en mandaten bedoeld. Zo zal een keuze voor bijvoorbeeld duurdere alternatieve beleggingscategorieën zoals vastgoed en hedge funds leiden tot een hoger kostenniveau, maar dat kan gerechtvaardigd zijn door het effect daarvan op het risico en rendement van de portefeuille en de additionele spreiding ten opzichte van andere beleggingscategorieën in de portefeuille. In vergelijking tot het gemiddelde van de markt verwacht het bestuur dat de allocatie naar deze alternatieve beleggingscategorieën relatief gemiddeld is voor SPOA.

De wijze van beheer duidt op het onderscheid tussen actief en passief beheer. Bij actief beheer wordt beoogd een hoger rendement te behalen dan de afgesproken benchmark, bij passief beheer is de doelstelling daarentegen het rendement van de benchmark zo goed mogelijk te repliceren. SPOA kiest voor actief beheer als aangetoond kan worden dat dat waarde toevoegt na kosten en er voldaan wordt aan de gestelde voorwaarden.

Actief beheer kent gemiddeld een hogere vergoeding dan passief beheer. SPOA hanteert actief beheer voor een aanzienlijk deel van de portefeuille. In vergelijking tot het gemiddelde van de markt verwacht het bestuur dat de allocatie naar actief beheer gemiddeld beperkt groter is voor SPOA.

In hoofdstuk 5.3 is een overzicht opgenomen dat toont dat de keuze voor actief beheer op de lange termijn waarde heeft toegevoegd, doordat de hogere kosten ruimschoots zijn goedgemaakt door een hoger behaald rendement.

Op basis van de keuzes voor beleggingsstrategie en beheer is de verwachting dat de kosten vermogensbeheer van SPOA zich in de buurt van het gemiddelde bevinden. Op basis van de beschikbare data over de afgelopen vijf jaar (2017-2021) zijn de kosten vermogensbeheer van SPOA uitgekomen op een niveau net onder dat van het gemiddelde voor beroepspensioenfondsen hetgeen aansluit bij de verwachting.

Terugkijkend over de afgelopen vijf jaar (2017-2021) hebben de kosten vermogensbeheer inclusief de transactiekosten zich in een nauwe bandbreedte tussen de 0,45% en 0,50% van de portefeuille bewogen, dat is voor 2022 eveneens het geval. De vermogensbeheerkosten zijn licht gedaald ten opzichte van vorig jaar. Daarnaast zijn de transactiekosten gedaald voor alle beleggingscategorieën. Dat heeft enerzijds te maken met het feit dat er in 2022 minder wijzigingen en allocaties zijn geweest: zo zorgde de jaarlijkse rebalancing in 2022 voor relatief kleine transacties in vergelijking met 2021. Een andere verklaring is dat er vanuit actief beheer in 2022 minder transacties zijn doorgevoerd, dat geldt voor zowel aandelen als vastrentende waarden.

De totale kosten vermogensbeheer komen daarmee uit op circa 8.484 gespecificeerd als volgt:

	Beheer- kosten	Transactie- kosten	Incl. transactie- kosten
Vastgoed	92	0	92
Aandelen	577	567	1.144
Vastrentende waarden	2.150	888	3.038
Hedgefonds	942	0	942
Performancefee	1.256	0	1.256
Overige beleggingen	4	0	4
Kosten overlay beleggingen	0	7	7
Bewaarloon	0	0	0
Advieskosten vermogensbeheer	281	0	281
Overige kosten	1.720	0	1.720
	7.022	1.462	8.484

Kosten in relatie tot de bijbehorende benchmark kosten

Het pensioenfonds moet voldoen aan de vereisten van de Shareholders' rights directive (Duurzaamheidswetgeving). Deze wet vraagt van pensioenfonds dat zij betrokken zijn bij de bedrijven waarin zij via aandelen genoteerd aan een reguliere beurs in de Europese Unie beleggen. De beleggingen in deze aandelen moeten aansluiten bij de lange termijn doelstelling van het fonds. Om die reden worden de prestaties van deze aandelenportefeuilles jaarlijks beoordeeld waarbij specifiek wordt gemonitord op de omloopsnelheid van de portefeuilles en de daaraan verbonden beheer- en transactiekosten. In 2022 liggen de omloopsnelheid en de daarbij behorende transactiekosten van deze aandelenportefeuilles in lijn met de lange termijn doelstelling van het pensioenfonds.

3. Communicatie

3.1 Communicatiebeleid

De pensioen- en communicatiecommissie zorgt voor de beleidsvoorbereiding en geeft sturing aan de uitvoering van het communicatiebeleid. SPOA hanteert voor haar communicatiebeleid in beginsel beleidsperioden van drie jaar. Begin 2021 is het communicatiebeleidsplan vastgesteld voor de periode 2021 – 2023. Het beleidsplan is verder geconcretiseerd in een communicatiejaarplan.

3.2 Doelstellingen

Op basis van de visie en de missie van SPOA is het communicatiebeleid voor de periode 2021 – 2023 gericht op de volgende doelen:

- a. Deelnemers betrekken bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel
De communicatie over de overgang speelt de komende jaren een belangrijke rol en valt binnen de kaders van dit beleidsplan. In samenwerking met BPOA is een projectplan opgesteld met een ondersteunend communicatieplan als deelproject.
- b. Faciliteren van een adequate pensioenuitvoering (proces)
De correcte uitvoering van de pensioenregeling is mede afhankelijk van administratieve handelingen van deelnemers. Dit krijgt vorm door adequate middeleninzet, duidelijke en gebruiksvriendelijke informatie en instructies.

- c. Faciliteren van de financiële planning van deelnemers (planning)
Deelnemers kunnen hun pensioenkeuzes maken op basis van voldoende en juiste informatie over de regeling, over SPOA en pensioen in het algemeen.
- d. Verbetering van de beeldvorming over SPOA (beeld)
SPOA wil door deelnemers gezien worden als een betrouwbaar en professioneel pensioenfonds van deze tijd en wil dat de meerwaarde van SPOA onder deelnemers breed wordt gedragen.
- e. Aansluiting van de communicatie bij de verschillende doelgroepen blijven verbeteren.
De middelenmix, vormgeving, tone of voice sluiten aan bij (en bewegen dus mee met) de verwachtingen en herkenbaarheid van de gangbare wijze van financiële communicatie bij verschillende groepen deelnemers die aangesloten zijn bij SPOA.

3.3 Communicatiestrategie

Met gerichte boodschappen naar deelnemers en pensioengerechtigden wil SPOA deelnemers een correct en reëel beeld geven van hun pensioen bij SPOA, zodat zij in staat zijn de rol en toegevoegde waarde van het pensioenfonds juist in te schatten.

Door monitoring van de klantreizen van deelnemers, weet SPOA waar knelpunten liggen en waar verbetering mogelijk is. Deze kennis gebruikt het pensioenfonds om binnen verschillende projecten aan de kwaliteit van de klantbediening te werken.

SPOA werkt daarnaast samen met de beroepspensioenvereniging BPOA bij de communicatie over de nieuwe pensioenregeling. In 2022 hebben de leden van BPOA met een grote meerderheid van stemmen ingestemd met de nieuwe pensioenregeling.

3.4 Communicatie (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden

Naast de wettelijk verplichte communicatiemiddelen, verstuurt SPOA onder meer nieuwsbrieven aan de deelnemers en worden nieuwsberichten op de website geplaatst. De nieuwsbrieven worden digitaal verstuurd, tenzij de deelnemer heeft aangegeven deze per post te willen blijven ontvangen. SPOA maakt gebruik van een klankbordgroep van deelnemers om de aansluiting van de communicatie bij de beroepsgroep te toetsen en waar nodig te optimaliseren.

In 2022 heeft SPOA onderzoek gedaan naar de risicobereidheid en de risicodraagkracht van de deelnemers door middel van een risicopreferentieonderzoek. Hoeveel risico vinden deelnemers acceptabel bij het beleggen van het pensioenvermogen en welk risico kunnen ze lopen? De respons was 19,2% (ca 1000 deelnemers) waarmee de respons hoger ligt dan te doen gebruikelijk bij dergelijke onderzoeken. De resultaten werden gebruikt voor de invulling van de risicoprofielen in de nieuwe pensioenregeling.

Daarnaast kreeg in 2022 de stijging van de dekkingsgraad veel aandacht in de communicatie. Het onderwerp stond centraal op de website, in de nieuwsbrief en in andere communicatiemiddelen. SPOA heeft alle pensioenen per 1 januari 2022 (met terugwerkende kracht) met 1,5% verhoogd. Per 1 januari 2023 werden alle pensioenen opnieuw met 1,5% verhoogd. Deze voorwaardelijke verhogingen kwamen bovenop de jaarlijkse vaste verhoging van 1,5% voor actieve en gewezen deelnemers en is de maximale voorwaardelijke verhoging die conform de huidige pensioenregeling jaarlijks kan worden toegekend.

4. Financieel

4.1 Premie

Premiebeleid SPOA

Pensioenfondsen zijn verplicht om een kostendekkende premie te berekenen. SPOA stelt de kostendekkende premie vast met een zogeheten premiedemping. Deze demping vindt plaats op basis van een verwacht rendement. Door het dempen van de premie kan de feitelijke premie lager zijn dan de (niet-gedempte) actuarieel benodigde premie. Jaarlijks wordt getoetst of de pensioenopbouw in

de pensioenregeling kan worden gefinancierd uit de geldende vaste premie. Indien de feitelijk betaalde premie onvoldoende is om de pensioenopbouw te financieren, kan de pensioenopbouw in het betreffende jaar verlaagd worden. De toetsing van de premie bestaat uit twee onderdelen:

- de wettelijke toets op kostendekkendheid (op basis van de gedempte kostendekkende premie)
- een aanvullende premietoets

Premie 2022

De premie bedroeg in 2022 30,7% van de pensioengrondslag (2021: 28,7%). De pensioenopbouw bedroeg in 2022 0,95% van de pensioengrondslag, wat lager was dan de beoogde pensioenopbouw van 1,3%. Sinds 2020 wordt een aangescherpte aanvullende premietoets gehanteerd; SPOA hanteert een minimale premiedekkingsgraad van 100%, tenzij de dekkingsgraad van SPOA lager is dan 100%. In dat geval is de minimale premiedekkingsgraad gelijk aan de actuele dekkingsgraad van SPOA. Bij een premiedekkingsgraad van 100% is de premie exact gelijk aan de aangroei van de voorziening pensioenverplichtingen door pensioenopbouw. Het opbouwpercentage voor de komende jaren wordt jaarlijks in het laatste kwartaal van het voorgaande boekjaar vastgesteld. Als gevolg hiervan is het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen voor 2022 vastgesteld op 0,95%.

Voor 2023 heeft BPOA de premie ongewijzigd vastgesteld op 30,7%. SPOA heeft hierbij een opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen vastgesteld van 1,38% (eenmalige verhoging).

De kostendekkende premie, gedempte kostendekkende premie en feitelijke premie zijn als volgt samengesteld:

(x € 1.000)	2022	2021
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
- Bijdragen van apothekers	41.033	38.306
	41.033	38.306
De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:		
- Actuarieel benodigd	39.227	40.169
- Opslag in stand houden vereist vermogen	6.119	5.825
- Opslag voor uitvoeringskosten	1.604	1.336
	46.950	47.330
De gedempte kostendekkende premie is als volgt samengesteld:		
- Actuarieel benodigd	18.317	17.353
- Opslag in stand houden vereist vermogen	2.857	2.516
- Opslag voor uitvoeringskosten	1.604	1.336
- Voorwaardelijk	10.257	9.903
	33.035	31.108

De actuarieel benodigde koopsom is voor de zuiver kostendekkende premie vastgesteld op basis van de DNB- rentetermijnstructuur per 31 december 2021. De solvabiliteitsopslag is gelijk aan 15,6%, zijnde het strategisch vereist eigen vermogen voor risico fonds per eind 2021.

Het fonds heeft ervoor gekozen de kostendekkende premie te dempen op basis van het verwacht rendement.

Over het boekjaar 2022 bedroeg de feitelijk ontvangen premie 41.033. De feitelijk ontvangen premie is derhalve lager dan de zuiver kostendekkende premie, maar hoger dan de gedempte kostendekkende premie. De premiedekkingsgraad bedraagt 100,5%. De premie heeft in 2022 een beperkte invloed gehad op de dekkingsgraadontwikkeling (circa 0,1%-punt).

4.2 Ontwikkeling dekkingsgraad

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de bezittingen (het vermogen) en de verplichtingen (de uit te keren pensioenen, nu en in de toekomst) van SPOA.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is een voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad over de afgelopen twaalf maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen dan de actuele dekkingsgraad. Sinds de invoering van het nFTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds was ultimo 2022 113,7% (ultimo 2021 was deze 101,0%).

Het dekkingsgraadverloop van het afgelopen jaar is als volgt (in percentages):

- De eerste rij is de dekkingsgraad per maand einde
- De tweede rij geeft de beleidsdekkingsgraad weer: dit is het 12-maands gemiddelde van de dekkingsgraad per maand. Deze dekkingsgraad is de dekkingsgraad op basis waarvan beleidsbeslissingen worden genomen.

	jan	feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sept	okt	nov	dec
Dekkingsgraad ultimo maand	101,8	104,1	108,4	113,0	116,1	116,5	112,3	118,6	120,0	120,2	114,6	118,9
Beleidsdekkingsgraad	101,4	101,8	102,5	103,4	104,5	105,7	106,7	108,2	109,7	111,3	112,5	113,7

De dekkingsgraad wordt enerzijds beïnvloed door de ontwikkeling van de verplichtingen en anderzijds door de ontwikkeling van het vermogen. In de volgende paragrafen wordt op beide ontwikkelingen een toelichting gegeven.

Reële dekkingsgraad

De reële dekkingsgraad houdt niet alleen rekening met de bezittingen (vermogen) en verplichtingen (de uit te keren pensioenen, nu en in de toekomst), maar daarnaast ook met verwachte prijsinflatie. De reële dekkingsgraad was ultimo 2022 81,7% (ultimo 2021 was deze 85,1%)

Herstelplan en Vrijstellingsregeling

De beleidsdekkingsgraad van SPOA is lager dan de vereiste dekkingsgraad (per ultimo 2022 118,6%), waardoor sprake is van een tekort. Het pensioenfonds heeft daarom een herstelplan. Daarin is vastgelegd welke maatregelen worden ingezet om binnen tien jaar het vereist eigen vermogen te behalen. In het eerste kwartaal van 2023 heeft de jaarlijkse update van het herstelplan plaatsgevonden.

Voor 2022 maakte SPOA, net als voor 2021, gebruik van de Vrijstellingsregeling. De Vrijstellingsregeling maakt het mogelijk om de onvoorwaardelijke verlaging, die zou moeten worden doorgevoerd als gedurende zes meetmomenten de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, niet door te voeren.

Na een zorgvuldige belangenafweging, besloot het bestuur gebruik te maken van deze versoepeling (de Vrijstellingsregeling). SPOA hoefde daardoor begin 2022 geen verlaging door te voeren.

Het bestuur heeft voor dit besluit de volgende afwegingen geformuleerd:

- Eén van de redenen voor de Minister om de tijdelijke vrijstellingsregeling van kracht te laten zijn, is het voorkomen van onnodige kortingen. Hierbij wordt met name gedoeld op kortingen die in het licht van (de transitie naar) het nieuwe pensioenstelsel onnodig worden geacht.
- De benodigde korting begin 2022 zou zeer beperkt zijn (circa 0,1%). De kosten die gemaakt zouden moeten worden om deze korting door te voeren en de reputatieschade die dit zou opleveren wegen niet op tegen de benodigde omvang van de korting.
- De verwachting was dat de meeste (grote) fondsen gebruik gaan maken van de vrijstellingsregeling. Als SPOA wel moet korten, terwijl geen gebruik is gemaakt van de beschikbare vrijstellingsregeling, is dit moeilijk uitlegbaar naar deelnemers en kan dit invloed hebben op de reputatie van SPOA.
- Het fondsbestuur heeft voor 2022 besloten om gebruik te maken van de vrijstellingsregeling. De situatie was ten opzichte van 2021 niet dusdanig gewijzigd dat er een aanleiding zou zijn om voor 2022 af te wijken van het besluit van vorig jaar. Daarmee voert het bestuur een consistent beleid.

Pensioengerechtigden hadden direct voordeel van de Vrijstellingsregeling. Zij behielden hun huidige pensioenuitkering, terwijl de dekkingsgraad feitelijk te laag was om deze volledig te financieren. De dekkingsgraad daalde door het op peil houden van het uitkeringsniveau. Uitgaand van de actuele dekkingsgraad op 31 december 2021 van 104,1%, was dit neerwaartse effect van de pensioenuitkeringen op de dekkingsgraad van SPOA echter minimaal; er vond nagenoeg geen vermogensoverdracht plaats van actieve en gewezen deelnemers naar pensioengerechtigden. Het nadeel voor actieve en gewezen deelnemers was derhalve heel beperkt. Ook deze aspecten heeft het bestuur meegewogen in haar besluit.

Haalbaarheidstoets

Met een haalbaarheidstoets kijkt een fonds naar het pensioenresultaat. Het pensioenfonds bekijkt of de afgesproken ambities kunnen worden gerealiseerd over een tijdshorizon van de komende 60 jaar, of het premiebeleid voldoende realistisch en haalbaar is en of SPOA voldoende herstelcapaciteit heeft. Als dat pensioenresultaat onvoldoende zou zijn, overlegt SPOA met BPOA welke maatregelen het kan nemen om het verwachte pensioenresultaat op het gewenste niveau te brengen. De haalbaarheidstoets wordt uitgevoerd aan de hand van de risicohouding van het pensioenfonds. De risicohouding van een fonds is de mate waarin een fonds (na overleg met BPOA en het Verantwoordingsorgaan) beleggingsrisico's kan en wil lopen.

De volgende grenzen zijn in het kader van de risicohouding op lange termijn vastgesteld:

- Ondergrens 1: Vanuit de situatie waarbij de beleidsdekkingsgraad gelijk is aan Vereist Eigen Vermogen dient de mediaan van het pensioenresultaat tenminste gelijk te zijn aan 90%.
- Ondergrens 2: Vanuit de feitelijke beleidsdekkingsgraad dient de mediaan van het pensioenresultaat ten minste gelijk te zijn aan 90%.
- Ondergrens 3: Vanuit de feitelijke beleidsdekkingsgraad dient de maximale afwijking ten opzichte van de mediaan in het geval van een 'slechtweer scenario' (lees: 5e percentiel) 35% te bedragen.

Vanaf 1 januari 2016 moet de haalbaarheidstoets jaarlijks worden herhaald. In 2022 bedroeg het verwacht pensioenresultaat 98,8% en in 2023 89,2%.

5. Beleggingen

5.1 Strategisch beleggingsbeleid SPOA

Het strategisch beleggingsbeleid wordt vastgesteld op basis van de beleggingsbeginselen, de ALM-studie, het strategisch beleggingskader en de risicohouding van het fonds. Tevens zijn investment cases opgesteld ten behoeve van de vastlegging van de overwegingen om in een beleggingscategorie te beleggen.

2022 stond deels in het teken van het vormgeven van het beleggingsbeleid ten behoeve van de voorgenomen overgang naar de Flexibele Pensioen Regeling (FPR) in het kader van de WTP (Wet Toekomst Pensioenen). Om tot (voorlopige) besluitvorming te komen heeft het bestuur zich eerst georiënteerd op de markt en zijn vervolgens ALM analyses uitgevoerd om per cohort zo goed mogelijk aan te sluiten op de ambities en risicohouding van de deelnemers uit het risicopreferentieonderzoek. Dat heeft geleid tot (voorlopige) besluitvorming inzake de samenstelling van de lifecycle naar de return- en matchingportefeuille in de opbouwfase en in de uitkeringsfase, één en ander in afwachting van definitieve politieke besluitvorming rondom de WTP. Hiervoor is nauw samengewerkt met het bestuur en met de pensioen- en communicatiecommissie. Uiteraard heeft de beleggingscommissie de reguliere onderwerpen zoals de beleidsbepaling, monitoring en evaluatie van het huidige beleggingsbeleid ter hand genomen. Het beleid is in 2022 niet gewijzigd met uitzondering van het renteafdeckingsbeleid. Dit onderwerp wordt nader beschreven in de paragraaf 'afdekking renterisico'.

Verdeling portefeuille versus de strategische verdeling

De bandbreedtes, normen alsmede de feitelijke verdeling van de portefeuille zijn in de tabel weergegeven.

Beleggingscategorie

	Porte- feuille ultimo 2022	Norm 2022	Minimum	Maximum
	Aandelen	25,6%	25,5%	20,0%
Vastrentende waarden	65,0%	66,5%	60,0%	74,0%
Onroerend goed	0,7%	0,5%	0,0%	5,0%
Market Neutral	8,6%	7,5%	4,5%	10,5%
Liquide Middelen	0,1%	0,0%	-5,0%	5,0%
Totaal	100%	100%		

Afdekking renterisico

Het bestuur heeft geconstateerd dat de uitgangspunten van de eerdere ALM-studie mogelijk niet meer passend zijn binnen het macro-economische klimaat. Op grond daarvan is een nieuwe ALM-studie uitgevoerd waaruit is gebleken dat een aanpassing benodigd was. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in een aanpassing van het rente-afdeckingsbeleid. Van een dynamische afdekking is overgegaan naar een vaste afdekking van 52%. Hierbij is niet alleen het nFTK als uitgangspunt genomen, maar zijn ook de consequenties van de voorgenomen overgang vanuit de WTP op de verschillende deelnemersgroepen meegewogen. Met een vaste afdekking wordt het renterisico en daarmee het invaarrisico verminderd tot de voorgenomen overgang naar het nieuwe stelsel. De hoogte van de afdekking is bepaald aan de hand van onder meer een ALM-studie, diverse (stress)scenario's en rekening houdend met de effecten voor de verschillende deelnemersgroepen. Geconstateerd is dat deze afdekking evenwichtig uitpakt voor de verschillende deelnemersgroepen. Deze aanpassing in de portefeuille is in het vierde kwartaal doorgevoerd.

Afdekking valutarisico

Het valutarisico van de aandelenregio Europa (mandaat Acadian) wordt voor 100% afgedekt op basis van de weging van deze valuta in de aandelenbenchmark. Binnen het beleggingsfonds aandelen ontwikkelde markten dat wordt beheerd door BlackRock wordt het valutarisico voor 100% afgedekt. Het valutarisico van aandelen opkomende markten wordt indirect afgedekt door het afdekken van de USD voor de helft van de waarde in deze aandelen. In de vastrentende waarden portefeuille wordt het strategische valutarisico voor 100% afgedekt. De vastrentende beheerders zijn verantwoordelijk voor het afdekken van het valutarisico binnen de overeengekomen richtlijnen.

Tactische allocatie en herbalancering

Er vindt geen tactische allocatie over de beleggingscategorieën plaats. De jaarlijkse herbalancering heeft conform de richtlijnen op 1 april plaatsgevonden.

5.2 Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)

SPOA heeft als standpunt dat het pensioenfonds een maatschappelijke functie heeft. Vanuit die gedachte wil het fonds een bijdrage leveren aan een betere wereld en aansluiten bij breedgedragen maatschappelijke initiatieven op het gebied van ESG. SPOA heeft de ambitie om het MVB beleid te blijven doorontwikkelen en aan te passen aan wat maatschappelijk gangbare normen zijn. Dit kan worden gerealiseerd aan de hand van twee doelstellingen:

1. Portefeuilledoelstelling: Met maatschappelijk verantwoord beleggen wil SPOA rekening houden met ESG-maatstaven in de daadwerkelijke allocatie naar beleggingscategorieën, ondernemingen en landen. Het fonds heeft hiermee ten doel dat de portefeuille op de langere termijn een betere risico-rendementsverhouding kent dan een portefeuille waarbij geen rekening wordt gehouden met ESG-factoren.
2. Invloed doelstelling: Anderzijds wil SPOA invloed (laten) uitoefenen op de bedrijven waarin het belegt. De instrumenten die hierbij worden ingezet zijn stemmen (voting) en het aangaan van gesprekken met het bedrijf/land over wat voor het fonds belangrijk is (engagement). SPOA maakt gebruik van haar vermogensbeheerders om deze instrumenten namens het fonds in te zetten.

Thema's

Binnen het ESG-raamwerk vindt SPOA elk van de drie factoren Environment, Social en Governance belangrijk. SPOA wil zich in de implementatie echter bij voorkeur richten op de algemene ESG factoren, in plaats van specifieke thema's.

SPOA wil bij voorkeur beleggen in bedrijven die zich kunnen verbeteren op ESG-karakteristieken en niet alleen beleggen in bedrijven die al hoog scoren op ESG gebied. Daarnaast wil SPOA een doelstelling hanteren voor de CO₂-uitstoot van ondernemingen.

De ontwikkelingen inzake ESG gaan snel. Om mee te gaan in deze ontwikkelingen volgt SPOA een stapsgewijze aanpak inzake ESG waarbij elk jaar het ESG beleid voor een onderdeel van de portefeuille wordt geëvalueerd en daar waar nodig aangepast. Hierbij wordt ook nadrukkelijk de mening van de deelnemers betrokken.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Pensioenfonds dienen te voldoen aan de informatieverstrektingsregels vanuit de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). SPOA belegt in meerdere beleggingsinstellingen en -mandaten die ecologische of sociale kenmerken promoten. Hiermee classificeert de pensioenregeling van SPOA als artikel 8 onder SFDR.

De pensioenregeling promoot ecologische en/of sociale kenmerken, maar heeft geen duurzame beleggingsdoelstelling. De pensioenregeling houdt via de MVB-instrumenten (het uitsluitingsbeleid, ESG-integratie, doelinvesteringen en engagement) rekening met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. De ecologische en/of sociale kenmerken van de pensioenregeling zijn:

- ESG-integratie
- CO₂-reductie

Voor meer informatie wordt verwezen naar de website van het fonds. In de bijlage van het jaarverslag wordt gerapporteerd over de portefeuille conform het vereiste SFDR format.

5.3 Monitoring

Het bestuur ontvangt maandelijks en per kwartaal performancerapportages respectievelijk risicorapportages van de coördinerend vermogensbeheerder. De coördinerend vermogensbeheerder berekent onafhankelijk van de vermogensbeheerders de performance en de benchmark van zowel het totaal van de portefeuille als van de verschillende deelportefeuilles.

Ontwikkelingen in de portefeuille en rendementen van SPOA

In onderstaand overzicht zijn de bruto beleggingsrendementen en de benchmarks van het fonds over verschillende perioden op geannualiseerde basis weergegeven.

Categorie	SPOA	SBM	SPOA	SBM	SPOA	SBM
	10 jr	10 jr	5 jr	5 jr	3 jr	3 jr
Aandelen	7,0%	6,2%	3,3%	3,2%	2,5%	2,6%
Vastrentende waarden	3,2%	2,6%	-0,2%	-0,4%	-5,7%	-5,7%
Market Neutral	3,6%	1,3%	1,9%	2,2%	3,6%	4,0%
Vastgoed	0,8%	0,8%	-2,6%	-2,6%	-5,1%	-5,1%
Totaal	4,4%	3,6%	1,1%	1,1%	-2,6%	-2,4%

Toelichting:

SBM is de totale SPOA benchmark welke de weergave vormt van de gemaakte beleidskeuzes. De in de tabel getoonde SBM is een op basis van de normportefeuille gewogen gemiddelde van de gehanteerde benchmarkindices per beleggingscategorie c.q. mandaat. Het genoemde rendement is inclusief de effecten van de valutahedge. Vastgoed is niet meer separaat opgenomen gezien de minimale allocatie en daarmee minimale contributie aan het totale resultaat.

Over 2022 heeft SPOA op portefeuille niveau een rendement gerealiseerd van -17,88% versus een benchmark van -17,38%. De bijdrage van de valuta-overlay was -0,29%. Met ingang van 2021 is het effect van de valuta-overlay door de coördinerend vermogensbeheerder niet meegenomen in de vergelijkende cijfers tussen fonds en SBM omdat geen maatwerk valuta-overlay benchmark voorhanden is. Onderstaand is een toelichting opgenomen per beleggingscategorie.

Terugblik financiële markten

2022 werd gedomineerd door de gevolgen van de inval van Rusland in Oekraïne. Aanvankelijk zorgde dit voor een enorme stijging van de prijzen van olie en gas als gevolg van sancties en het beperken van de toevoer van Russische olie en gas. Hierdoor liep de inflatie in Amerika en Europa al snel op tot ongekende niveaus. De Nederlandse inflatie liep op tot ruim 14% in september en zwakte iets af eind november tot bijna 10%. Centrale banken lieten als reactie hierop met stappen van zelfs 0,75% de beleidsrente stijgen tot 2% in de eurozone en 4,25% - 4,5% in Amerika, om het inflatierisico tegen te gaan en om tegen het licht van een onverminderd sterke arbeidsmarkt geen loonprijsspiraal te veroorzaken. Voor de eurozone betekende dit het einde van de negatieve rente. De oplopende beleidsrente had een opdrijvend effect op de gehele rentecurve. De 30-jarige swaprente liep ca. 2% uit tot ruim 2,5%. Vooral de toelichting bij de rentestijging dat de rente verhoogd wordt tot het moment dat de inflatie daalt tot het target niveau van rond de 2%, deed de angst voor een wereldwijde recessie toenemen, waarop grondstofprijzen, waaronder metalen maar ook olie en gas, daalden. De laatste tot ongeveer de niveaus van begin van het jaar.

Aandelenmarkten

De cocktail van oorlog, hoge inflatie en een vertragende economie leidden tot rode cijfers op de aandelenmarkten. Het rendement van de SPOA aandelenbenchmark over 2022 bedroeg -16%. De verschillen tussen ontwikkelde en opkomende markten waren beperkt.

Binnen de aandelenportefeuille voert alleen Acadian een actief beleggingsbeleid. De rest van de portefeuille is belegd in passieve fondsen. Acadian bleef het afgelopen jaar ca. 5% achter bij de benchmark door een aantal factoren, waarvan de positionering in waarde-aandelen versus groei-aandelen de belangrijkste factor was.

Vastrentende waarden en rente

Door de gememoreerde forse stijging van de swaprente en de stijging van de spreads in combinatie met de hoge duratie behaalde de benchmark van de vastrentende waardenportefeuille een fors negatief rendement van -19%. De vastrentende portefeuille wordt actief beheerd door twee beheerders. Per saldo behaalden de beheerders over 2022 een underperformance van 0,5%, waarbij één beheerder vrijwel neutraal scoorde terwijl de andere beheerder een wat forsere underperformance behaalde.

Market Neutral portefeuille

Deze portefeuille kenmerkt zich door een brede diversificatie doordat in de portefeuille in meer dan 30 onderliggende hedge funds wordt belegd met verschillende strategieën. Deze portefeuille heeft een lange termijnrendementsdoelstelling van 4% in combinatie met een doelstelling van een laag risico en een lage samenhang met aandelenbeleggingen.

Het lage risico wordt gerealiseerd door enerzijds de grote spreiding en anderzijds de allocatie naar sectoren met een relatief wat lager risico in vergelijking met het totale universum.

De portefeuille heeft dit jaar een rendement behaald van 1,8%. De grootste allocatie binnen de portefeuille met 11% is het 'flagship' Citadel multistrategy fund dat een rendement van boven de 35% behaalde. Hiermee realiseerde dit fonds één van de grootste absolute stijgingen in marktwaarde ooit in het hedge fund universum. De verschillende sectoren hadden een uiteenlopend effect op de performance. Zo had relative value een positieve bijdrage maar hadden de event-driven en fundamental long/short sectoren een negatieve bijdrage. De performance van de totale portefeuille kwam daardoor op 1,8% versus een doelstelling van 4% per jaar. Deze performance is overigens nog wel beter dan het marktuniversum met een performance van -1,6%.

De volatiliteit van deze portefeuille bedraagt sinds inceptie 3,5%, hetgeen aansluit bij de doelstelling van een laag risico in vergelijking met traditionele aandelenbeleggingen waarvan de volatiliteit over deze periode ca. 17% bedraagt. Ook de doelstelling van een lage samenhang met aandelenmarkten is behaald. Deze bedraagt 0,1, waarbij 1 staat voor een perfecte samenhang en 0 voor geen samenhang.

Lange termijn rendementen SPOA

SPOA richt zich voor de bepaling van het beleggingsbeleid op de lange termijn. Onderstaande tabel toont de nettoresultaten op de lange termijn performance van de portefeuille versus de SBM. Op de lange termijn (2013 -2022) droegen alle beleggingscategorieën positief bij: de aandelenportefeuille behaalde een rendement van 7,0% per jaar, de vastrentende portefeuille een rendement van 3,2% per jaar en de market neutral portefeuille een rendement van 3,6% per jaar.

Performance overzicht SPOA Beleggingsportefeuille 2013 – 2022

Geannualiseerd (in %)	10 jaar	5 jaar	3 jaar
SPOA	4,2%	0,9%	-2,8%
SBM	3,6%	1,1%	-2,4%

SPOA behaalde over de afgelopen tien jaar 0,6% extra rendement per jaar ten opzichte van de SBM na aftrek van kosten. Over de afzonderlijke jaren presteerde de portefeuille in zeven van de tien jaren beter dan de SBM. Het hogere rendement is te danken aan

---

het feit dat de actieve vermogensbeheerders in de portefeuille over deze perioden een hoger rendement hebben behaald dan de benchmark na kosten.

Jaarlijks vindt een uitgebreide evaluatie plaats van de resultaten versus het geformuleerde beleid. Deze evaluaties betreffen bijvoorbeeld de evaluaties ten behoeve van het strategisch beleggingskader, de evaluatie van het rentebeleid maar ook de resultaten van de beheerders versus de doelstelling. Deze evaluaties hebben conform de planning plaatsgevonden.

5.4 Vooruitblik 2023

Voor 2023 gaat de beleggingscommissie naast haar reguliere taken verder met de finalisering van de vormgeving van de beleggingsportefeuille in het kader van de WTP. Dat slotstuk van het project voor de beleggingen richt zich met name op de beoogde invulling van de specifieke mandaten. De beleggingscommissie zal zich in dit traject laten bijstaan door de specialisten van Achmea Investment Management.

Naast dit additionele traject zal de beleggingscommissie zich tevens bezighouden met de vereisten inzake SFDR. Dit betreft onder meer de beleidsbepaling, vastlegging en de eerste rapportage van de portefeuille per ultimo 2022. Deze rapportage is opgesteld op basis van het voorgeschreven format dat de impact meet van beleggingsbeslissingen op het milieu, het sociale kader, respect voor de mensenrechten, alsmede anti-corruptie. Deze trajecten zijn in aanvulling op de reguliere taken van de beleggingscommissie zoals de beleidsbepaling, monitoring en evaluatie van het beleggingsbeleid welke het komend jaar wederom ter hand zullen worden genomen.

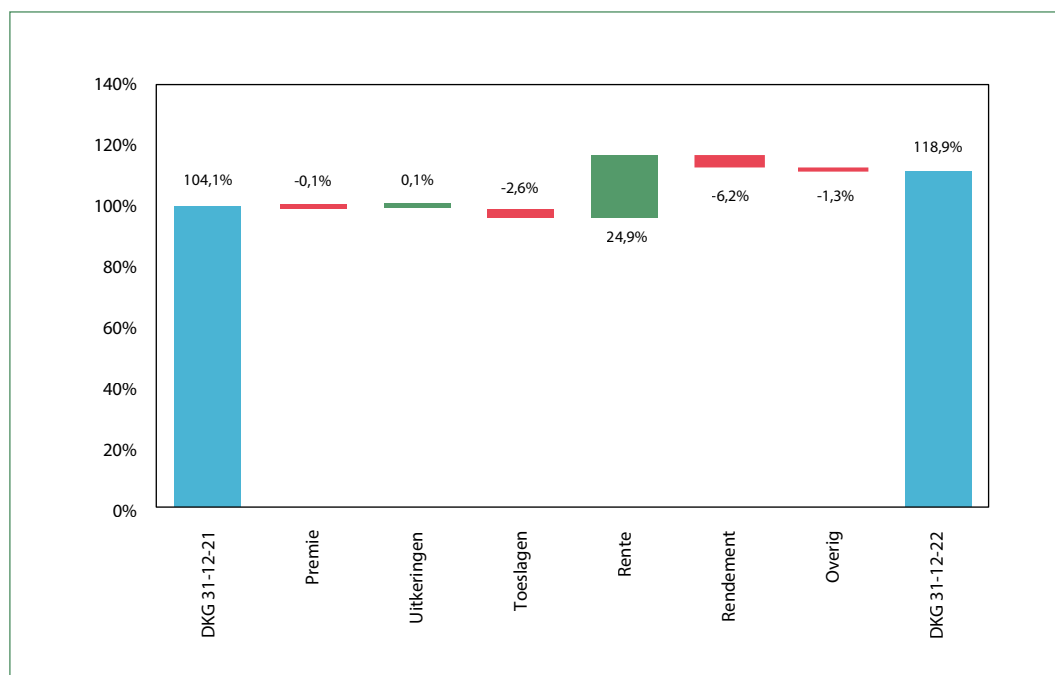
6. Actuarieel

6.1 Samenvatting van het actuarieel rapport

Ontwikkeling dekkinggraad

In 2022 is de actuele dekkinggraad (inclusief risico deelnemers) gestegen van 104,1% naar 118,9%. In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de actuele dekkinggraad uitgesplitst naar de verschillende componenten¹⁾.

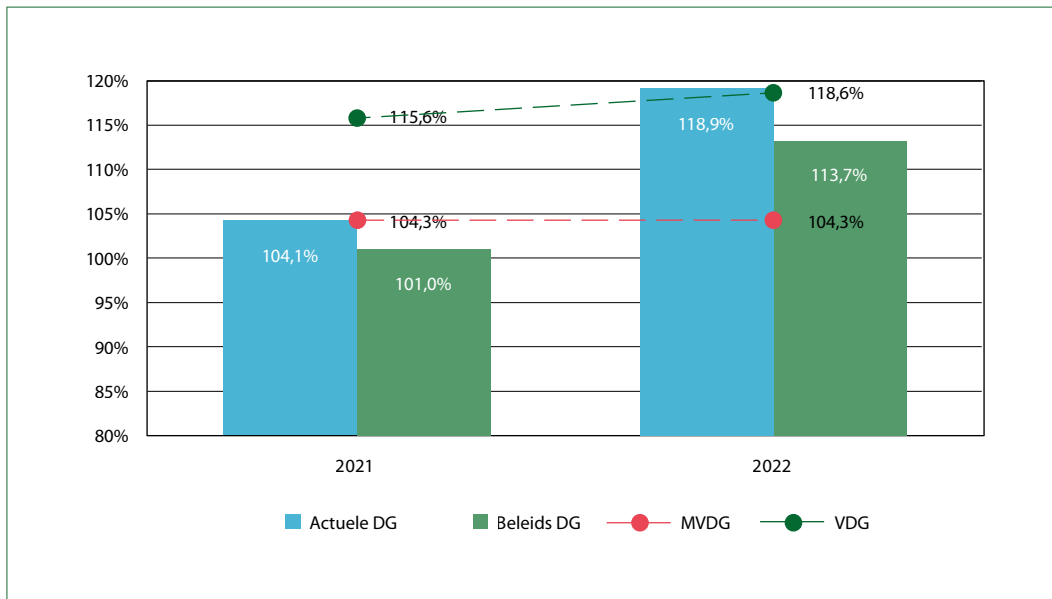
Toelichting van het verloop van de actuele dekkinggraad

De voornaamste oorzaak voor de stijging van de actuele dekkinggraad is de omvangrijke rente mutatie die 2022 kende. Het behaalde rendement heeft een negatief effect op de dekkinggraad.

1) De presentatie van de verschillende effecten in deze grafiek wijkt af van de effecten zoals weergegeven in het herstelplan 2023. In het herstelplan schrijft DNB voor dat de impact op de dekkinggraad per stap apart wordt berekend ten opzichte van de dekkinggraad aan het begin van het boekjaar. Er ontstaat dan een restpost ('kruis effecten'). In dit actuarieel rapport, laten wij een verloop zien waarbij de losse stappen optellen tot de totale wijziging van de dekkinggraad. Hierbij wordt rekening gehouden met de impact van de voorgaande effecten op een bepaalde stap. Daarnaast wordt in het herstelplanverloop de impact van de wijziging van de RTS op het vermogen weergegeven onder 'rendement', terwijl dit effect in het bovenstaande verloop wordt weergegeven onder 'wijziging rentetermijnstructuur'.

Solvabiliteit

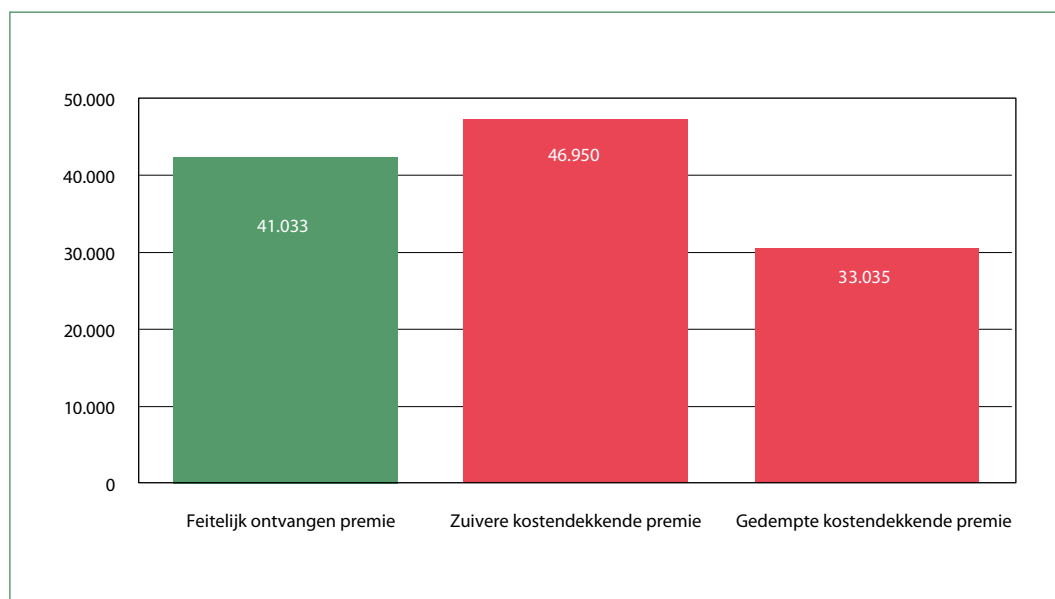
De beleidsdekkingsgraad is in boekjaar 2022 gestegen van 101,0% naar 113,7%.

De vereiste dekkingsgraad bedraagt ultimo 2022 118,6% (ultimo 2021 115,6%).

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt ultimo 2022 104,3% (ultimo 2021 104,3%).

Aangezien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, is er ultimo 2022 sprake van een situatie van een vermogenstekort, derhalve is er in maart 2023 een herstelplan opgesteld.

Premies

De ontvangen premie in het boekjaar 2022 is hoger dan de gedempte kostendekkende premie, maar lager dan de zuiver kostendekkende premie.

In de (gedempte) kostendekkende premie is in overleg met de certificerend actuaire geen rekening gehouden met het verlies op kosten in het boekjaar. Dit komt door hogere tijdelijke kosten als gevolg van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. De kosten worden nader uitgesplitst in het jaarverslag.

De premiedekkingsgraad bedroeg 100,9%, ex-post is de premiedekkingsgraad gelijk aan de ex-ante vaststelling. De premie heeft in 2022 vrijwel geen invloed gehad op de dekkingsgraad ontwikkeling.

Herstelplan

Het pensioenfonds heeft in maart 2022 een herstelplan bij De Nederlandsche Bank (hierna: DNB) ingediend. Uit dit herstelplan blijkt dat, uitgaande van de in het herstelplan gehanteerde veronderstellingen, het pensioenfonds eind 2026 herstelt tot het vereist eigen vermogen. Dit is binnen de gekozen maximale hersteltermijn van tien jaar.

In maart 2023 heeft het fonds wederom een herstelplan bij DNB ingediend. Uit dit herstelplan blijkt dat, uitgaande van de in dit herstelplan gehanteerde veronderstellingen, het pensioenfonds eind 2024 herstelt tot het vereist eigen vermogen. Ook dit is binnen de gekozen maximale hersteltermijn van tien jaar.

6.2 Verzekerdenbestand

(Aantallen)

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtig- den	Totaal
Stand per 31 december 2021	2.933 ¹⁾	1.291	1.486	5.710
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	175			175
Uit dienst	-167	167		0
Waardeoverdracht		-23		-23
Ingang pensioen	-28	-68	116	20
Overlijden	-5		-35	-40
Afkoop			-1	-1
Andere oorzaken ²⁾	1	-56	-1	-56
Mutaties per saldo	-24	20	79	75
Stand per 31 december 2022	2.909 ¹⁾	1.311	1.565	5.785

Specificatie pensioengerechtigden

	2022	2021
Ouderdomspensioen	1.236	1.166
Partnerpensioen	304	299
Wezenpensioen	25	21
Totaal	1.565	1.486

1) Waarvan 62 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling vanwege arbeidsongeschiktheid.

2) Deze verzamelpost wordt o.a. veroorzaakt door het rechtekken van de uitdiensttrekers en de stelpost uit J701. Dit betreft met name uitdiensttrekers die reeds een slaperspakket hebben en conform de richtlijnen van DNB uniek geteld dienen te worden.

7. Governance

7.1 Vergaderingen

Het bestuur van SPOA heeft het afgelopen jaar 23 keer vergaderd. Daarnaast is het bestuur vier keer samengekomen met het Verantwoordingsorgaan, twee keer met de Visitatiecommissie en zes keer met de beroepspensioenvereniging BPOA. Ook is een afvaardiging van het bestuur betrokken bij het project Apothekerspensioenen, middels deelname in de stuurgroep en de twee deelprojectteams (zie hiervoor hoofdstuk 9). Naast vergaderingen op locatie vonden vergaderingen regelmatig digitaal plaats door middel van videoconferencing.

De belangrijkste gebeurtenissen en onderwerpen op de agenda van 2022 waren:

- Project nieuwe pensioenstelsel en nieuwe pensioenregeling;
- De stijgende rente en hoge inflatie;
- Financiële positie en de ontwikkeling van de dekkingsgraad;
- Invoering van SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation).

Het bestuur hield in 2022 studiebijeenkomsten over het nieuwe pensioenstelsel. Daarnaast heeft het bestuur tijdens een 'heidag' de zelfevaluatie gedaan.

7.2 Ontwikkelingen samenstelling bestuur en Verantwoordingsorgaan

Binnen het bestuur heeft in 2022 één wijziging in de samenstelling plaatsgevonden:

- Mevrouw L.R. Denee-Haasnoot is per 29 september 2022 benoemd als bestuurslid (beroepsgenoot).

Ook binnen het Verantwoordingsorgaan heeft in 2022 één wijziging in de samenstelling plaatsgevonden:

- Mevrouw M. van den Berg is benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan namens pensioengerechtigden.

Een overzicht van de samenstelling van de fondsorganen, commissies en de vaste bestuurlijke werkgroepen is opgenomen in hoofdstuk 11.

7.3 Geschiktheidsbevordering

Het geschiktheidsbeleid en het opleidingsplan zijn vastgelegd in een geschiktheidsplan. Daarbij wordt onder meer uitgegaan van de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie en de Guidance normenkader beleggingskennis van DNB.

De geschiktheidsbevordering van het bestuur krijgt collectief vorm door heisessies en studiedagen te organiseren. Is het onderwerp ook van belang voor BPOA en/of het Verantwoordingsorgaan, dan worden zij uitgenodigd voor de sessie. Verder hebben de individuele bestuursleden opleidingen gevolgd, literatuur bijgehouden, seminars en lezingen op pensioengebied bijgewoond en ervaringen met andere bestuursleden uitgewisseld.

7.4 Diversiteitsbevordering

Diversiteit heeft de aandacht van het bestuur. In 2019 heeft het bestuur diversiteitsbeleid vastgesteld alsmede een stappenplan ten behoeve van de diversiteitsbevordering. Het diversiteitsbeleid is in februari 2022 geëvalueerd.

Zowel voor bestuur als Verantwoordingsorgaan wordt gestreefd naar een samenstelling die zoveel mogelijk een afspiegeling van het deelnemersbestand is, waarbij in beide fondsorganen ten minste één man en één vrouw zitting heeft. Daarnaast streeft het bestuur er naar dat zowel het bestuur als het Verantwoordingsorgaan ten minste één lid jonger dan 40 jaar heeft. Het bestuur en het Verantwoordingsorgaan voldoen aan deze diversiteitseisen.

Het bestuur heeft het volgende stappenplan diversiteitsbevordering vastgesteld:

1. Een persoonlijke benadering van mogelijke kandidaten die bijdragen aan de diversiteitsdoelstellingen.
2. Regelmatig overleg met BPOA over invulling van vacatures conform de diversiteitsdoelstellingen van het fonds.
3. Een continu (laten) zoeken naar mogelijke kandidaten ongeacht of er vacatures ontstaan en/of worden verwacht.
4. Mogelijk maken van een 'stage' en aspirant-bestuurslidmaatschap, waarbij een opleidingsbudget ter beschikking wordt gesteld.
5. Periodiek evalueren en zo mogelijk wijzigen onderlinge taakverdeling in het bestuur. Zittende bestuursleden kunnen op meerdere aandachtsgebieden deskundig worden gemaakt, zodat er ruimte ontstaat om jongere bestuurders met minder ervaringsdeskundigheid te plaatsen op vacatures met minder zware profielen.

7.5 Beloningsbeleid

Het bestuur voert een beheerst beloningsbeleid. Het houdt hierbij rekening met de verantwoordelijkheid, de eisen die aan de functie worden gesteld en de tijd die de functie in beslag neemt. SPOA hanteert daarbij het 'van en voor (apothekers)-principe'. Een deel van de bestuursleden en leden van het Verantwoordingsorgaan zijn in de praktijk werkzaam als apotheker. Uitgangspunt is daarom dat de vergoeding gebaseerd is op de tijdsbesteding.

De hoogte van de vergoedingen en afspraken over de vergoeding van kosten voor opleidingen zijn vastgelegd in de declaratieregeling, die onderdeel uitmaakt van het beloningsbeleid en van toepassing is op het bestuur en het Verantwoordingsorgaan.

De hoogte van de vergoeding bedraagt in 2022 per uur € 128 (vrijgesteld van BTW). Daarnaast ontvangen bestuursleden en leden van het Verantwoordingsorgaan een reiskostenvergoeding indien zij reizen voor vergaderingen.

7.6 Gedragscode en compliance

Doel van de gedragscode van SPOA is het stellen van regels en richtlijnen voor verbonden personen; de leden van het bestuur, het Verantwoordingsorgaan en de Visitatiecommissie. De gedragscode richt zich onder meer op:

- Het voorkomen van belangenverstremming;
- Het vermijden van het gebruik van voorwetenschap;
- Het voorkomen van koersmanipulatie of andere misleidende handelingen;
- Een zorgvuldige omgang met bedrijfsmiddelen en -informatie;
- De omgang met het ontvangen van relatiegeschenken, giften en uitnodigingen;
- De omgang met het geven van relatiegeschenken;
- De omgang met nevenfuncties;
- De omgang met financiële belangen in zakelijke relaties;
- De omgang met leveranciers en dienstverleners.

Naast een gedragscode beschikt SPOA over een incidentenregeling en een klokkenluidersregeling.

Het bestuur van SPOA heeft afspraken gemaakt over de melding van zaken die behandeld worden in de gedragscode. Tijdens de bestuursvergadering is compliance een vast agendapunt ten behoeve van de melding van uitnodigingen, geschenken, nieuwe nevenfuncties en dergelijke.

De compliance officer voert jaarlijks toetsing op de naleving van de gedragscode uit. De rapportage van de compliance officer over 2022 omvat het volgende:

1. Beoordeling van inrichting en werking van compliance binnen Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers;
2. Rapportage incidenten;

3. Nevenfuncties van door het bestuur benoemde verbonden personen van Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers te weten bestuurders van het fonds en de leden van het Verantwoordingsorgaan. Tevens de naleving van gedragscode door de verbonden personen en onderzoek of er sprake is van mogelijke belangenverstrengeling;
4. Rapportage omtrent relatiegeschenken;
  - Er zijn bij de compliance officer geen incidenten gemeld.
  - De nevenfuncties van de verbonden personen geven geen aanleiding tot nader onderzoek. Er zijn geen insiders benoemd bij het pensioenfonds.
  - Er zijn geen relatiegeschenken ontvangen die niet passen in de normering van het fonds.
  - De verbonden personen hebben de naleving van de gedragscode ondertekend.

7.7 Code pensioenfonds

Naleving Code pensioenfonds

De Code Pensioenfonds is een gedragscode voor de sector en bestaat uit normen die de sector zichzelf oplegt. Bij verantwoording over de naleving van de Code Pensioenfonds geldt het 'pas toe of leg uit'-beginsel.

Het bestuur onderschrijft het belang van de naleving van de Code en gaat jaarlijks na of en zo ja, hoe SPOA aan de norm voldoet. Het bestuur heeft geconcludeerd dat alle normen door het pensioenfonds in 2022 zijn nageleefd. Met ingang van 2023 is er sprake van één afwijking van de Code, omdat vanaf dat moment de totale zittingsduur van mevrouw Van de Lustgraaf-Wielens (voorzitter) langer is dan 12 jaar. De totale zittingsduur van twaalf jaar zal met twee jaar worden overschreden. Bij de start van de maximering van de zittingstermijn in 2015 is voor het destijds zittende bestuur een rooster van aftreden vastgesteld, rekening houdend met een borging van de continuïteit enerzijds tegenover de inwerkperiode voor nieuwe bestuursleden anderzijds. In 2015 is het moment van aftreden voor mevrouw Van de Lustgraaf bepaald op 31 december 2024.

Ondanks het pas-toe-of-leg-uit karakter van de Code Pensioenfonds zijn er bepalingen die altijd een toelichting veronderstellen. Deze normen worden hieronder genoemd, met een verwijzing naar de toelichting in het jaarverslag.

Rapportagenorm	Voldoet het pensioenfonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur beschrijft in het bestuursverslag bij de betreffende beleidsonderwerpen het beleid dat het in 2022 voerde, de gerealiseerde uitkomsten van dat beleid en de beleidskeuzes die het bestuur maakte.

Rapportagenorm	Voldoet het pensioenfonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	Het bestuur rapporteert in hoofdstuk 7 'Governance' over de samenstelling van fondsorganen en de geschiktheid van de leden en over diversiteit.
Norm 33 In zowel het bestuur als in het Verantwoordingsorgaan of het Belanghebbendenorgaan is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Ja	In hoofdstuk 7 'Governance' onder 'Diversiteit' rapporteert het bestuur over de diverse samenstelling van fondsorganen, de doelen ten aanzien van diversiteit en de stappen voor het bevorderen van diversiteit.
Norm 47 Het Intern Toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	De Visitatiecommissie betreft de Code bij de uitoefening van zijn taak en rapporteert hierover in zijn rapportage.
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In hoofdstuk 1 'Karakteristieken van SPOA' beschrijft het bestuur de missie, visie en strategie van het pensioenfonds.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	Het bestuur licht in hoofdstuk 5 'beleggingen' de overwegingen toe om maatschappelijk verantwoord te beleggen.
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	In hoofdstuk 7 'Governance' rapporteert het bestuur over de naleving van de integriteitregeling en over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	In hoofdstuk 2 'Pensioenbeheer' wordt gerapporteerd over de behandeling van klachten en geschillen.

Toelichting bij Norm 58, het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie: de monitoringcommissie heeft in haar nalevingsrapportage 2021-2022 geconstateerd dat deze norm in het algemeen goed wordt nageleefd. Het bestuur merkt op dat SPOA de missie van het fonds om een passend pensioenproduct voor aangesloten apothekers na te streven en hierover op een actieve wijze met de deelnemers te communiceren, nastreeft. Dit is ook van toepassing op de voorbereidingen voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, daarbij wordt met BPOA nauw samengewerkt om te komen tot een passende nieuwe pensioenregeling.

7.8 Zelfevaluatie

Het bestuur heeft in 2022 een zelfevaluatie gedaan. In deze zelfevaluatie zijn onder meer de volgende zaken besproken:

- de invulling van het voorzitterschap van SPOA vanaf 2025;
- de werking van het bestuursmodel en mogelijke alternatieven voor de toekomst;
- de hoge werkdruk in het bestuur;
- de focus op strategische onderwerpen en tijd blijven maken voor inhoudelijke discussie in het bestuur;
- kostenbewaking en -bewustzijn van bestuur.

7.9 Werkzaamheden sleutelfuncties

Risicobeheerfunctie

De risicobeheerfunctie bestaat uit de sleutelfunctiehouder risicobeheer en de vervuller van de sleutelfunctie. Het houderschap is belegd bij een bestuurslid, mevrouw C.R.C. Huizinga-Arp. Het vervullerschap is uitbesteed aan PensionRisk.

De risicobeheerfunctie voert zijn taak uit conform de wettelijke eisen. Hieronder valt in elk geval:

- Een bijdrage leveren aan het opstellen van de risicohouding.
- Het bestuur faciliteren bij de reguliere identificatie van (toekomstige) risico's en het bepalen van de (mogelijke) omvang ervan; de risicomangementfunctie heeft hierbij zowel een faciliterende als initiërende rol.
- Het geven van een onafhankelijke opinie (inhoudelijke beoordeling) over de (mogelijke) risico's ten gevolge van bestuursbesluiten (geven van 'countervailing power').
- Signalerende en adviserende rol bij het vormgeven van beheersmaatregelen.
- Het frequent controleren of de risico's zich nog binnen daartoe vastgestelde risicotoleranties bevinden.
- Gevraagd en ongevraagd adviseren over (de beheersing van) risico's.
- Ondersteunen bij de uitvoering van de eigen risico beoordeling.

Bij de invulling van de risicobeheerfunctie wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande risicobeheerrapportages voor SPOA. De sleutelfunctiehouder stelt gevraagd en ongevraagd risico-opinies op en rapporteert aan het bestuur. Materiële bevindingen en aanbevelingen worden gerapporteerd aan het bestuur en aan de visitatiecommissie.

In hoofdstuk 8 gaan wij nader in op het integraal risicomangement in ons fonds.

Actuariële functie

Het houderschap en de vervulling van de actuariële functie zijn belegd bij de certificerende actuaris, Triple A. Deze invulling vereist geen extra (actuariële) deskundigheid in het bestuur. Bovendien zijn de werkzaamheden van de certificerende actuaris en de (nieuwe) actuariële sleutelfunctie complementair aan elkaar.

Onder de taken van de actuariële functie vallen:

- Het controleren van de berekening van de technische voorzieningen.
- Beoordelen van de opgestelde flexibiliseringsfactoren voor het volgend boekjaar.

- Het beoordelen van de betrouwbaarheid en adequaatheid van de berekening van de technische voorzieningen, waaronder in ieder geval wordt verstaan:
  - het beoordelen of de bij de berekening van de technische voorzieningen gehanteerde methodieken, onderliggende modellen en aannamen passend zijn;
  - het beoordelen of er voldoende gegevens worden gebruikt bij de berekening van technische voorzieningen en het beoordelen van de kwaliteit van die gegevens (hierbij kan gebruik worden gemaakt van de werkzaamheden van de accountant); en
  - het toetsen van de bij de berekening van technische voorzieningen gehanteerde aannames aan de praktijk.
- Het beoordelen van het premiebeleid en beleid inzake omzetting van pensioenaanspraken (bijvoorbeeld bij een waardeoverdracht).
- Het beoordelen van de adequaatheid van herverzekeringsregelingen (indien van toepassing).
- Het ertoe bijdragen dat het risicobeheer doeltreffend wordt toegepast.

De actuariële functie stelt na afloop van ieder kwartaal een rapportage op. Daarin is opgenomen het oordeel naar aanleiding van de toetsing van het verloop en de eindstand van de technische voorzieningen plus onderliggende basisgegevens en een beschrijving van de overige werkzaamheden die de actuariële functie in het kwartaal heeft verricht.

Interne Auditfunctie

Het bestuur heeft het sleutelfunctiehouderschap interne audit buiten het bestuur belegd door middel van insourcing. Sleutelfunctiehouder is de heer De Waard. Het vervullerschap van de sleutelfunctie interne audit is uitbesteed aan BDO.

Onder de taken van de interne auditfunctie valt in elk geval het opstellen van een Audit Universe (totaal van de periodiek te onderzoeken objecten) en een audit jaarplan. De frequentie en prioriteitstelling van de uit te voeren audits wordt in overleg met het bestuur vastgesteld. Eind 2021 is een eerste audit uitgevoerd op het IT-beleid van SPOA. De resultaten en aanbevelingen zijn door het bestuur opgepakt en leiden tot een aanscherping van het beleid in 2022. In 2022 is op verzoek van de risicobeheerfunctie een audit uitgevoerd naar opzet, bestaan en werking van de risicobeheerfunctie en het risicomanagementsysteem binnen SPOA. Daarnaast heeft de sleutelfunctiehouder aandacht besteed aan de voorbereidingen op het proces van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, met de focus op datakwaliteit.

7.10 Contacten met de toezichthouders

DNB is als toezichthouder belast met prudentieel toezicht. Dit toezicht richt zich op de financiële stevigheid van financiële ondernemingen en pensioenfondsen. Het doel van DNB is bij te dragen aan de stabiliteit van de financiële sector. SPOA informeert DNB over alle wijzigingen in statuten, reglementen en in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Uiterlijk 30 juni legt het pensioenfonds het jaarverslag en de daarbij behorende verslagstaten ter beoordeling aan DNB voor. Elke maand en elk kwartaal rapporteert SPOA aan DNB over zijn financiële positie.

In 2022 heeft er geen onderzoek van DNB specifiek voor SPOA plaatsgevonden. Wel hebben SPOA en DNB in 2022 meerdere contactmomenten gehad in het kader van de invoering van de Wet toekomst pensioenen. SPOA is één van de fondsen die relatief vergevorderd zijn met de vormgeving van de nieuwe pensioenregeling.

Op verzoek van DNB heeft SPOA gerapporteerd over de niet-financiële risico's en over de stand van zaken met betrekking tot de gevolgen van de invoering van het nieuwe pensioenstelsel. Dit betreft sectorbrede vragenlijsten.

De AFM houdt toezicht op de communicatie van pensioenuitvoerders ter bescherming van de (oud-) deelnemers en pensioengerechtigden. Ook met AFM waren er in 2022 contactmomenten in het kader van de invoering van de Wet toekomst pensioenen.

In het verslagjaar heeft SPOA op verzoek van de AFM een rapportage ingediend over de invoering van SFDR. Ook heeft de AFM verkennend onderzoek gedaan naar risicopreferentieonderzoeken, waaronder het door SPOA uitgevoerde risicopreferentieonderzoek. De terugkoppeling van dit laatste onderzoek wordt in 2023 verwacht. Tot slot vroeg de AFM om informatie over voorwaardelijke toeslagverlening op grond van de tijdelijke soepelere wettelijke regels hieromtrent. Op het moment dat dit informatieverzoek werd ontvangen, had het bestuur hierover nog geen besluit genomen. De AFM is hiervan op de hoogte gesteld.

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houdt toezicht op de naleving van de privacywetgeving. Namens SPOA is in 2022 één datalek aan deze toezichthouder gemeld.

In 2022 zijn aan SPOA geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door de toezichthouders DNB en AFM geen aanwijzingen aan SPOA gegeven. Ook is er geen bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van SPOA gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

7.11 Einde van de maatregelen vanwege de COVID-19 pandemie

In de eerste maanden van 2022 had de crisis als gevolg van de COVID-19 pandemie de samenleving in zijn greep. Dat gold ook voor SPOA. De coronacrisis heeft voor onze deelnemers en pensioengerechtigden geen gevolgen gehad voor de pensioenopbouw en de uitkering van pensioenbetalingen. Onze belangrijkste uitbestedingspartijen hadden doorlopend voldoende maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat de kritische bedrijfsprocessen doorliepen.

8. Integraal Risicomanagement

Risicomanagement is een belangrijk onderdeel van de besluitvorming en uitvoering van SPOA en is daarmee één van de kerntaken van het bestuur. Het draagt bij aan het behalen van de doelstellingen van het fonds en aan de beheerste en integere bedrijfsvoering.

Sommige risico's worden bewust gelopen en in andere situaties wil SPOA een zo minimaal mogelijk risico lopen. Dit vraagt om een volledig en adequaat functionerend integraal risicoraamwerk.

SPOA heeft het risicobeheer uitgewerkt en vastgelegd in het integraal risicomanagement (IRM-)beleid.

Om waarde te kunnen toevoegen, is de inrichting van het risicomanagement gebaseerd op drie pijlers: proactief, integraal en continu. Deze aanpak is nodig omdat SPOA zich moet manifesteren in een dynamische wereld.

IRM is als een automatisme in het dagelijks handelen en doen van SPOA (besluitvorming, uitvoering en monitoring). Zo is het risicoraamwerk geïntegreerd in de governancestructuur en worden te nemen besluiten vooraf getoetst aan de risicobereidheid van het pensioenfonds.

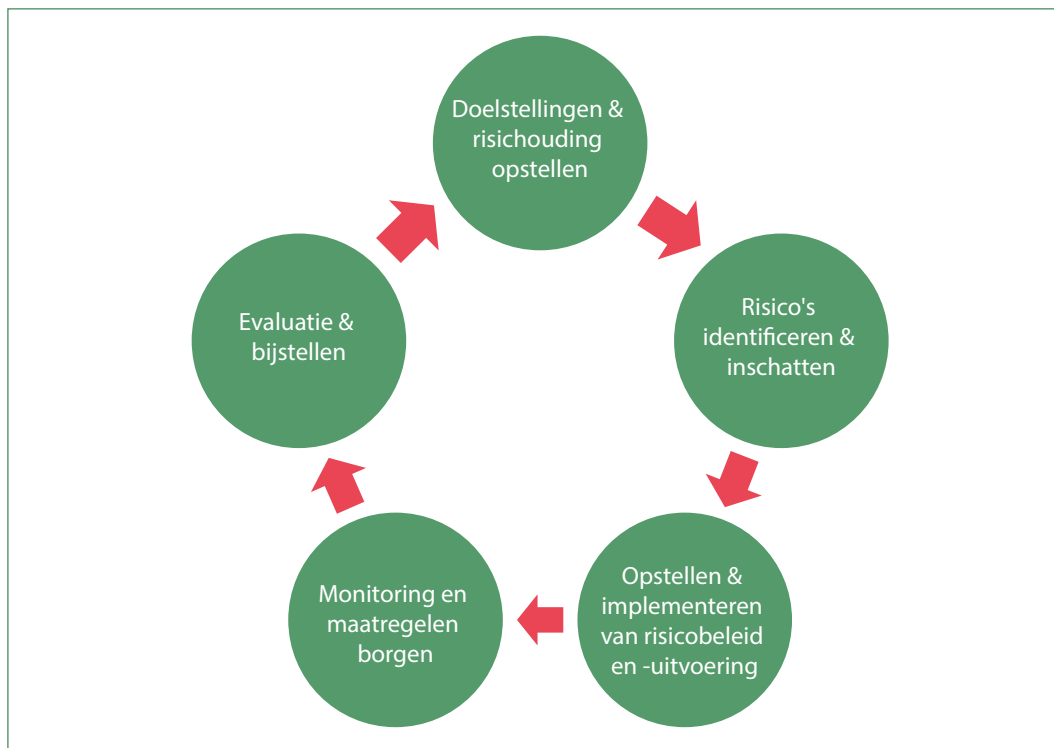
SPOA heeft het risicobeheer ingericht volgens het zogenaamde 'three lines' model. De eerste lijn is uitvoerend en verantwoordelijk voor het eerstelijns risicomanagement. Deze bestaat onder meer uit het bestuur, de bestuursondersteuning en de commissies. De tweede lijn is onafhankelijk van de eerste lijn en verantwoordelijk voor monitoring van - en tegenwicht bieden aan – de eerste lijn. Bij SPOA bestaat de tweede lijn uit de sleutelfuncties actuarieel en risicobeheer en de compliance officer. Tevens heeft de sleutelfunctie risicobeheer een ondersteunende en adviserende rol richting de eerste lijn. De derde lijn (sleutelfunctie interne audit) houdt vanuit een onafhankelijke rol toezicht op het functioneren van de eerste en tweede lijn. Hierbij worden opzet, bestaan en werking beoordeeld.

Ook heeft SPOA beleid opgesteld met betrekking tot de eigenrisicobeoordeling (ERB). In 2021 heeft SPOA de eerste ERB-rapportage opgesteld en in beginsel zal iedere drie jaar een ERB-rapportage worden opgesteld. Indien er sprake is van een significante wijziging in het risicoprofiel of een strategisch besluit met materiële impact op het risicoprofiel, wordt er een tussentijdse ERB opgesteld. Bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel zal SPOA een nieuwe ERB opstellen.

8.1 IRM-Beleid

Het IRM-beleid omvat onder andere de risicostrategie, tolerantiegrenzen, governance en een overzicht van het integraal risicomanagementproces. Het IRM-beleid is kaderstellend voor de integrale benadering van risico's en risicobeheersing voor onderliggende beleidsdocumenten.

Integraal risicomanagement is een doorlopend proces. De navolgende risicomanagement cyclus wordt toegepast, bestaande uit vijf verschillende processtappen:

8.2 Speerpunten risicobeheer in 2022

In 2022 waren de belangrijkste speerpunten op het gebied van risicobeheer voor SPOA:

1. Wet toekomst pensioenen
2. ESG
3. Datakwaliteit
4. Governance / risicobeheer

1. Wet toekomst pensioenen

In 2022 heeft het bestuur de initiële projectrisicoanalyse uit 2021 herijkt. Het bestuur heeft de volgende key risico's geïdentificeerd en bijbehorende risicohouding vastgesteld:

Nr	Risico	Risicohouding
1	Onduidelijkheid concept/ geconsulteerde wetgeving	Gebalanceerd
2	Herinrichten administratie	Kritisch
3	Transitierisico	Kritisch
4	Communicatierisico	Gebalanceerd
5	Operationeel risico	Kritisch
6	Onduidelijkheid verwachtingen toezichhouders	Kritisch
7	Tijdigheid besluitvorming beroepspensioenvereniging	Kritisch
8	Risicohouding sluit niet aan bij wens deelnemers	Kritisch

Het bestuur heeft vervolgens de geïdentificeerde risico's ingeschat en beheersmaatregelen benoemd. De inschatting van de netto risico's is:

Kans\ impact	Zeer gering (1)	Laag (2)	Middel (3)	Hoog (4)	Catastrofaal (5)
Zeer gering (1)					
Laag (2)		6, 8		3	
Middel (3)		5, 7	4		
Hoog (4)				2	
Vrijwel zeker (5)		1			

Het restrisico van 'herinrichten administratie' valt buiten de risicohouding. Het bestuur heeft geconstateerd dat dit risico ten tijde van de risico-inschatting slechts beperkt te mitigeren is door SPOA zelf. In 2023 zullen naar verwachting concrete afspraken gemaakt kunnen worden met de uitvoerders waarmee dit restrisico lager zal komen te liggen.

Ook het restrisico van 'transitierisico' ligt buiten de risicohouding van SPOA vanwege de afhankelijkheid van externe partijen. Het bestuur blijft dit risico goed monitoren maar ten tijde van de risico-inschatting is er geen extra beheersing mogelijk.

2. ESG

ESG-risico's is een breed begrip waaronder een verzameling van risico's valt. Dit zijn risico's die momenteel actueel zijn en waar veel aandacht voor is op het gebied van Environment, Social en Governance (Milieu, Maatschappelijk en Bestuursorganisatie) en waarvan ook voor pensioenfondsen een grote impact verwacht wordt.

De ontwikkelingen op het gebied van ESG volgen zich snel op en ook de rapportage- en communicatieverplichtingen nemen toe. Het bestuur heeft dit onderwerp hoog op de agenda staan en belegd binnen de beleggingscommissie. In 2022 heeft SPOA geïdentificeerd op welke ESG terreinen het fonds verdere stappen kan zetten (gap-analyse). De vervolgacties die uit deze gap-analyse naar voren zijn gekomen, worden meegenomen bij de implementatie van het beleggingsbeleid voor de nieuwe regeling.

3. Datakwaliteit

Datakwaliteit speelt onder meer een grote rol in de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, om te zorgen dat:

- een besluit tot invaren als gevolg van de Wet Toekomst Pensioenen op een verantwoorde wijze kan worden geïmplementeerd;
- de conversie van reeds opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten verantwoord plaats kan vinden, omdat data waarin bestaande aanspraken en rechten zijn vastgelegd betrouwbaar en accuraat zijn.

In 2022 heeft SPOA het datakwaliteitsbeleid herijkt. SPOA streeft een hoge kwaliteit van de data na en heeft kwalitatief een kritische risicohouding. Dit is gekwantificeerd voor kritische data elementen middels een tolerantiegrens van minimaal 99% op juistheid en volledigheid en een maximaal toegestane afwijking van 5 euro per pensioenaanspraak of pensioenrecht op jaarbasis.

SPOA heeft de volgende key risico's onderkend, waarvoor tevens de beheersing is beschreven:

1. Een onjuiste implementatie van de pensioenregeling of onjuiste procesbeheersing binnen de pensioenuitvoeringsorganisatie kan leiden tot een afwijking van de juistheid van pensioenaanspraken en/of pensioenrechten, hetgeen betekent dat deelnemers niet ontvangen waarop zij recht hebben conform het pensioenreglement. Voor het fonds kan dit leiden tot financiële verliezen in de vorm van gemist rendement (bij onjuiste match premie/pensioenaanspraak), dekkingsgraadverlies of kosten voor correcties binnen de pensioenadministratie. Voor de stakeholders van het fonds kan dit verlies aan reputatie betekenen met effect op het draagvlak van het fonds.
2. Onjuiste procesbeheersing binnen de pensioenuitvoeringsorganisatie kan leiden tot datalekken of dataverlies aan onbevoegden. Het fonds loopt hiermee een risico op boetes van toezichthouders AFM, DNB of de AP. Ook hier is het verlies aan reputatie een risico voor het fonds.
3. Onjuiste procesbeheersing binnen de pensioenuitvoeringsorganisatie kan leiden tot foutieve communicatie aan deelnemersgroepen. Hiermee ontstaat een risico op financiële verliezen door risico op boetes van toezichthouders AFM of het risico op civiele procedures van deelnemers tegen het fonds.

4. Governance/risicobeheer

De werking van het risicobeheer is in 2022 geëvalueerd door de sleutelfunctie risicobeheer. Naar aanleiding van deze evaluatie zijn diverse processen, waaronder het proces inzake risico-opinies, verbeterd en geïmplementeerd. Tevens heeft de sleutelfunctie Internal Audit op initiatief van de sleutelfunctie risicobeheer een audit uitgevoerd naar de risicobeheerfunctie en systeem van interne controle van SPOA. De bevindingen hieruit worden in 2023 besproken in het bestuur en verder opgepakt.

8.3 Speerpunten risicobeheer in 2023

Voor 2023 heeft het bestuur de volgende speerpunten voor het risicobeheer vastgesteld:

1. Wet toekomst pensioenen

Medio 2023 zal het bestuur de werking van de projectbeheersing toetsen en zal er een update plaats vinden van de projectrisicoanalyse. De sleutelfunctie risicobeheer zal waar nodig de eerste lijn ondersteunen met onder meer risico-opinies.

2. Risicobeleid

In 2023 zal het gehele risicobeleid herijkt worden en inclusief de volledige risicomangementcyclus, te beginnen met de risico-identificatie resulterend in een complete update van het IRM-beleid. Als kapstok zal hiervoor het COSO ERM 2017 raamwerk worden gehanteerd.

8.4 Financiële risico's

De financiële positie van SPOA is gevoelig voor bewegingen van de rente en ontwikkelingen van zakelijke waarden. SPOA heeft geconstateerd dat in 2022 het wereldbeeld is veranderd met hogere inflatie en rentes en heeft daarom onderzoek gedaan naar de passendheid van de rentestafel. De 30-jaars swaprente is in 2022 met 2,05%-punt gestegen (van 0,48% eind 2021 naar 2,53% eind 2022). De inflatie in Nederland bedroeg over 2022 10%. Op basis van een stochastische ALM analyse, een aantal deterministische

stress-scenario's en een kwalitatieve analyse naar de effecten op verschillende cohorten vanuit de nieuwe Flexibele Pensioenregeling, heeft het bestuur besloten over te gaan naar een vaste renteafdekking van 52%.

SPOA heeft een financieel crisisplan. Doel van een crisisplan is dat het bestuur vooraf beschrijft welke crisismaatregelen beschikbaar zijn, wat de impact van deze maatregelen is, welke procedures doorlopen moeten worden en hoe wordt gecommuniceerd. Het bestuur kan daarmee slagvaardig opereren wanneer een crisissituatie daadwerkelijk optreedt. Het crisisplan is een bijlage bij de ABTN.

9. Het nieuwe pensioenstelsel

9.1 Aanleiding

In 2020 bereikten het kabinet, de werkgevers en de vakbonden een akkoord over de uitwerking van het nieuwe pensioenstelsel. De Wet toekomst pensioenen (WTP) treedt naar verwachting op 1 juli 2023 in werking. Toekomstige pensioenopbouw moet in Nederland uiterlijk op 1 januari 2027 zijn omgezet naar het nieuwe pensioenstelsel. Mogelijk wordt deze datum 1 januari 2028. In het nieuwe stelsel kunnen pensioenfondsen alleen beschikbare premiereregelingen uitvoeren. Dat is een regeling waarin is afgesproken hoeveel geld (premie) de werkgever en werknemer betalen voor het pensioen. De pensioenuitkering staat niet langer vast, maar is afhankelijk van de beleggingsresultaten en de rente. Gaat het financieel goed, dan wordt het pensioen verhoogd met het behaalde rendement. Gaat het economisch slechter en is het rendement negatief, dan wordt het pensioen lager.

De wijziging van de pensioenregeling leidt tot veel keuzes en besluiten voor de beroepspensioenvereniging BPOA en SPOA. Deze omzetting raakt zowel het strategische beleid als de uitvoering in brede zin. Naast de transitie moet de dagelijkse gang van zaken ('going concern') niet uit het oog worden verloren.

Om te waarborgen dat de transitie naar het nieuwe stelsel effectief en efficiënt verloopt, zijn BPOA en SPOA gezamenlijk het project Apothekerspensioen gestart en is een onafhankelijk projectmanager aangesteld.

Oorspronkelijk was beoogd de nieuwe pensioenregeling in de loop van 2024 in te voeren. Begin 2021 is het projectplan voor de Oriëntatie- en ontwerpfasen vastgesteld en opgestart. Na verschillende kennissessies en onderzoeken heeft het project de verschillende opties in kaart gebracht. Op hoofdlijnen is er in het nieuwe pensioenstelsel een keuze tussen de Solidaire Premiereregeling en de Flexibele Premiereregeling. De algemene ledenvergadering (ALV) van BPOA heeft in 2022 het voorlopige besluit genomen dat de nieuwe pensioenregeling een Flexibele Premiereregeling wordt. In 2023 zal het bestuur van BPOA in de ALV een voorstel tot invaren ter stemming brengen.

9.2 De Flexibele Premiereregeling

Alle deelnemers hebben in de Flexibele Premiereregeling een persoonlijk pensioenvermogen (een individuele spaarpot). Daarnaast is er binnen de Flexibele Premiereregeling in een aantal individuele (beleggings)keuzevrijheden voorzien. In de Flexibele Premiereregeling hebben deelnemers bij ingang van het pensioen een keuze voor een vaste of een variabele uitkering. Binnen SPOA wordt alleen de optie voor een variabele uitkering aangeboden. Pas in deze uitkeringsfase worden enkele risico's gedeeld door het collectief van pensioengerechtigden voor een stabielere uitkering. Deelnemers die een vaste uitkering willen, hebben de mogelijkheid om op dat moment met hun pensioenvermogen over te stappen naar een andere pensioenuitvoerder.

9.3 Inrichting project

De onafhankelijk projectleider heeft de opdracht om de voortgang van het plan van aanpak, de detailplanning en de samenwerking tussen partijen te bewaken en te bevorderen en gestelde doelen kosten efficiënt te behalen.

De besturen van SPOA en BPOA hebben een stuurgroep ingericht. De stuurgroep rapporteert aan de besturen van BPOA en SPOA. De stuurgroep is in zijn geheel verantwoordelijk voor het monitoren van het projectplan en het project. De stuurgroep is voorbereidend, adviserend en informierend. De besturen zijn sturend voor de voortgang van het project en het budget.

Daarnaast zijn er twee deelprojectgroepen ingericht: Pensioenregeling en -Uitvoering en Communicatie en Stakeholdermanagement. De deelprojectgroepen zijn verantwoordelijk voor:

- Opstellen en uitvoeren van het betreffende deelprojectplan;
- Halen van de planning en uitvoeren kritische (actie)punten deelplan;
- Aansturen van adviseur(s);
- Opstellen van inhoudelijke stukken voor de stuurgroep en bestuur;
- Nemen van besluiten volgens de afgesproken mandatering
- Signaleren risico's en knelpunten met oplossingen binnen de scope;
- De voorzitter van de deelprojectgroep is contactpersoon voor de projectleider en heeft zitting in de Stuurgroep.

In 2022 heeft SPOA tezamen met BPOA de vervolgstappen opgepakt om de inrichting van de Flexibele Premiereregeling verder vorm te geven. Daartoe zijn onder andere de volgende onderwerpen aan bod gekomen:

- Begin 2022 heeft er onder de deelnemers van SPOA een Risicopreferentieonderzoek (RPO) plaatsgevonden, uitgevoerd door IG&H en Achmea. Met dit onderzoek is inzicht gekregen in de risicobereidheid en risicodraagkracht van de deelnemers(groepen) van SPOA.
- De huidige geformuleerde Risicohouding diende te worden herijkt ten behoeve van de nieuwe kaderstelling en de keuze voor de Flexibele Premiereregeling. Bij het bepalen van de risicohouding is onder andere gebruik gemaakt van het uitgevoerde RPO, wetenschappelijke inzichten en de doelstellingen zoals geformuleerd binnen het bestuur van SPOA, BPOA en het verantwoordingsorgaan.
- Er is een eerste opzet van het Beleggingsbeleid voor de Flexibele Premiereregeling opgesteld, voor zowel de opbouwfase als de uitkeringsfase. Als input heeft onder andere de risicohouding gediend.
- Door SPOA is een Evenwichtigheidskader opgesteld en afgestemd met BPOA. Besluiten die moeten worden genomen tijdens het traject maar ook inzake de huidige regeling worden altijd langs dit evenwichtigheidskader gelegd om vast te stellen of een bepaald besluit een evenwichtig besluit is volgens dit afgestemde kader.
- Gedurende het jaar vindt veelvuldig contact plaats met DNB over de voortgang van het project. Eveneens is met DNB overeengekomen dat SPOA als 'voorloperfonds' (één van de fondsen die naar verwachting als één van de eerste de overstap maakt naar de Flexibele Premiereregeling in Nederland) op regelmatige basis al documenten mag aanleveren voor een eerste oordeel (deelopleveringen). Dit helpt niet alleen SPOA in de voortgang van het project ('zijn we op de juiste weg'), maar ook DNB krijgt daarmee inzicht in waar de fondsen tegenaan kunnen lopen in hun proces en besluitvorming.
- Een belangrijk onderdeel om uiteindelijk de pensioenen juist en correct te kunnen vastleggen in de nieuwe Flexibele premiereregeling is het uitvoeren van een onderzoek op de Datakwaliteit van de data zoals vastgelegd in de pensioenadministratie. Dit onderzoek heeft in 2022 plaatsgevonden en de bevindingen worden afgestemd met de pensioenuitvoeringsorganisatie. Doel is om 'clean' de uiteindelijke transitie in te gaan.
- In 2022 heeft de blauwdruk pensioenregeling inmiddels steeds meer vorm gekregen.
- Om ook de benodigde onderbouwende berekeningen te kunnen uitvoeren, is SPOA gedurende 2022 in afwachting geweest van het vaststellen van de te hanteren parameters door de Commissie Parameters. Deze commissie heeft in november 2022 haar bevindingen bekend gemaakt. Op grond daarvan heeft DNB de benodigde scenariosets vastgesteld waarmee SPOA in 2023 aan de slag kan voor verdere (kwantitatieve) inzichten.

9.4 Apothekerspensioen.nl

BPOA en SPOA streven naar een snelle invoering van een nieuwe pensioenregeling. Beoogd was een invoering per 1 juli 2024.

De nieuwe pensioenregeling moet passen bij de beroepsgroep en dient te voldoen aan de eisen van het nieuwe pensioenstelsel.

De omzetting naar het nieuwe pensioenstelsel vraagt om een zorgvuldige voorbereiding. BPOA en SPOA zijn daartoe in 2020 het gezamenlijke project 'Apothekerspensionen' gestart. Een projectplan is opgesteld voor een zorgvuldige en tijdige uitwerking van de nieuwe pensioenregeling. Een communicatieplan vormt onderdeel van dit projectplan.

Nieuwe pensioenregeling

In 2022 hebben BPOA en SPOA leden en deelnemers binnen het project Apothekerspensionen met inzet van de website apothekerspensionen.nl, films, webinars en polls geïnformeerd over het voorstel voor de nieuwe pensioenregeling. Naar schatting hebben meer dan 2.000 deelnemers aandacht geschonken aan deze communicatie. Uiteindelijk is de nieuwe pensioenregeling unaniem goedgekeurd door de leden van BPOA.

Beleid keuzebegeleiding

SPOA is in 2022 gestart met de ontwikkeling van een nieuw beleid voor keuzebegeleiding. De nieuwe pensioenregeling verlangt dat deelnemers andersoortige keuzes maken dan in de huidige regeling. Welk beleggingsprofiel past bij mij? Welke hoogte en moment van uitkering van de pensioenbedragen kies ik? Deze keuzes kunnen verstrekkende financiële gevolgen hebben. Om die reden heeft SPOA voorbereidingen getroffen om vanaf medio 2023 keuzebegeleiding aan te bieden.

Om het beleid voor keuzebegeleiding goed aan te laten sluiten bij de beroepsgroep, hebben deelnemers van SPOA meegewerkt aan een onderzoek naar keuzebegeleiding van de Universiteit Maastricht. De resultaten van dit onderzoek worden meegenomen in de beleidskeuzes. Het beleid keuzebegeleiding wordt in 2023 vastgesteld.

9.5 Vooruitblik 2023 en 2024

Het jaar 2023 zal in het teken staan van verdere concretisering van de Flexibele Premiereregeling en het uitwerken daarvan. Het moment van de daadwerkelijke transitie staat nog niet vast. Eind 2022 is geconstateerd dat door de verschuiving van de ingangsdatum van de Wet toekomst pensioenen met een half jaar naar 1 juli 2023, de inwerkingtreding van de nieuwe pensioenregeling ook werd uitgesteld. Een nieuwe startdatum voor de nieuwe pensioenregeling is nog niet bepaald.

Voor 2023 zien wij bij de verdere uitwerking van de nieuwe pensioenregeling de volgende onderwerpen op de agenda van het project:

- Nu de parameters en scenariosets bekend zijn gemaakt, worden de benodigde berekeningen (per leeftijdscohort) en vergelijkingen opgesteld, rekening houdend met de toedeling van het (totale) pensioenfondsvermogen aan de individuele pensioenvermogens en in te richten reserves.
- De uitkomsten van deze berekeningen worden door het bestuur van SPOA getoetst met een evenwichtige belangenafweging voor de gehele populatie van SPOA en zo nodig bijgesteld. Eén en ander in overleg met BPOA.
- 2023 zal ook in het teken staan van het verzoek tot en het besluit over wel of niet invaren. Voor SPOA betekent dit dat in de Algemene Ledenvergadering van BPOA aan de leden wordt voorgelegd of invaren op een evenwichtige manier kan worden uitgevoerd. In de voorbereiding van dit besluit wordt gebruik gemaakt van voornoemde berekeningen en vergelijkingen.

10. Vooruitblik komend boekjaar en visie nabije toekomst

10.1 Oorlog Oekraïne

De inval van Rusland in Oekraïne en het verschrikkelijke oorlogsgeweld raakt de hele wereld. SPOA leeft mee met de bevolking in Oekraïne. De inval van Rusland in Oekraïne brengt risico's met zich mee voor ons fonds, op zowel operationeel gebied als op strategisch gebied, en zowel op korte termijn als op de langere termijn.

Zoals het er nu naar uitziet zal de oorlog tussen Rusland en Oekraïne langere tijd voortduren. De economische en politieke gevolgen zullen dus ook voor langere tijd invloed hebben op het fonds. Zo blijft het sanctiepakket in stand en het risico van cyberaanvallen blijft aanwezig.

De oorlog blijft ook leiden tot onrust op de financiële markten en heeft gevolgen voor de prijzen van grondstoffen. SPOA volgt de ontwikkelingen op de voet en houdt eventuele gevolgen goed in de gaten.

10.2 Financiële positie van ons fonds

De financiële situatie is na 31 december 2022 verbeterd. Zowel de actuele dekkinggraad als onze beleidsdekkinggraad zijn gestegen. Dit komt met name doordat de markttrentes zijn gestegen.

10.3 Vooruitblik 2023 beleggingen

Voor een korte vooruitblik naar 2023 verwijzen wij naar paragraaf 5.4.

10.4 Uitstel 'bedrag ineens'

De invoering van het 'bedrag ineens' is opnieuw uitgesteld. Deze nieuwe pensioenkeuze wordt nu op zijn vroegst ingevoerd op 1 januari 2024. De voorbereiding voor de invoering van dit keuzerecht en de communicatie naar de deelnemers die bijna met pensioen gaan houden de aandacht van het bestuur.

10.5 Nieuw pensioenstelsel

In hoofdstuk 9 gaan wij uitgebreid in op het project voor de invoering van de nieuwe pensioenregeling.

11. Organisatie pensioenfonds

Samenstelling bestuur

Bestuur per 31 december 2022

- Mw. M.J.G. van de Lustgraaf-Wielens (1959), apotheker n.p. (voorzitter)
- P.M. Dantuma (1985), apotheker (secretaris en penningmeester)
- Mw. C.R.C. Huizinga-Arp (1967), apotheker, sleutelfunctiehouder risicobeheer
- Mw. E.A.A.M. Lie-Kwie-ten Berge (1986), apotheker
- R.A.L. Heijn (1965), bestuurder, niet-apotheker
- P.P. Bannink (1970), bestuurder, niet-apotheker
- Mw. L.R. Denee-Haasnoot (1978), apotheker

De bestuursleden van het pensioenfonds worden door de beroepspensioenvereniging BPOA voorgedragen.

Samenstelling commissies

Beleggingscommissie

R.A.L. Heijn (voorzitter)
P.M. Dantuma
R.J. van Asselt (extern lid)

Pensioen- en communicatiecommissie

P.P. Bannink (voorzitter)
Mw. E.A.A.M. Lie-Kwie-ten Berge
Mw. L.R. Denee-Hasnoot
Mw. M.J.G. van de Lustgraaf-Wielens (uitsluitend lid in PCC-'change')

Samenstelling vaste werkgroepen

Werkgroep Governance

Mw. M.J.G. van de Lustgraaf-Wielens (voorzitter)
+ Bestuursbureau

Werkgroep financieel

P.M. Dantuma (penningmeester)
+ Bestuursbureau

Samenstelling Verantwoordingsorgaan

Mw. J.M.H. Bezemer – Biermans (1966) (voorzitter)
C.B.M. Heerkens (1956)
J.C. Kortekaas (1952) (secretaris)
R. Bartels (1988)
Mw. M. van den Berg (1953)

Samenstelling Visitatiecommissie boekjaar 2022

Via Stichting Dienstverlening Beroepspensioenfondsen

M.J.G. Driesen
Mw. P. Huisman-Spuijbroek
M. Roberts

Organisatie per 31-12-2022

Bestuursondersteuning	Montae & Partners B.V.
Beleggingsadviseur	M.W. Thomassen, AON
Communicatieadviseur	R. Simon, Bureau voor Pensioencommunicatie
Adviseur VO	C. van der Sluis
Pensioenbeheer	AZL N.V.
Coördinerend vermogensbeheerder	Achmea Investment Management B.V.

Beleggingen	Acadian Asset Management Ltd. BlackRock Investment Management Ltd. PIMCO Europe Ltd.
Custodian	Caceis Bank
Adviserend Actuaris	Mw. L.J.C.M. Thissen en M. Stougie, Sprenkels
Accountant	P.A.E. Dirks RA, Ernst & Young Accountants LLP
Certificerend Actuaris/ sleutelfunctie actuariel	J.M.J. Tol, Triple A - Risk Finance Certifications B.V.
Compliance Officer	P. de Koning, TriVu
Privacy Officer	K. den Blanken, Sprenkels
Vervuller sleutelfunctie risicobeheer	R. van Giersbergen, PensionRisk
Houder sleutelfunctie interne audit	R. de Waard, BDO Advisory B.V.
Vervuller sleutelfunctie interne audit	BDO Advisory B.V.

Verantwoordingsorgaan

Verslag van het Verantwoordingsorgaan

Inleiding

Het verantwoordingsorgaan (VO) toetst op welke wijze het bestuur van SPOA invulling geeft aan haar taak. Het VO geeft zowel gevraagd als ongevraagd advies aan het bestuur en is bevoegd een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, het door het bestuur uitgevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst.

Het VO beoordeelt of er op een evenwichtige manier rekening gehouden wordt met de belangen van alle deelnemers van het fonds. De taken van het VO zijn vastgelegd in het Reglement Verantwoordingsorgaan.

Het jaar 2022

2022 stond voor SPOA in het teken van verder bouwen aan de nieuwe pensioenregeling. Het pensioenfonds heeft dit jaar zowel financieel als organisatorisch goed gepresteerd. Via deze weg wil het VO het bestuur graag nogmaals feliciteren met het behalen van de titel "Beste kleine pensioenfonds".

In 2022 bestond het VO voor het grootste gedeelte van het jaar uit Jolanda Bezemer (voorzitter), Johan Kortekaas (secretaris) en de leden Chris Heerkens en Ron Bartels. Eind 2022 is Marianne van den Berg aangetreden als 5e lid. Cor van der Sluis is verbonden aan het VO als extern adviseur. Het contact met het bestuur was goed. De voorzitters hebben regelmatig overleg gehad en ook de overige leden zijn regelmatig door het bestuur bijgepraat, zowel informeel als formeel. Met het bestuur hebben 4 vergaderingen plaatsgevonden, waaronder 1 online.

Het VO nam met een delegatie deel aan een seminar voor Verantwoordingsorganen over het nieuwe pensioenstelsel, georganiseerd door Montae en partners. Het deed het VO deugd te mogen concluderen dat SPOA zich in de voorhoede bevindt op het gebied van de voorbereiding op het nieuwe stelsel.

Diverse bijeenkomsten met BPOA en SPOA hebben plaatsgevonden, met name ter informatie en oriëntatie op het nieuwe pensioenstelsel. Deze bijeenkomsten werden door het VO bijgewoond gedurende het informerende gedeelte. Bij het besluit- en meningsvormende gedeelte heeft het VO de bijeenkomsten verlaten, waardoor het beter een onafhankelijk oordeel kan vormen.

Adviezen

In 2022 heeft het VO desgevraagd achtereenvolgens advies uitgebracht over het Huishoudelijk Reglement VO, het premiebeleid en het opbouwbeleid en een wijziging in de declaratieregeling. Het VO heeft na overleg met het bestuur advies uitgebracht inzake de voordracht van de visitatiecommissie. Op aandringen van het VO vindt er nu meer roulatie plaats in de leden van de VC.

Het VO in 2022.

Het VO is in 2022 uitgebreid met één extra lid namens de pensioengerechtigden, Marianne van den Berg. Deze uitbreiding is gedaan in het kader van continuïteit in het bijzonder rondom de overgang naar een nieuwe pensioenregeling. Het VO vergaderde 4 keer en heeft een zelfevaluatie gedaan om ook scherp te blijven op haar eigen functioneren

---

De visitatie over 2022 is met de betreffende commissie en het bestuur besproken. Het VO bemerkt dat de gesprekken tussen VC en bestuur ieder jaar constructiever worden en dat het VC oordeelt dat het bestuur 'in control' is. Het VO adviseert het bestuur de genoemde punten ter harte te nemen. Het bestuur heeft te kennen gegeven de stijgende lijn te willen blijven voortzetten.

Uitgevoerde beleid

Op grond van de werkzaamheden van het VO en kennisgenomen hebbende van het rapport van de visitatiecommissie en de verantwoording van het bestuur middels het jaarverslag is het VO van oordeel dat het bestuur gedurende 2022 goed heeft gehandeld om de pensioenregeling op een beheerste en evenwichtige wijze uit te voeren en behoudt bovendien haar toekomstgerichte houding.

In aanloop naar het nieuwe pensioencontract gaat het bestuur voortvarend aan de slag en werkt goed samen met BPOA en het VO.

Tot slot

Ook in 2023 staat SPOA en het bestuur weer voor grote uitdagingen in het licht van de externe ontwikkelingen en het VO wenst het bestuur hierbij veel succes. Het VO ziet voor 2023 weer uit naar een continuering van de prettige samenwerking.

Reactie van het bestuur

In het afgelopen jaar is regelmatig contact geweest tussen het bestuur en het VO. Dit gebeurt in formele vergaderingen en daarnaast is er frequent overleg tussen de voorzitters. Naast de “reguliere” onderwerpen die aan de orde zijn geweest, zoals het premie- en het opbouwbeleid, was ook in 2022 één van de belangrijkste speerpunten de ontwikkeling van een nieuwe, toekomstbestendige pensioenregeling vanwege de invoering van de Wet Toekomst Pensioenen.

Het bestuur waardeert de inzet en betrokkenheid van de VO-leden. Niet alleen in de formele vergaderingen, maar ook daarbuiten houdt het VO het bestuur scherp. Wat betreft het WTP-traject is het VO goed geïnformeerd en op de hoogte van de laatste ontwikkelingen en schroomt niet om het bestuur hierop te attenderen.

Het bestuur bedankt het VO voor zijn open, actieve en constructieve houding en de prettige samenwerking in de afgelopen periode.

Intern toezicht

Oordeel en samenvatting visitatie 2022

Oordeel:

De VC is van mening dat het functioneren van het bestuur van de Stichting Pensioenfonds voor Openbare Apothekers (SPOA), in het jaar 2022, ruim voldoende is.

Vanuit haar taak, zoals beschreven in hoofdstuk 2, geeft de VC het volgende oordeel:

- Het beleid van het bestuur kwalificeert de VC als ruim voldoende.
- De algemene gang van zaken binnen het pensioenfonds typeert de VC als goed.
- De risicobeheersing vindt de VC voldoende.
- De evenwichtige belangenafweging vindt de VC ruim voldoende.

Samenvatting:

De VC heeft het functioneren van het bestuur van het beroepspensioenfonds voor Openbare Apothekers onderzocht en stelt vast dat het fonds in 2022 op goede wijze werd bestuurd en daarmee naar het oordeel van de VC 'in control' was.

Het jaar 2022 werd evenals 2021 nog gedeeltelijk gekenmerkt door de gevolgen en opgelegde maatregelen van de Covid-19 pandemie, hetgeen ook voor SPOA invloed had op de algehele bestuursdynamiek. Desondanks valt er voortgang te constateren in de steeds verdere professionalisering van het fonds, inclusief de bijbehorende initiatieven op het gebied van de beleidsontwikkeling. De aanpak van de voorbereidingen op het Nieuwe Pensioen Stelsel (NPS) en het in gang zetten van al deze voorbereidende taken zijn gedegen en breed in werking gezet. Terecht dat het fonds daarvoor een prijs in ontvangst mocht nemen van PensioenPro, een felicitatie waard! De verslaggeving over het NPS-traject is helder en goed te volgen, alhoewel het aantal overleggen en de overkoepelende verslaggeving soms voor de VC lastig te volgen is. Mede ten grondslag aan dit succes ligt een hechte en efficiënte samenwerking met BPOA, de beroepspensioenvereniging, over een veelheid van onderwerpen: (o.a.) de nieuwe pensioenregeling, het NPS project, vereenvoudiging premieproces.

Inmiddels is de pensioen-administratie en de voorbereiding op het NPS door AZL op onderdelen problematisch; de beoogde startdatum van het project is meermalen vertraagd.

De output van de SFH-Risk is afgelopen jaar verbeterd, maar de verplichte afstemming van de SFH-Risk met de VC is gedurende 2022 weliswaar opgestart, maar vindt nog onvoldoende inbedding; meer sturing op dit proces vanuit de SFH-Risk wordt aanbevolen.

Een blijvend punt van zorg betreft het tijdsbeslag, van zowel bestuur als externen, waarmee met name de beleidsvoorbereiding en de operationalisering daarvan geëffectueerd wordt. Dit kan niet alleen leiden tot -hoge- kosten en ongewenste risico's, maar ook tot overbelasting van individuele bestuurders.

Het besluit om bestaand beleid inzake de renteafdekking niet uit te voeren is procesmatig (timing) minder fraai. Hoewel er voldoende advies en discussie is geweest was het beter geweest als dit vóór het tijdelijk opschorten had plaatsgevonden. De verschillende adviezen waren zeker niet eenduidig wat dit besluit lastig maakt en goed vastgelegd moet worden.

De VC heeft alle vertrouwen dat het bestuur doorgaat op de ingeslagen weg in haar wens tot verdere verbetering.

De belangrijkste aanbevelingen naar aanleiding van de visitatie 2022 zijn:

- Wees vasthoudend in het op orde brengen van de kwaliteit en tijdigheid van de werkzaamheden van AZL; leg aanvullende afspraken vast;
- Zet de ontwikkeling van de bijdragen vanuit het SFH-Risk domein voort, voer meer nadrukkelijk de regie over de afstemming met de VC;
- Evalueer het gehele bestuurlijk handelen meer nadrukkelijk op elementen als: 'bestuurlijke belasting', '(externe) kosten', 'risico's' (transparante totstandkoming -countervailing power!- en vastlegging);
- Volg zoveel mogelijk het bestaand beleid. Eerst na grondige analyses en afwegingen (o.a. evenwichtigheid) aanpassingen doorvoeren.

Reactie van het bestuur

In 2022 heeft het bestuur de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel voortgezet. Het bestuur is verheugd te horen dat de visitatiecommissie positief is over de aanpak ervan.

De door de visitatiecommissie genoemde aanbevelingen zijn door het bestuur met de visitatiecommissie besproken. Het bestuur deelt de zorgen over kwaliteit en tijdigheid van de werkzaamheden van AZL. De aanbeveling om de bijdragen uit het SFH-Risk domein verder te ontwikkelen wordt opgepakt. De aanbevelingen over het bestuurlijk handelen, de bestuurlijke belasting en de toepassing van een goede PDCA-cyclus zullen bij de jaarlijkse zelfevaluatie aan de orde komen.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2022	2021
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Onroerende zaken	11.530	15.002
Aandelen	439.740	581.567
Vastrentende waarden	935.359	1.131.731
Derivaten	27.619	64.660
Overige beleggingen	287.096	338.492
	1.701.344	2.131.452
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [2]	298	396
Vorderingen en overlopende activa [3]	77.527	62.226
Liquide middelen [4]	93.256	31.798
Totaal activa	1.872.425	2.225.872

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2022	2021
Stichtingskapitaal en reserves [5]	276.268	82.931
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen [6]	1.462.277	2.043.412
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [7]	298	396
Overige technische voorzieningen [8]	2.675	2.587
	1.465.250	2.046.395
Kortlopende schulden en overlopende passiva [9]	130.907	96.546
Totaal passiva	1.872.425	2.225.872

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2022	2021
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [10]		
Directe beleggingsopbrengsten	26.248	27.694
Indirecte beleggingsopbrengsten	-401.087	-29.138
Kosten van vermogensbeheer	-4.454	-4.832
	-379.293	-6.276
Premiebijdragen van deelnemers [11]	41.033	38.306
Saldo van overdrachten van rechten [12]	-1.902	75
Pensioenuitkeringen [13]	-43.886	-41.133
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [14]		
Toevoeging pensioenopbouw	-36.828	-37.641
Indexering en overige toeslagen	-51.631	0
Rentetoevoeging	10.131	11.836
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	45.143	42.406
Wijziging marktrente	630.262	146.600
Mutatie overdrachten van rechten	2.162	-49
Wijziging actuariële grondslagen	-16.544	0
Overige mutaties	-1.560	-794
	581.135	162.358
Mutatie overige technische voorzieningen [15]	-88	-445
Herverzekering [16]	-104	-114
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [17]	-3.558	-3.096
Saldo van baten en lasten	193.337	149.675
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	193.337	149.675

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2022	2021
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van deelnemers	41.686	36.184
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.664	309
	43.350	36.493
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-43.035	-41.086
Overgedragen pensioenverplichtingen	-3.570	-234
Herverzekering	-103	-114
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-3.604	-2.912
	-50.312	-44.346
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	25.408	26.021
Verkopen en aflossingen beleggingen	23.732.644	23.785.034
	23.758.052	23.811.055
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-23.685.196	-23.840.471
Kosten van vermogensbeheer	-4.436	-5.426
	-23.689.632	-23.845.897
Mutatie liquide middelen	61.458	-42.695
Saldo liquide middelen 1 januari	31.798	74.493
Saldo liquide middelen 31 december	93.256	31.798

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers (SPOA) is een beroepspensioenfonds opgericht op 30 december 1971 ten behoeve van de pensioenvoorziening van de in de openbare farmacie werkzame apothekers. Het pensioenfonds is statutair gevestigd te Den Haag. De pensioenregeling wordt door de Beroepspensioenvereniging Pensioenfonds Openbare Apothekers (BPOA) vastgesteld. Deelname is op grond van de verplichtstelling verplicht voor alle apothekers werkzaam in een openbare apotheek. Zij moeten zich aanmelden als deelnemer bij het pensioenfonds. SPOA heeft de plicht naar BPOA, de deelnemers en andere belanghebbenden om de verplichtstelling te handhaven.

De (statutaire) doelstelling van SPOA is overeenkomstig de bepalingen van de statuten, van de uitvoeringsovereenkomst en van het pensioenreglement, te zorgen voor een ouderdomsvoorziening voor apothekers en de verzorging van hun nagelaten betrekkingen, één en ander door middel van pensioen of andere uitkeringen, alsmede alle handelingen te verrichten die daartoe bevorderlijk zijn.

Het KvK-nummer van het fonds is 41150815

Toepassing Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving

De jaarrekening is opgemaakt in overeenstemming met de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder RJ 610 'Pensioenfondsen' en BW 2 Titel 9.

Schattingen en veronderstellingen

Het opstellen van de jaarrekening in overeenstemming met BW 2 Titel 9 vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. Dit geldt met name voor de voorziening pensioenverplichtingen en voor ramingen van kosten die betrekking hebben op het boekjaar, maar nog niet zijn gefactureerd. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Ook de waardering van sommige beleggingen kan gebaseerd zijn op basis van schattingen. Dit betreft met name waarderings van de beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van onafhankelijke taxaties en nettocontantewaardeberekeningen en diverse schattingselementen ten behoeve van de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen. Voor meer informatie wordt verwezen naar de 'Methodiek bepaling marktwaarde' in de toelichting op de balans. De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling.

Schattingwijzigingen 2022

In 2022 hebben de volgende schattingwijzigingen plaatsgevonden:

- Het Actuarieel Genootschap heeft in september 2022 de prognosetafel AG2022 gepubliceerd. Het fonds is overgegaan op deze nieuwe prognosetafel. Jaarwerktechnisch heeft deze aanpassing plaatsgevonden per 31 december 2022. Deze overstap heeft een verhogend effect op de technische voorziening en resulteert in een last voor het fonds ter hoogte van 13.683. Dit effect van deze schattingwijziging op de technische voorziening in 2022 is als mutatie in het resultaat verwerkt.
- Met de update naar de nieuwe prognosetafel heeft tevens een update plaatsgevonden van de toegepaste ervaringssterfte. Net als de wijziging van de prognosetafel heeft de wijziging van de ervaringssterfte een verhogend effect op de hoogte van de technische voorziening van 2.425. Dit effect van deze schattingwijziging op de technische voorziening in 2022 is als mutatie in het resultaat verwerkt.
- Tevens zijn de partnerfrequenties gewijzigd naar de meest recente CBS cijfers en er is besloten om een opslag van 1% te hanteren op het tarief van het latent (risico)partnerpensioen voor niet-gepensioneerden. Deze aanpassing heeft een verhogend effect op de

hoogte van de technische voorziening van 436. Dit effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening in 2022 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

Het totaal effect van voornoemde schattingswijzigingen is per saldo een verhoging van de technische voorziening van 16.544.

Algemene grondslagen

Alle activa en passiva worden gewaardeerd op nominale waarde, tenzij hierna een andere waarderingsgrondslag wordt vermeld. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien nagenoeg alle toekomstige voordelen en nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen.

Transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post vorderingen of schulden uit hoofde van effectentransacties.

Buitenlandse valuta

Activa en passiva in buitenlandse valuta worden omgerekend tegen de ultimo jaar geldende koersen. Per balansdatum bestaande valutatermijntransacties worden gewaardeerd tegen ultimo boekjaar geldende koersen. Verschillen ten opzichte van de contractkoers worden in de staat van baten en lasten verwerkt en als overlopende post dan wel belegging in de balans gepresenteerd.

Onroerende zaken

De ter beurze genoteerde aandelen in vastgoedbeleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurze genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde, eventueel gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum.

Aandelen

De aandelen zijn gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. Aandelenfondsen waarvoor geen beurswaarde beschikbaar is, worden gewaardeerd tegen de op 31 december bekende intrinsieke waarde, waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde, eventueel gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum.

Vastrentende waarden

De ter beurze genoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurze genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar waarbij de onderliggende beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde, eventueel gecorrigeerd

voor kasstromen tot aan balansdatum. Reverse repo's worden gewaardeerd op de netto contante waarde. Als verdisconteringscurve wordt gebruik gemaakt van een rentecurve (Eonia Swap) en een spread curve. De Eonia Swap-curve is een representatieve curve voor een geldmarktlening waarbij geen onderpand wordt uitgewisseld. De spread curve weerspiegelt het verminderde risico van een repo doordat het uitwisselen van onderpand zorgt voor extra zekerheid.

Derivaten

Derivaten verkrijgen in de regel een dagelijkse waardering op basis van onderliggende contractafspraken en beschikbare marktinformatie om te komen tot een afgeleide marktwaardering.

RJ 610 schrijft voor dat derivaten met een negatieve waarde op de passiva zijde van de balans moeten worden weergegeven. Deze zijn terug te vinden onder de kortlopende schulden.

Overige beleggingen

De ter beurze genoteerde overige beleggingen worden gewaardeerd tegen de beurswaarde ultimo boekjaar. De niet ter beurze genoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen hun actuele waarde, zijnde de op ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde, eventueel gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden de vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde) indien geen sprake is van transactiekosten.

Liquide middelen

Dit betreft direct opeisbare tegoeden bij banken die worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Algemene reserve

De reserve voor algemene risico's dient ter dekking van algemene risico's van het fonds. Het saldo van de rekening van baten en lasten wordt aan de algemene reserve toegevoegd of onttrokken.

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen is vastgesteld als de contante waarde van de tijdsevenredig opgebouwde pensioenaanspraken. Voor arbeidsongeschikte deelnemers is de voorziening pensioenverplichtingen gesteld op de contante waarde van de volledige te bereiken aanspraken. De voorziening pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Daarnaast wordt een voorziening aangehouden voor de deelnemers die volgens de administratie recht hebben op een pensioenuitkering, maar geen uitkering ontvangen als gevolg van het gebrek aan gegevens. De bijbehorende voorziening wordt op een gelijke manier vastgesteld als de voorziening voor de ingegane pensioenen. Indien een deelnemer niet meer in leven blijkt of een leeftijd van 100 jaar heeft bereikt volgens de administratie, valt de gehele voorziening vrij. In het geval dat een deelnemer zijn niet opgevraagde pensioen als nog opvraagt, zal deze met terugwerkende kracht worden uitbetaald. Hier wordt geen aparte voorziening voor aangehouden.

De voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen (zie categorie [14] in de jaarrekening voor een uitsplitsing van de mutatie van de voorziening):

Overlevingstafel en ervaringssterfte

In het boekjaar is de prognosetafel AG2022, startjaar 2023, gehanteerd zoals gepubliceerd door het Actuariel Genootschap (AG). De ervaringssterfte behelst leeftijdsafhankelijke correctiefactoren op de sterftetekansen, zodat rekening wordt gehouden met de hogere levensverwachting van de pensioenfondspopulatie ten opzichte van de gehele bevolking. De ervaringssterfte is gelijkgesteld aan de ervaringssterfte voor het derde tertiel op basis van inkomen, waarbij de ervaringssterfte voor mannen gelijk is aan die voor vrouwen.

Rentetermijnstructuur

Er is gebruik gemaakt van de rentetermijnstructuur (RTS) per 31 december 2022, zoals gepubliceerd door DNB, met gebruikmaking van de Ultimate Forward Rate (UFR).

Toeslagverlening

Er wordt bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen rekening gehouden met de onvoorwaardelijke toeslagverleningen van de actieve en gewezen deelnemers (1,5% tot de pensioenleeftijd) welke middels de betaalde premies worden gefinancierd. Tevens is besloten om (met terugwerkende kracht) per 1 januari 2022 de opgebouwde pensioenaanspraken van zowel de actieve als de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden te verhogen met 1,5%. Deze voorwaardelijke toeslag wordt verleend bovenop de reguliere onvoorwaardelijke toeslagverlening die het fonds kent. Er wordt geen rekening gehouden met voorwaardelijke toekomstige verhogingen van opgebouwde en toegekende pensioenen.

Aannames partner

Tot de pensioendatum worden de leeftijdsafhankelijke partnerfrequenties 'CBS 2022 incl. samenwonend' gehanteerd. Op de pensioendatum is de partnerfrequentie 100%. Na de pensioendatum wordt het bepaalde partnersysteem gehanteerd. Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op drie jaar voor hoofdverzekerde man en één jaar voor hoofdverzekerde vrouw gesteld.

Opslag uitkeringsduur

In de voorziening pensioenverplichtingen is een voorziening van 0,3% opgenomen ter compensatie van het feit dat er wordt uitgekeerd tot en met de maand waarin de deelnemer komt te overlijden.

Uitkeringen

De uitkeringen zijn continu betaalbaar verondersteld.

Opslag wezenpensioen

Dit is een opslag van 0,5% van de voorziening van het latente partnerpensioen van niet-gepensioneerde deelnemers.

Opslag excassokosten

Voor toekomstige excassokosten wordt in de voorziening pensioenverplichtingen 2,7% gereserveerd.

Overige technische voorzieningen

Naast de voorziening pensioenverplichtingen is er een voorziening risicodekkingen aanwezig ter dekking van toekomstige premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Er is besloten om de voorziening van toekomstige arbeidsongeschikten vast te stellen op basis van tweemaal de opslag in de zuiver kostendekkende premie voor premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Voor de berekening van de gekapitaliseerde waarde van de verzekeringspolissen zijn dezelfde grondslagen aangehouden als voor de totale voorziening pensioenverplichtingen. Er is met betrekking tot de herverzekeringscontracten geen recht op resultaatdeling overeengekomen.

Herverzekering

Het pensioenfonds is op stop-loss basis herverzekerd voor het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico bij Zwitserleven. Op de einddatum van het contract bepaalt de actuaire de som van de verschuldigde overlijdenskapitalen. Daarnaast wordt het jaarlijks eigen behoud bij elkaar opgeteld. Is de som van de kapitalen groter dan de som van het jaarlijkse eigen behoud, dan wordt het verschil uitgekeerd aan het pensioenfonds. Het risico bij de niet-actieven en het deel onder de stop-loss grens komt voor rekening van het fonds. Het contract is na 31 december 2019 verlengd.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Kortlopende schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden de schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde) indien geen sprake is van transactiekosten.

Resultaatbepaling

Algemeen

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de renteopbrengst verminderd met de kosten; bij de zakelijke waarden wordt hieronder verstaan de dividendopbrengsten, na aftrek van dividendbelasting en kosten. De interesten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde koersverschillen bij verkopen van beleggingen;
- valutaverschillen;
- niet-gerealiseerde koersverschillen.

Kosten vermogensbeheer

Onder de kosten vermogensbeheer worden de administratiekosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen. De kosten vermogensbeheer worden in mindering gebracht op de beleggingsopbrengsten. Vanaf pagina 20 is een toelichting op de vermogensbeheerkosten opgenomen. De transactiekosten zijn gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten. De transactiekosten zijn vastgesteld op basis van schattingen, omdat deze verrekend zijn in de aan- en verkoopprijzen.

Premiebijdragen

Premies worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee samenhangende pensioenrechten worden opgebouwd. Premiekortingen, extra premies en bijdrage aan de kosten worden verwerkt in de periode waarin aan de voorwaarden volgens de uitvoeringsovereenkomst wordt voldaan.

Saldo van overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofd van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Uitkeringen

De uitkeringen bestaan uit de betalingen aan uitkeringsgerechtigden die betrekking hebben op het boekjaar.

Uitvoeringskosten

Uitvoeringskosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Interne uitvoeringskosten ten aanzien van vermogensbeheer worden in mindering gebracht bij de beleggingsopbrengsten.

Bestemming van het saldo

Het resultaat ultimo jaar wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2021	Real-locatie	Aankopen/Verstrekkingen	Verkopen aflossingen	Koersverschillen	Stand ultimo 2022
Onroerende zaken	15.002	-2.395	0	-518	-559	11.530
Aandelen	581.567	2.395	129.785	-173.099	-100.908	439.740
Vastrentende waarden	1.131.731		10.092.780	-10.109.909	-179.243	935.359
Derivaten	53.129		13.289.990	-13.311.702	-119.999	-88.582
Overige beleggingen	338.492		172.641	-225.499	1.462	287.096
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	2.119.921	0	23.685.196	-23.820.727	-399.247	1.585.143
Derivaten (passiva zijde)	11.531					116.201
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds activa zijde	2.131.452					1.701.344
Liquide middelen beschikbaar voor beleggingen	-17.958					85.518
Vorderingen/schulden uit hoofde van ontvangen collateral	0					0

Het pensioenfonds heeft eind 2022 € 0 miljoen (2021: € 0 miljoen) aan onderpand ontvangen in de vorm van (staats)obligaties en € 5,5 miljoen (2021: € 11,5 miljoen) aan onderpand ontvangen in de vorm van liquiditeiten als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. De liquiditeiten worden verantwoord onder [9] Kortlopende schulden en overlopende passiva. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Het pensioenfonds heeft eind 2022 € 22,3 miljoen (2021: € 17,0 miljoen) aan onderpand verstrekt in de vorm van liquiditeiten en € 11,3 miljoen (2021: € 23,0 miljoen) aan onderpand verstrekt in de vorm van (staats)obligaties als gevolg van negatieve waardeontwikkeling van derivaten. De verstrekte liquiditeiten worden verantwoord onder de liquide middelen. De verstrekte (staats)obligaties zijn verantwoord onder de vastrentende waarden. Het fonds is juridisch en economisch eigenaar van deze beleggingen en stelt geen deel van de beleggingen beschikbaar voor het in bruikleen geven van effecten.

Methodiek bepaling marktwaarde

In onderstaande tabel is aangegeven op welke manier de marktwaarden zijn afgeleid.

	Directe markt-notering	Onafhanke-lijke taxaties	NCW berekening	Intrinsieke waarde	Stand ultimo 2022
Onroerende zaken	0	0	0	11.530	11.530
Aandelen	306.009	0	0	133.731	439.740
Vastrentende waarden	885.159	0	50.200	0	935.359
Derivaten	-3	0	-88.579	0	-88.582
Overige	137.065	0	0	150.031	287.096
Totaal belegd vermogen	1.328.230	0	-38.379	295.292	1.585.143

	Directe markt-notering	Onafhanke-lijke taxaties	NCW berekening	Intrinsieke waarde	Stand ultimo 2021
Onroerende zaken	2.395	0	0	12.607	15.002
Aandelen	422.106	0	0	159.461	581.567
Vastrentende waarden	1.095.331	0	36.400	0	1.131.731
Derivaten	0	0	53.129	0	53.129
Overige	208.219	0	0	130.273	338.492
Totaal belegd vermogen	1.728.051	0	89.529	302.341	2.119.921

	2022	2021
[2] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Vordering met betrekking tot pensioenaanspraken		
Stand per 1 januari	396	477
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-98	-81
Stand per 31 december	298	396
<p>SPOA heeft het overlijdensrisico op basis van een stoploss constructie herverzekerd bij Zwitserleven.</p> <p>Het eigen behoud bedraagt op jaarbasis 125% van verwachte schades door overlijden. Aangezien de werkelijke schade het eigen behoud niet overschrijdt, heeft de herverzekerder niet uitgekeerd in 2022. De mutatie heeft betrekking op de verzekerde aanspraken bij Nationale Nederlanden (oude pensioentoezeggingen). De hoogte van deze voorziening neemt jaarlijks af (gesloten onderdeel van de regeling).</p>		
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds	2.944	3.597
Vorderingen uit hoofde van waardeoverdrachten	9	9
Vorderingen uit hoofde van effectentransacties	61.815	46.717
Lopende intrest		
– Vastrentende waarden	8.290	7.601
– Derivaten	3.548	3.701
– Banken	0	-9
Subtotaal lopende intrest	11.838	11.293
Terugvorderbare dividendbelasting	916	609
Vorderingen op verzekeringsmaatschappijen	4	0
Vorderingen op uitkeringen	1	1
Totaal vorderingen en overlopende activa	77.527	62.226
<p>Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar met uitzondering van collateral.</p>		

	2022		2021	
[4] Liquide middelen				
Banken vermogensbeheerders	85.518		24.119	
ING Bank N.V.	7.738		7.679	
	93.256		31.798	
De liquide middelen (m.u.v. banken vermogensbeheerders) staan ter vrije beschikking van het fonds. Het fonds heeft een kredietfaciliteit ter beschikking van ad € 2,1 miljoen waar momenteel geen gebruik van wordt gemaakt.				
[5] Stichtingskapitaal en reserves				
Stichtingskapitaal		0		0
Het stichtingskapitaal bedraagt € 45,38.				
Algemene reserve				
Stand per 1 januari	82.931		-66.744	
Saldobestemming boekjaar	193.337		149.675	
Stand per 31 december		276.268		82.931
Totaal eigen vermogen		276.268		82.931
Minimaal vereist eigen vermogen / minimaal vereiste dekkingsgraad	62.387	104,3%	87.207	104,3%
Vereist eigen vermogen / vereiste dekkingsgraad (strategisch)	272.222	118,6%	319.766	115,6%
Actuele dekkingsgraad		118,9%		104,1%
Beleidsdekkingsgraad		113,7%		101,0%

De actuele dekkingsgraad is 118,9%. Deze is vastgesteld als het Totaal Vermogen (Reserves plus de totale Voorzieningen) gedeeld door de totale Voorzieningen.

De berekening is als volgt:

$$(276.268 + 1.465.250) / 1.465.250 \times 100\% = 118,9\%$$

Per eind 2021 verkeerde het fonds in een situatie van vermogenstekort. Het fonds heeft derhalve vóór 31 maart 2022 een geactualiseerd herstelplan ('Herstelplan 2022') ingediend bij DNB. Uit dit herstelplan blijkt dat het pensioenfonds binnen de gekozen hersteltermijn herstelt tot de vereiste dekkinggraad. Op basis van het reguliere beleid en de aan het herstelplan ten grondslag liggende veronderstellingen (waaronder voor de beleggingsrendementen de maximale parameters) was verwacht dat de beleidsdekkinggraad van het fonds in 2024 zou zijn hersteld tot ten minste de vereiste dekkinggraad. Dit is binnen de gekozen hersteltermijn van tien jaar.

Volgens de prognose van de dekkinggraad in het Herstelplan 2022 was de beleidsdekkinggraad per 31 december 2022 geschat op 105,5%. De beleidsdekkinggraad per eind 2022 113,7% is derhalve hoger dan de in 2022 in het herstelplan geprognosticeerde beleidsdekkinggraad.

Het pensioenfonds heeft in maart 2023 een geactualiseerd herstelplan bij DNB ingediend ('Herstelplan 2023'). Uit dit herstelplan blijkt dat, uitgaande van de in dit herstelplan gehanteerde veronderstellingen, het pensioenfonds in 2028, binnen de gekozen maximale hersteltermijn van 10 jaar, herstelt tot het vereist eigen vermogen. De actuele dekkinggraad is eind 2022 hoger dan de kritieke dekkinggraad (103,4%) en hoger dan 90%.

Technische voorzieningen

[6] Voorziening pensioenverplichtingen

	2022	2021
Stand per 1 januari	2.043.412	2.205.770
Mutatie via staat van baten en lasten	-581.135	-162.358
Stand per 31 december	1.462.277	2.043.412
Ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen		
Stand per 1 januari	2.043.412	2.205.770
Toevoeging pensioenopbouw	36.828	37.641
Indexering en overige toeslagen	51.631	0
Rentetoevoeging	-10.131	-11.836
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-45.143	-42.406
Wijziging marktrente	-630.262	-146.600
Mutatie overdrachten van rechten	-2.162	49
Wijziging actuariële grondslagen	16.544	0
Overige mutaties	1.560	794
	1.462.277	2.043.412

	2022	2021
[7] Herverzekingsdeel technische voorzieningen		
Stand per 1 januari	396	477
Mutatie	-98	-81
Stand per 31 december	298	396
Totaal voorziening pensioenverplichtingen	1.462.575	2.043.808
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd ¹⁾		
– Actieve en arbeidsongeschikte deelnemers	597.140	937.855
– Gewezen deelnemers met premievrije aanspraken	261.214	381.754
– Pensioengerechtigden	604.221	724.199
	1.462.575	2.043.808
[8] Overige technische voorzieningen		
Voorziening risicodekkingen		
Stand per 1 januari	2.587	2.142
Betaalde premies	1.288	1.387
Nieuwe arbeidsongeschikte deelnemers	-499	-548
Benodigde interest	-16	-14
Wijziging vaststelling voorziening risicodekking	-685	-380
Stand per 31 december	2.675	2.587
Totaal technische voorzieningen ²⁾	1.465.250	2.046.395

1) Aantallen:

Actieve en arbeidsongeschikte deelnemers - 2022: 2.909; 2021: 2.933

Gewezen deelnemers met premievrije aanspraken - 2022: 1.311; 2021: 1.291

Pensioengerechtigden - 2022: 1.565; 2021: 1.486

2) De voorzieningen kennen, gezien hun aard, een langlopend karakter.

	2022	2021
[9] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden aan deelnemers van het pensioenfonds	817	0
Schulden uit hoofde van derivaten	116.201	11.531
Schulden uit hoofde van intrest en dividend	0	4
Schulden uit hoofde van effectentransacties	1.017	28.957
Schulden uit hoofde van margin afrekeningen	11.208	54.408
Belastingen en sociale premies	930	895
Schulden inzake kosten van vermogensbeheer	200	183
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	495	464
Omzetbelasting	27	104
Betalingen onderweg	12	0
	130.907	96.546

Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar met uitzondering van collateral.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Er zijn drie belangrijke/kritische uitbestedingen:

1. Pensioenuitvoering - AZL. Er is per 1-1-2021 een nieuwe overeenkomst gesloten voor onbepaalde tijd en de opzegtermijn voor SPOA is zes maanden.
2. Vermogensbeheer – Met ingang van 1-1-2021 is operationeel vermogensbeheer ondergebracht bij AIM (overeenkomst is aangegaan/ondertekend in 2020), voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van drie maanden. Daarnaast lopen er overeenkomsten met de diverse vermogensbeheerders en de custodian.
3. Bestuursondersteuning – Montae & Partners. Overeenkomst voor onbepaalde tijd en de opzegtermijn voor SPOA is één kalendermaand.

De kosten van uitbesteding zijn deels vast en deels variabel op basis van vooraf overeengekomen tarieven. De kosten in 2023 van bovengenoemde uitbestedingen liggen naar verwachting in lijn met de kosten in 2022.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden, visitatiecommissie en verantwoordingsorgaan

Gedurende het boekjaar 2022 zijn de volgende vergoedingen betaald.

Betaalde vergoedingen bestuur, visitatiecommissie en VO	2022	2021
Bestuursvergoedingen	370	310
Vergoedingen visitatiecommissie	25	19
Vergoedingen Verantwoordingsorgaan (ext. adviseur)	33	20
Totaal	428	349

Personeel

Gedurende het boekjaar 2022 had Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers geen personeel in dienst.

Baten en lasten	2022	2021
[10] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	-30	78
Zakelijke waarden	3.320	2.773
Vastrentende waarden	20.795	18.222
Derivaten	1.930	6.732
Overige beleggingen	238	-77
Subtotaal	26.253	27.728
Banken	-40	-65
Overige	35	31
Totaal directe beleggingsopbrengsten	26.248	27.694
Indirecte beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	-559	-367
Zakelijke waarden	-100.908	99.573
Vastrentende waarden	-179.243	-11.753
Derivaten	-119.999	-121.507
Overige beleggingen	1.462	5.071
Valutareresultaten	-1.840	-155
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	-401.087	-29.138

	2022	2021
Kosten van vermogensbeheer		
Beheervergoeding vermogensbeheerders	-3.066	-3.332
Bewaarvergoeding custodian	-553	-274
Beleggingsadvies	-456	-474
Beleggingsadministratie	-347	-333
Omzetbelasting	-32	-419
Totaal kosten vermogensbeheer ¹⁾	-4.454	-4.832
<p>De directe kosten vermogensbeheer omvatten de zichtbare ('directe') kosten die het fonds op factuurbasis betaalt. De kosten zijn, indien mogelijk, toegerekend aan de verschillende beleggingscategorieën. De transactiekosten zijn gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten en deels verrekend in de aan- en verkoopprijzen.</p>		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	-379.293	-6.276
[11] Premiebijdragen van deelnemers		
Bijdragen van apothekers	41.033	38.306
	41.033	38.306
Feitelijke premie	41.033	38.306
Kostendeekkende premie	46.950	47.330
Gedempte kostendeekkende premie	33.035	31.108
<p>De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:</p>		
– Actuarieel benodigd	39.227	40.169
– Opslag in stand houden vereist vermogen	6.119	5.825
– Opslag voor uitvoeringskosten	1.604	1.336
	46.950	47.330
<p>De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:</p>		
– Actuarieel benodigd	18.317	17.353
– Opslag in stand houden vereist vermogen	2.857	2.516
– Opslag voor uitvoeringskosten	1.604	1.336
– Voorwaardelijk	10.257	9.903
	33.035	31.108

1) Deze kosten zijn niet direct aan te sluiten met de kosten vermogensbeheer van het bestuursverslag, omdat daar ook kosten zijn opgenomen die zijn verwerkt in het nettorendement.

	2022	2021
[16] Herverzekering		
Premies herverzekering		
– Overlijdensrisico	-36	-38
– AO-risico	-70	-76
– Overlijdensrisico correctie voorgaand boekjaar	2	0
	-104	-114
[17] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-916	-842
Communicatie	-214	-133
Accountant		
– Controle van de jaarrekening ¹⁾	-99	-122
– Andere controle opdrachten	0	0
– Fiscale adviesdiensten	-12	-25
– Andere niet-controle diensten	0	0
Actuaris		
– Controle jaarwerk	-19	-19
– Advies	-311	-184
Bestuurskosten		
– Vergoedingen bestuur	-370	-169
– Bestuursondersteuning	-498	-421
– Overige bestuurskosten	-108	-106
Overige kosten en advies		
– Contributies en bijdragen	-153	-158
– Kosten BPOA	-180	-156
– Kosten project NPS	-279	-414
– IORP II	-140	-163
– Advies en aangifte inzake BTW	-110	-59
– Overige kosten	-149	-125
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten ²⁾	-3.558	-3.096
Saldo van baten en lasten	193.337	149.675

1) De totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening is gebaseerd op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, ongeacht of de werkzaamheden door de externe accountant en de accountantsorganisatie reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht. Hiervan heeft 2 betrekking op voorgaand boekjaar.

2) Zie uitgebreide specificatie in het bestuursverslag.

	2022	2021
Actuariële analyse van het saldo		
Beleggingen / marktrente	261.100	152.160
Premies	104	-3.256
Overlijden	-2.269	1.621
Kosten	-767	-645
Arbeidsongeschiktheid	404	-104
Herverzekering	0	-195
Waardeoverdracht	260	26
Uitkeringen en diverse bestandsmutaties	2.680	68
Voorwaardelijke toeslagverlening	-51.631	0
Wijziging grondslagen en vaststelling risicodekking	-16.544	0
	193.337	149.675

Resultaatbestemming

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2022 als volgt te verdelen:

	2022
Algemene reserve	193.377
	193.377

Gebeurtenissen na balansdatum

UFR

Met ingang van 1 januari 2021 is er een nieuwe UFR-systematiek van toepassing, die in vier jaar stapsgewijs zou doorwerken in de vaststelling van de rekenrente voor pensioenfondsen. Per 1 januari 2022 heeft de tweede stap tot een daling van de actuele dekkingsgraad geleid van 1,0%.

De volgende stap zou in werking treden per 1 januari 2023. Echter per 1 januari 2023 is de RTS-systematiek gewijzigd. Door de wijziging in RTS-systematiek, nemen de verplichtingen per 1 januari 2023 met circa 0,4% toe.

Deze wijziging van de RTS-systematiek heeft geen invloed op de hoogte van de technische voorziening per 31 december 2022, zoals vermeld in dit rapport. Indien de wijziging van de RTS al van toepassing zou zijn geweest per 31 december 2022, zou de actuele dekkingsgraad per 31 december 2022 gelijk zijn aan 118,4%, een daling van 0,5%-punt.

Oorlog in Oekraïne

Sinds eind februari 2022 is er een oorlog gaande in Oekraïne. Er is sprake van een grote humanitaire ramp. De oorlog heeft daarnaast ook gevolgen voor de economie en de financiële markten. De oorlog en de daardoor opgelegde sancties aan Rusland hebben directe gevolgen voor de voedsel- en energiemarkten en zullen mogelijk voor een toenemende inflatie zorgen. Het fonds houdt de situatie en de eventuele gevolgen goed in de gaten.

Op dit moment zijn er nog geen directe gevolgen voor deelnemers of het fonds. Controle van de bestanden met de Sanctielijsten heeft geen hits opgeleverd. Ook heeft het fonds geen pensioengerechtigden die wonen in deze landen, maar belegt het ultimo 2022 wel voor 0,17 miljoen indirect in Rusland. Er zijn geen beleggingen in Oekraïne en Belarus.

Herstelplan

Per eind 2022 verkeerde het fonds in een situatie van vermogenstekort. Het fonds heeft in maart 2023 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij DNB. Uit dit herstelplan blijkt dat het pensioenfonds binnen de gekozen maximale hersteltermijn herstelt tot de vereiste dekkingsgraad.

Verbonden partijen

BPOA kan als verbonden partij worden geclassificeerd. De kosten in verband met de uitvoering van de door BPOA te verrichten taken worden door SPOA gedragen. Deze transacties zijn onder normale marktvoorwaarden met de verbonden partij aangegaan. De bestuurders, de leden van het verantwoordingsorgaan, de visitatiecommissie, de medewerkers van het bestuursbureau en de bijdragende apothekers worden ook als verbonden partijen aangemerkt.

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar het beloningsbeleid. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Transacties met medewerkers bestuursbureau

De vergoeding is contractueel vastgelegd. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) medewerkers.

Transacties met Visitatiecommissie

De vergoeding is contractueel vastgelegd. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) leden.

Transacties met bijdragende apothekers

Het fonds heeft een uitvoeringsreglement afgesloten met de bijdragende apothekers. De pensioenpremie bedraagt 30,7% van de pensioengrondslag (2021: 28,7%).

Risicoparagraaf

(in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Eind 2016 wordt geen rekening meer gehouden met eventuele additionele risico's. Hieromtrent heeft afstemming plaats gevonden met bestuur, certificerend actuaris en DNB. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2022 van 118,6% en ultimo 2021 van 115,6%.

	2022		2021	
	€	%	€	%
<i>Op basis van feitelijke beleggingsmix</i>				
Renterisico (S1)	82.620	5,6	40.585	2,0
Aandelen- en vastgoedrisico (S2)	189.581	12,9	251.800	12,3
Valutarisico (S3)	13.119	0,9	20.143	1,0
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	65.089	4,4	78.746	3,8
Verzekeringstechnisch risico (S6)	41.277	2,8	60.134	2,9
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer (S10)	8.399	0,6	12.388	0,6
Diversificatie- en correlatie-effect	-120.581	-8,2	-138.239	-6,8
Vereist eigen vermogen risico fonds (feitelijk)	279.504	19,1	325.557	15,9
Afname voor toerekening totale TV	0	0,0	0	0,0
Totaal vereist eigen vermogen (feitelijk)	279.504	19,1	325.557	15,9

	2022		2021	
	€	%	€	%
<i>Op basis van strategische beleggingsmix</i>				
Renterisico (S1)	79.548	5,4	39.821	1,9
Aandelen- en vastgoedrisico (S2)	182.873	12,5	242.361	11,8
Valutarisico (S3)	3.253	0,2	408	0,0
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	66.751	4,6	84.848	4,1
Verzekeringstechnisch risico (S6)	41.277	2,8	60.134	2,9
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer (S10)	8.467	0,6	11.048	0,5
Diversificatie- en correlatie-effect	-109.947	-7,5	-118.854	-5,8
Vereist eigen vermogen risico fonds (strategisch)	272.222	18,6	319.766	15,6
Afname voor toerekening totale TV	0	0,0	0	0,0
Totaal vereist eigen vermogen (strategisch)	272.222	18,6	319.766	15,6
Actuele dekkingsgraad		118,9		104,1
Beleidsdekkingsgraad		113,7		101,0
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,3		104,3
Feitelijk vereiste dekkingsgraad		119,1		115,9
Strategisch vereiste dekkingsgraad		118,6		115,6

De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2022 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds in een tekort verkeert. In boekjaar 2022 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 113,7%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2021 van 101,0%, is de beleidsdekkingsgraad toegenomen met 12,70%-punt.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 13,4 jaar (2021: 15,5)

Duratie van de pensioenverplichtingen 18,7 jaar (2021: 21,0)

Het pensioenfonds dekt strategisch 52% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

De strategische renteafdekking van 52% op basis van de swapcurve is eind 2022 equivalent met een renteafdekking van 52% op basis van de DNB-methodiek. De feitelijke renteafdekking op basis van de DNB-methodiek bedraagt 54% eind 2022.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 82.620 (5,6%) en voor het strategisch renterisico 79.548 (5,4%).

Derivaten

Het renterisico is gedeeltelijk afgedekt door middel van renteswaps. De afloopdata variëren van 2022 tot 2071. Door deze swaps wordt de duratie van de portefeuille van vastrentende waarden verhoogd van 4,4 naar 13,4 (2021: van 9,4 naar 15,5).

Onderstaande tabel geeft inzicht in de rentederivatenposities per 31 december:

Type contract	Onderliggende contract-omvang	Actuele waarde activa	Actuele waarde passiva	Netto positie (waarde)
Rentederivaten per 31-12-2022	563.640	20.996	114.441	-93.445
Rentederivaten per 31-12-2021	282.828	63.256	4.825	58.431

Aandelen- en vastgoedrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en hedgefonds in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2022		2021	
	€	%	€	%
<i>Verdeling aandelen en vastgoed per categorie ¹⁾:</i>				
Ontwikkelde markten (Mature markets)	330.009	73,1	446.169	74,8
Opkomende markten (Emerging markets)	121.261	26,9	150.400	25,2
	451.270	100,0	596.569	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 189.581 (12,9%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 182.873 (12,5%).

1) Volgens de definitie van de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2022		2021	
	€	%	€	%
Totaal beleggingen				
<i>Totaal beleggingen naar valuta exclusief derivaten</i>				
Euro	1.110.004	66,4	1.326.443	64,1
Amerikaanse dollar	343.523	20,5	417.509	20,2
Britse pound sterling	166.726	10,0	197.594	9,6
Canadese dollar	1.955	0,1	3.353	0,2
Deense kroon	31.550	1,9	88.773	4,3
Hongaarse forint	1.159	0,1	0	0,0
Nieuw-Zeelandse dollar	435	0,0	1.366	0,1
Noorse Kroon	5.831	0,3	2.036	0,1
Poolse zloty	93	0,0	2.832	0,1
Zweedse Kroon	2.216	0,1	7.223	0,3
Zwitserse frank	10.233	0,6	16.158	0,8
Overige valuta	0	0,0	3.505	0,2
	1.673.725	100,0	2.066.792	100,0

	2022		2021	
	€	%	€	%
<i>Totaal beleggingen naar valuta inclusief derivaten</i>				
Euro	1.026.438	64,8	1.379.881	65,0
Amerikaanse dollar	337.073	21,3	417.504	19,7
Britse pound sterling	167.473	10,6	196.804	9,3
Canadese dollar	1.881	0,1	3.845	0,2
Deense kroon	31.550	2,0	88.766	4,2
Hongaarse forint	1.159	0,1	0	0,0
Japanse yen	761	0,0	0	0,0
Nieuw-Zeelandse dollar	431	0,0	1.367	0,1
Noorse Kroon	5.831	0,4	2.036	0,1
Poolse zloty	93	0,0	2.832	0,1
Zweedse Kroon	2.216	0,1	7.221	0,3
Zwitserse frank	10.233	0,6	16.158	0,8
Overige valuta	4	0,0	3.507	0,2
	1.585.143	100,0	2.119.921	100,0
Saldo waarde valutaderivaten	- 88.582		53.129	

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. De post valutatermijntransacties bestaat uit de volgende transacties, omgerekend in euro per 31 december 2022:

	aankoop transacties	verkoop transacties
Euro	0	-83.566
Amerikaanse dollar	0	-6.450
Britse pound sterling	747	0
Canadese dollar	0	-74
Japanse yen	761	0
Nieuw-Zeelandse dollar	0	-4
Overige valuta	4	0
	1.512	-90.094

Indien de afrekening van deze transacties op 31 december 2022 zou hebben plaatsgevonden dan zou het af te rekenen bedrag 88.582 hoger uitvallen dan de aankoopwaarde. Dit is het verschil in de waarde van de beleggingen voor, en na afdekking van het valutarisico ad resp. 1.673.725 en 1.585.143 zoals hierboven weergegeven.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de valutaderivatensposities per 31 december:

Type contract	Onder- liggende contract- omvang	Actuele waarde activa	Actuele waarde passiva	Netto positie (waarde)
Valutaderivaten per 31-12-2022	527.116	8.891	262	8.629
Valutaderivaten per 31-12-2021	364.926	1.232	4.367	-3.135

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 13.119 (0,9%) en voor het strategisch valutarisico 3.253 (0,2%).

Grondstoffenrisico

Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen en hoeft daarom geen buffers hiervoor aan te houden.

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen.

Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

(Onderstaande weergave is inclusief geldmarktfondsen).

	2022		2021	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	347.966	36,9	449.006	39,7
AA	95.329	10,1	101.425	9,0
A	144.770	15,3	182.375	16,1
BBB	233.571	24,8	300.448	26,5
Geen rating of lager dan BBB	122.012	12,9	98.476	8,7
	943.648	100,0	1.131.730	100,0

	2022		2021	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	233.435	24,8	261.869	23,1
Resterende looptijd 1 <> 5 jaar	256.806	27,2	232.125	20,5
Resterende looptijd > 5 jaar	453.407	48,0	637.736	56,4
	943.648	100,0	1.131.730	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 65.089 (4,4%) en voor het strategisch kredietrisico van 66.751 (4,6%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk en strategisch verzekeringstechnisch risico bedraagt 41.277 (2,8%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook 'grote posten' zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

In het standaardmodel is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor concentratierisico (S8) gelijkgesteld aan 0%.

	2022		2021	
	€	%	€	%
Onroerende zaken				
<i>Verdeling onroerende zaken per sector:</i>				
Participaties in indirect vastgoed	11.530	100,0	15.003	100,0
	11.530	100,0	15.003	100,0
<i>Verdeling onroerende zaken per regio:</i>				
Europa EU	11.530	100,0	15.003	100,0
	11.530	100,0	15.003	100,0

Er zijn geen grote posten: onroerende zaken van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van de totale beleggingen

	2022		2021	
	€	%	€	%
Aandelen				
<i>Verdeling aandelen per sector:</i>				
Basismaterialen	27.868	6,3	33.027	5,7
Communicatiediensten	28.119	6,4	46.237	8,0
Handel	73.390	16,7	109.141	18,8
Energie	29.293	6,7	21.540	3,7
Financiële dienstverlening	74.404	16,9	89.453	15,4
Gezondheidszorg	54.743	12,5	68.791	11,8
Industrie	46.088	10,5	58.009	10,0
Nutsbedrijven	9.300	2,1	10.522	1,8
Technologie	75.304	17,1	126.951	21,8
Overig	21.231	4,8	17.896	3,1
	439.740	100,0	581.567	100,0
<i>Verdeling aandelen per regio:</i>				
Europa	151.912	34,6	163.693	28,2
Noord-Amerika	136.964	31,2	226.279	38,9
Azië excl. Japan	26.123	5,9	34.273	5,9
Oceanië	3.987	0,9	5.717	1,0
Overig	120.754	27,5	151.605	26,1
	439.740	100,0	581.567	100,0

	2022		2021	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa EU	535.303	57,2	630.096	55,6
Europa niet-EU	150.429	16,1	174.112	15,4
Noord-Amerika	221.946	23,7	280.192	24,8
Midden- en Zuid-Amerika	5.728	0,6	5.440	0,5
Azië ex Japan	14.533	1,6	21.918	1,9
Oceanië	3.031	0,3	8.979	0,8
Overige	4.389	0,5	10.993	1,0
	935.359	100,00	1.131.730	100,0

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van de totale beleggingen

Netherlands Government Bond	0	0,0	137.333	6,5
-----------------------------	---	-----	---------	-----

Overige beleggingen

Verdeling overige beleggingen per regio:

Europa EU	137.065	47,7	208.219	61,5
Europa niet-EU	150.031	52,3	130.093	38,4
Noord-Amerika	0	0,0	180	0,1
	287.096	100,0	338.492	100,0

Grote posten: overige beleggingen van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 2% van de totale beleggingen

UBS DPAP CL SHS 2012 Serie 2	0	0,0	130.094	6,1
Nykredit	0	0,0	42.751	2,0

Er zijn geen beleggingen uitgeleend.

Hoogte buffer

Er wordt geen additionele buffer voor concentratierisico meegenomen.

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. Voor het pensioenfonds resulteert een buffer voor het feitelijk actief beheer risico van 8.399 (0,6%) en voor het strategisch actief beheer risico van 8.467 (0,6%).

Diversificatie- en correlatie-effect

Bij de becijfering van het totale vereist eigen vermogen dient gebruikt gemaakt te worden van de wortelformule. Hierdoor is het totale vereist eigen vermogen kleiner dan de optelsom van de afzonderlijke buffers. In de wortelformule wordt namelijk verondersteld dat niet alle risico's zich op hetzelfde moment zullen voordoen (diversificatie). Wel wordt uitgegaan van een positieve samenhang (correlatie) tussen het renterisico, het aandelen- en vastgoedrisico en het kredietrisico. Per saldo heeft dit een risico-verlagend effect. Bij het pensioenfonds is dit voor de feitelijke beleggingsportefeuille eind 2022 -120.581 en voor de strategische beleggingsportefeuille -109.947.

Effect toerekenen naar totale vereiste dekkingsgraad

Om van de vereiste dekkingsgraad voor risico fonds te geraken tot de vereiste dekkingsgraad dient een aanpassing te worden gemaakt omdat het fonds een herverzekerde technische voorziening heeft. Op basis van zowel de feitelijke verdeling als de strategische verdeling is het effect gering en derhalve niet zichtbaar in de vereiste dekkingsgraad.

Uitbestedingsrisico

Zie voor een nadere beschrijving van dit risico de risicoparagraaf van het bestuursverslag.

Vastgesteld te Den Haag d.d. 13 juni 2023

Het bestuur

Mw. M.J.G. van de Lustgraaf-Wielens
Voorzitter

Dhr. R.A.L. Heijn

Mw. C.R.C. Huizinga-Arp

Mw. E.A.A.M. Lie-Kwie ten Berge

Dhr. P.M. Dantuma

Dhr. P.P. Bannink

Mw. L.R. Denee-Haasnoot

Overige gegevens

Statutaire bepaling van resultaatbestemming

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers te Heerlen is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Wet verplichte beroepspensioenregeling over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers, zoals vereist conform artikel 143 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het beroepspensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Triple A – Risk Finance Certification B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 12.800.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 640.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het beroepspensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 142 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 121 tot en met 135 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling. De door het beroepspensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het beroepspensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het beroepspensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van het beroepspensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 121 tot en met 135 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

De beleidsdekkingsgraad van het beroepspensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende.

Het beroepspensioenfonds heeft in 2022 gebruik gemaakt van het 'Besluit toeslagverlening in bijzondere omstandigheden' van 7 juni 2022 (Staatsblad 2022, 211) bij het besluit tot toeslagverlening per 1 januari 2023. Daarbij heeft het beroepspensioenfonds onderbouwd dat is voldaan aan de in het Besluit gestelde voorwaarden.

Amsterdam, 13 juni 2023

drs. Jack Tol AAG RBA
verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2022 van Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers per 31 december 2022 en van het resultaat 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2022
- de staat van baten en lasten over 2022
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers (hierna ook wel het pensioenfonds zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Ons inzicht in het pensioenfonds

Stichting Pensioenfonds Openbare Apothekers voert als beroepspensioenfonds de pensioenregeling uit voor openbare apothekers. Vermogensbeheer en pensioenbeheer zijn uitbesteed aan gespecialiseerde dienstverleners. Wij hebben bijzondere aandacht in onze controle besteed aan deze onderwerpen op basis van de activiteiten van het pensioenfonds en onze risicoanalyse.

Wij hebben de materialiteit bepaald en de risico's geïdentificeerd en ingeschat dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, om in reactie op deze risico's de controlewerkzaamheden te bepalen ter verkrijging van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€13,0 miljoen (2021: €16,0 miljoen)
Toegepaste grondslag	0,75% van het pensioenvermogen per 31 december 2022, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en het stichtingskapitaal en de reserves.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Aangezien het pensioenfonds in een herstelsituatie zit maar de beleidsdekkingsgraad per jaareinde niet dicht bij een kritieke grens ligt, hebben wij een percentage van 0,75% gehanteerd. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven €650.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Opdrachtteam en gebruikmaken van het werk van specialisten

Wij hebben zorggedragen dat het opdrachtteam over de juiste kennis en vaardigheden beschikt die nodig zijn voor de controle van een beroepspensioenfonds. Wij hebben in het opdrachtteam specialisten opgenomen op het gebied van IT-audit. Daarnaast hebben wij eigen deskundigen ingeschakeld voor de controle van de waardering voorziening pensioenverplichtingen.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en diens omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de visitatiecommissie het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij verwijzen naar hoofdstuk 8 van het jaarverslag, waarin het bestuur zijn (fraude)risicoanalyse heeft opgenomen en hoofdstuk "Intern toezicht" van het jaarverslag waar visitatiecommissie op deze (fraude)risicoanalyse reflecteert.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode en klokkenluidersregeling. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het bestuur interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in [6] Voorziening pensioenverplichtingen in de jaarrekening, waaronder de subjectieve elementen in de waardering van de technische voorzieningen. Wij verwijzen in dit kader verder naar het kernpunt 'Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen'.

Wij hebben geen frauderisico geïdentificeerd ten aanzien van de opbrengstenverantwoording.

Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, sleutelfunctionarissen (waaronder sleutelfunctiehouders, de compliance officer, medewerkers van het bestuursbureau en de uitvoeringsorganisatie(s)) en de visitatiecommissie.

Uit onze evaluatie van het risico op mogelijke doorbreking van interne beheersmaatregelen of andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. In lijn met NBA-handreiking 1144 Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen, is onze inschatting gebaseerd op onze ervaring in de sector, afstemming met het bestuur, het kennis nemen van de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA), het lezen van notulen, het kennismaken van rapporten van de interne accountant en compliance afdeling en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennisgenomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Zoals toegelicht in het onderdeel '10.3 Financiële positie' van 10. Vooruitblik komend boekjaar en visie nabije toekomst van het jaarverslag, is de jaarrekening opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling. Bij het opmaken van de jaarrekening heeft

het bestuur een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van het pensioenfonds om zijn continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor de voorzienbare toekomst.

Wij hebben de specifieke beoordeling met het bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten en in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de vereisten rondom solvabiliteit en liquiditeit. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen relevante wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Ontwikkeling en toelichting van de (beleids)dekkingsgraad

Risico

De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft.

De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in toelichting op de balans per 31 december 2022 onder [5] 'Stichtingskapitaal en reserves' van de jaarrekening.

Hieruit blijkt dat het pensioenfonds een reservetekort heeft per 31 december 2022. In paragraaf 4. Financieel van het bestuursverslag gaat in op de financiële positie en de actualisatie van het herstelplan in 2023.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids) dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.

Ontwikkeling en toelichting van de (beleids)dekkingsgraad

Onze controleaanpak	<p>Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2022 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuarieel rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.</p> <p>Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maands-dekkingsgraden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandtoerekening van. – Daarnaast heeft de certificerend actuaris een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaris. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de (beleids)dekkingsgraad geëvalueerd</p>
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2022 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen	
Risico	<p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van onafhankelijke taxaties, netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet (beurs)genoteerde fondsen.</p> <p>De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij het pensioenfonds betreffen dit de posities in derivaten en vastrentende waarden. De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen kennen eveneens inherent relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen en marktontwikkelingen tot aan balansdatum.</p> <p>Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in de Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' en een nadere toelichting opgenomen in [1] 'Beleggingen voor risico pensioenfonds'. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2022 in de categorie netto contante waarde € 89 miljoen negatief is belegd in derivaten en € 50 miljoen in vastrentende waarden. Verder is in de categorie andere geschikte methode € 12 miljoen is belegd in niet-(beurs) genoteerde vastgoedbeleggingsfondsen, € 134 miljoen in niet(beurs)genoteerde aandelen beleggingsfondsen en € 150 miljoen in overige beleggingen (zijnde hedgefondsen). Dit betreft 16% van de totale beleggingen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.</p>
Onze controleaanpak	<p>Bij de controle van de beleggingen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de accountant van de beleggingsadministrateur. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel, hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de beleggingen, rekening houdend met omvang en risicoprofiel van de beleggingen, en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan. Door deze werkzaamheden, gecombineerd met de hierna beschreven werkzaamheden, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.</p> <p>Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen geëvalueerd.</p>
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2022 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.</p>

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico

De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Wij hebben aan het subjectieve element ervaringssterfte van de bepaling van de technische voorziening een frauderisico gekoppeld en de waardering en de toelichting daarop als kernpunt van onze controle aangemerkt.

Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in de 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting [6] 'Voorziening pensioenverplichtingen'. Uit deze toelichting blijkt dat (schattings)wijzigingen hebben plaatsgevonden door overgang naar nieuwe Prognose tafels, aanpassing van de ervaringssterfte dan wel aanpassing kostenopslag op basis van nader onderzoek en opslag van 1% op het tarief van latent (risico)partnerpensioen voor niet-gepensioneerden. Volgens deze toelichting is de voorziening pensioenverplichtingen hierdoor € 10,8 miljoen lager uitgekomen.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen	
Onze controleaanpak	<p>Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van het pensioenfonds. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2022. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels en de effecten van de wijzigingen hierin, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.</p> <p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2022:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris. – Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaris gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn. – Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen mede met behulp van data-analyse, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.</p>
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2022 of de toelichting van de technische voorzieningen.</p>

Verklaring over de in het verslag over het boekjaar opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Communicatie

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Eindhoven, 13 juni 2023

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. P.A.E. Dirks RA

BIJLAGE IV

Periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, eerste alinea, van Verordening (EU) 2020/852

Productbenaming: Pensioenregeling Stichting pensioenfonds Openbare Apotheken

Identificatiecode voor juridische entiteiten (LEI):

NXRRHU10YR80RNU7DO59

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Heeft dit financiële product een duurzame beleggingsdoelstelling?

Ja

Dit product heeft de volgende **duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling** gedaan: %

in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

Dit product heeft de volgende **duurzame beleggingen met een sociale doelstelling** gedaan: %

Nee

Dit product **promootte ecologische/sociale (E/S-) kenmerken**. Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het 3,03% duurzame beleggingen

met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

met een sociale doelstelling

Dit product promootte E/S-kenmerken, maar **heeft niet duurzaam belegd**.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Dit financiële product (hierna: deze Pensioenregeling) promoot de volgende ecologische en sociale kenmerken:

- **ESG-integratie.** Binnen het ESG-raamwerk zijn de factoren Environment, Social en Governance belangrijk. Daarom kijken we naar de overall ESG beoordeling ten opzichte van de benchmark. We hebben als doelstelling om meer dan de benchmark te beleggen in ondernemingen die zich verbeteren op ESG.

- **CO2 uitstoot.** De CO2 uitstoot (intensiteit en emissies) die aan de (deel)portefeuille van de Pensioenregeling kan worden toegerekend wordt beperken tot maximaal 50% ten opzichte van die van de relevante benchmark.

De Pensioenregeling belegt voor een groot deel in beleggingsinstellingen. Op dit moment kunnen wij nog niet volledig de ESG integratie en CO2 uitstoot meten van de ondernemingen in de beleggingsinstellingen en kunnen daarover beperkt rapporteren.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

Om te bepalen of de Pensioenregeling voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken, wordt gekeken naar de volgende duurzaamheidsindicatoren:

- **ESG-profiel:** Dit geeft aan hoe ondernemingen scoren op de verschillende aspecten van Ecologisch, Sociaal en Governance. Na iedere herbalancering was het ESG-profiel van de Pensioenregeling gedurende 2022 beter dan dat van de benchmark. Door marktbevingen kan dit op kwartaaleinde afwijken.

- **CO2-voetafdruk:** De CO2-voetafdruk laat de door de portefeuille gefinancierde broeikasgasemissies zien. Om deze CO2-voetafdruk te bepalen, wordt eerst van elke onderneming in de portefeuille de totale uitstoot van broeikasgassen per jaar berekend. Er wordt daarbij zowel gekeken naar de uitstoot die de onderneming zelf veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten (scope 1 volgens het Greenhouse Gas Protocol), als naar de uitstoot die samenhangt met de productie van energie die de onderneming inkoop (scope 2 volgens het Greenhouse Gas Protocol). Dit wordt gedeeld door de ondernemingswaarde inclusief contanten (EVIC). De uitkomst hiervan geeft weer hoeveel broeikasgassen een onderneming uitstoot voor elke euro aan financiering. Om tot de CO2-voetafdruk van de hele portefeuille te komen, wordt het gewogen gemiddelde van de CO2-voetafdrukken berekend van alle ondernemingen waarin wordt belegd. De ondernemingen waarin veel wordt belegd wegen dus zwaarder mee.

Over 2022 bedragen de gefinancierde broeikasgasemissies 82,43 tCO2 per miljoen euro belegd vermogen. Hiermee wordt invulling gegeven aan de reductiedoelstelling die geldt voor de relevante onderliggende mandaten van deze Pensioenregeling.

Indicator	Waarde
ESG Profiel Portfolio	6,77
ESG Profiel Benchmark	6,36
Gefinancierde broeikasgasemissie	82,43

Duurzaamheids-
indicatoren meten
hoe de ecologische of
sociale kenmerken
die het financiële
product promoot,
worden
verwezenlijkt.

- **... en in vergelijking tot voorafgaande perioden?**

Er is over 2021 niet gerapporteerd op bovengenoemde duurzaamheidsindicatoren.

- **Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?**

Zoals opgenomen in de relevante precontractuele informatieverschaffing, heeft dit Pensioenfonds geen minimum commitment afgegeven naar duurzame beleggingen. Het Pensioenfonds heeft echter in de gegeven referentieperiode wel degelijk belegd in duurzame beleggingen. De doelstellingen van de duurzame beleggingen hebben betrekking op:

- **Mitigatie van klimaatverandering.** Het proces om de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot beduidend minder dan 2 °C en de inspanningen voort te zetten om de temperatuurstijging te beperken tot 1,5 °C boven het pre-industriële niveau, zoals vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering. Vermeden CO₂-emissies is de meest relevante en gangbare kwantitatieve indicator voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van de Pensioenregeling aan klimaatmitigatie. De ESG-dienstverlener baseert zich op de gerapporteerde informatie, inclusief impact cijfers van de uitgevende instelling. Wanneer de impactrapportage niet volledig is of onduidelijk is, proberen wij via de ESG-dienstverlener meer informatie te verkrijgen van de uitgevende instelling. De totale vermeden CO₂-emissie van de Pensioenregeling bedroeg over 2022 3,95 ton.

- **Adaptatie aan klimaatverandering.** Het proces van aanpassing aan de daadwerkelijke en verwachte klimaatverandering en de gevolgen daarvan. Momenteel is er, gezien de grote diversiteit van activiteiten, duurzame gebouwen en aanpassingen in infrastructuur, nog geen vergelijkbare en aggregereerbare indicator beschikbaar voor het meten van de bijdrage van de duurzame beleggingen van deze Pensioenregeling aan klimaatadaptatie. In de EU-Taxonomie is bepaald welke investeringen in economische activiteiten op basis van zes milieudoelstellingen, waaronder klimaatadaptatie, als ecologisch duurzaam kunnen worden bestempeld. In de beoordeling van de uitgegeven Green Bond wordt getoetst in hoeverre deze overeenkomt met de criteria zoals opgenomen in de EU-Taxonomie. De verwachting is dat er steeds meer data beschikbaar komt met betrekking tot de impact van klimaatadaptatie zodat de bijdrage van de duurzame beleggingen van de Pensioenregeling aan klimaatadaptatie zorgvuldig kan worden gemeten.

De Pensioenregeling bevat geen beleggingen met een sociale duurzaamheidsdoelstelling.

- **Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologisch of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen?**

De Pensioenregeling heeft Green Bonds in portefeuille waar niet expliciet op wordt gestuurd. Deze Green Bonds zijn getoetst door onze ESG-dienstverlener aan de hand van het Achmea IM Green Bond beoordelingsraamwerk. Hiermee kunnen deze Green Bonds als duurzame belegging beoordeeld worden. In deze bijlage IV wordt over deze duurzame beleggingen gerapporteerd.

De duurzame beleggingen mogen geen significante schade toebrengen aan ecologische of sociaal duurzame beleggingsdoelstellingen. Dit is gewaarborgd door alle potentieel duurzame beleggingen van de Pensioenregeling te beoordelen aan de hand van het Achmea IM Green Bond beoordelingsraamwerk en de EU-criteria voor ecologisch duurzame beleggingen. Daar bovenop is een screening op controverses uitgevoerd.

Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

De duurzame beleggingen die in deze Pensioenregeling aanwezig zijn, betreffen Green Bonds die voldoen aan het Achmea IM Green Bond beoordelingsraamwerk. Deze Green Bonds hebben als doel een positieve impact te realiseren. Daarnaast is via het uitsluitings- en engagementbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten, zoals hieronder beschreven wordt.

Waren duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:

Ja. Een aantal beleggingsinstellingen waarin de pensioenregeling belegt heeft ondernemingen uitgesloten die met hun gedrag structureel de normen schenden van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

Ja. De in deze Annex IV geïdentificeerde duurzame beleggingen betreffen green bonds die voldoen aan het Achmea IM Green Bond beoordelingsraamwerk. Het Green Bonds beoordelingsraamwerk van Achmea IM sluit Green Bonds van ondernemingen uit die met hun gedrag structureel de normen schenden van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, zoals mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie.

In de EU-taxonomie is het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' vastgesteld. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke EU-criteria.

Het beginsel 'geen ernstige afbreuk doen' is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstig afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

SPOA weegt verschillende ESG-criteria mee bij haar investeringsbeslissingen. Maar we wegen niet specifiek mee wat de ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen zijn op de duurzaamheidsfactoren zoals gedefinieerd in de SFDR. We hebben hiervoor de volgende redenen:

- Allereerst hebben we gekozen voor het hanteren van bepaalde ESG-criteria als maatstaf voor impact op duurzaamheidsfactoren die aansluiten bij de visie van het pensioenfonds en beroepsvereniging en deelnemers. We volgen hierin dus niet exact de door de SFDR gedefinieerde indicatoren.
- Ten tweede zouden er significante aanpassingen gemaakt moeten worden in het MVB beleid en de uitvoering daarvan wanneer wij verklaren wel rekening te houden met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van Artikel 4 SFDR.
- Daarnaast geldt voor pensioenfondsen die ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren meewegen, dat zij ook over een groot aantal indicatoren moeten rapporteren. Het fonds is daarbij afhankelijk van de gegevens over ongunstige effecten die de vermogensbeheerders kunnen aanbieden. Dit leidt tot extra arbeidsintensieve en kostbare rapportages. Dit sluit niet aan bij de doelstelling van het pensioenfonds om de kosten die hierbij

corruptie en
omkoping.

horen te willen beheersen.

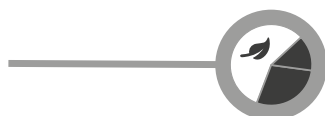
- SPOA overweegt periodiek of zij gebruik wil blijven maken van de opt-out mogelijkheid ten aanzien van Artikel 4 SFDR.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het grootste aandeel beleggingen van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: 2022

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
CCF World ESG Screened Index Fund Class X1 Hedged	Overig	12,0	Ierland
Institutional Euro Liquidity Fund	Overig	8,6	Ierland
UBS DPAP CL SHS 2012 Serie 2	Overig	8,2	Zwitserland
BlackRock MSCI Emerging Markets Free B	Overig	3,9	Verenigde Staten
Blr Emr Mrkts ex-Latin America Equity Index Fund B	Overig	3,8	Verenigde Staten
Cash bucket EUR	Overig	3,3	
Netherlands Government Bond 3,75% 15/01/2042	Overheden	1,9	Nederland
Netherlands Government Bond 4% 15/01/2037	Overheden	1,3	Nederland
Bundesschatzanweisungen .2000% 14/06/2024	Overheden	1,2	Duitsland
Netherlands government .5000% 15/01/2040	Overheden	1,0	Nederland
Royal bank of canada FRN 30/01/2025	Door onderpand gedekt	0,9	Canada
Santander uk plc FRN 12/02/2027	Financiële instellingen	0,9	Verenigd Koninkrijk
Netherlands Government 2.750% 15/01/2047	Overheden	0,8	Nederland
REPOREV_BNP PARIBAS FR_SNCF4.150JAN42_02/01/2023	Overig	0,7	Frankrijk
CCP IM_ Blackrock POA vs CITI CCP GBP	Overig	0,7	Nederland

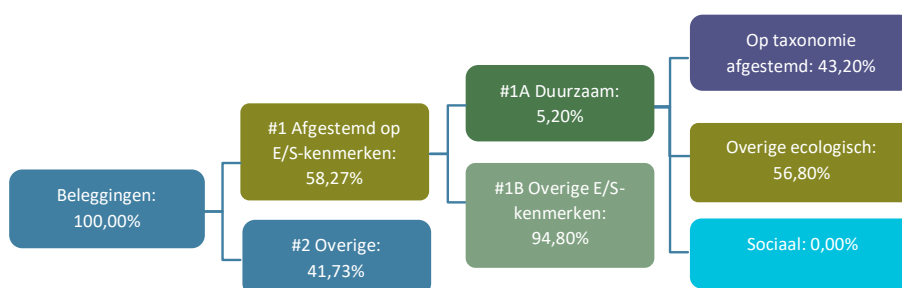

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen was 3,03%.

De **activa-allocatie** beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

#1 Afgestemd op E/S-kenmerken omvat de beleggingen van het financiële product die worden gebruikt om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot.

#2 Overige omvat de overige beleggingen van het financiële product die niet zijn afgestemd op de ecologische of sociale kenmerken en die evenmin als duurzame belegging gelden.

De categorie **#1 Afgestemd op E/S-kenmerken** omvat:

- De subcategorie **#1A Duurzaam** omvat duurzame beleggingen met ecologische of sociale doelstellingen.
- De subcategorie **#1B Overige E/S-kenmerken** omvat beleggingen die op de ecologische of sociale kenmerken zijn afgestemd, maar die niet als duurzame belegging gelden.

In welke economische sectoren werd belegd?

Sector	% van portefeuille
Overheden	12,8
Financiële instellingen	9,4
Door onderpand gedekt	3,4
Supranationals	2,1
Consumentengoederen	2,0
Vastgoed	1,9
Nutsvoorzieningen	1,6
Agentschappen	1,5
Olie & gas	1,3
Overig	64,0

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Van de duurzame beleggingen met milieudoelstelling mitigatie was 43,20% afgestemd op de EU-Taxonomie. Er waren geen beleggingen afgestemd op de milieudoelstelling adaptatie.

Bij het beoordelen van de duurzame beleggingen gaat de ESG-dienstverlener na in hoeverre deze voldoet aan EU Taxonomie criteria. Voor het vaststellen van de afstemming op de EU-Taxonomie wordt gekeken naar de beschikbare, publieke, informatie op de website van de uitgevende instelling, zoals de Second Party Opinion, het Green Bond Framework en het Impact report. Nieuwe uitgevende instellingen die nog geen informatie beschikbaar stellen op de website, worden benaderd met vragen over de exacte afstemming op de EU-Taxonomie. Op deze manier komt er steeds meer data beschikbaar. Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de SFDR (Level 2) verwachten wij dat er steeds meer informatie beschikbaar zal komen.

● **Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie¹ voldoen?**

Ja:

In fossiel gas   In kernenergie

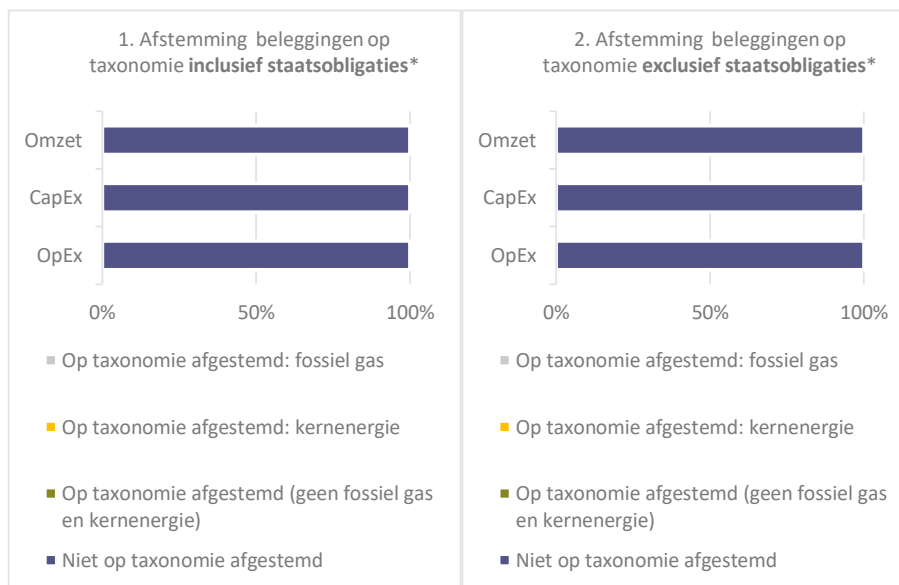
Nee

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas- en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie -zie de toelichting in de linker marge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgelegd in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven (CapEx)** die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven (OpEx)** die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd weergeven.

De onderstaande diagrammen geven in het grijs, oranje en groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties weer, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

*In deze diagrammen omvat "staatsobligaties" alle blootstellingen aan overheden.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissie-niveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

Data omtrent Taxonomy alignment wordt gebaseerd op documentatie van de uitgevende partij en de Second Party Opinion. Een onderverdeling naar Omzet, CapEx, OpEx wordt niet gemaakt in:

- Rapportages van de uitgevende organisatie,
- Second Party Opinion (dit document wordt gebruikt om vast te stellen of iets een green bond is in combinatie met het Achmea IM Greenbond Raamwerk)
- Bloomberg

Aangezien Achmea IM zich baseert op onafhankelijke informatie, welke niet beschikbaar is op dit moment, tonen bovenstaande grafieken dan ook 100% niet op taxonomie afgestemd en niet een uitsplitsing naar Omzet, CapEx of OpEx.

● **Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?**

Het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten was 0,00%.

● **Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?**

In voorgaande periodieke verslagen is hier niet over gerapporteerd.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Het aandeel duurzame beleggingen met een milieudoelstelling die niet waren afgestemd op de EU-Taxonomie was 56,80%.

Het beoordelingsraamwerk van de ESG-dienstverlener neemt, naast EU Taxonomie alignment, meerdere criteria in acht om een Green Bond te beoordelen. Het beoordelingsraamwerk van de ESG-dienstverlener volgt de ICMA Green Bond Principles. Daarnaast gebruikt het raamwerk de richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative voor het beoordelen van de duurzaamheid van te financieren activiteiten. De ESG-dienstverlener gebruikt dit raamwerk om de kwaliteit van Green Bonds te beoordelen.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Het aandeel van sociaal duurzame beleggingen was 0%.

Welke beleggingen zijn opgenomen in 'overige'? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die onder '#2 overige' zijn opgenomen bestaan voor het grootste deel uit beleggingen in beleggingsfondsen. Over deze beleggingsfondsen kan de ESG-dienstverlener beperkt e/s kenmerken meten. Daarnaast zijn onder 'overige' liquiditeiten opgenomen. Het streven is om het percentage liquide middelen zo klein mogelijk te houden. De beleggingen zijn bedoeld om de portefeuille efficiënt te beheren of rendement te behalen. Er bestaan geen ecologische of sociale minimumwaarborgen.

Een overzicht van alle type beleggingen onder overige is opgenomen in onderstaande tabel.

Type belegging	% van "overige"
Fondsen	89,3
Liquiditeiten	11,8
Overig	3,6
Derivaten	-4,7

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Gedurende 2022 zijn onderstaande maatregelen getroffen om te voldoen aan de ecologische en/of sociale kenmerken:

Engagement: De vermogensbeheerders zijn in gesprek gegaan met ondernemingen waarin wordt belegd.

Stemmen: Daarnaast hebben de vermogensbeheerders actief gebruik gemaakt van aandeelhoudersrechten om lange termijn waarde creatie te bevorderen bij de ondernemingen waarin wordt belegd.

Zie voor meer informatie de MVB documentatie op de website.

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product voldoet aan de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. Met dit financieel product wordt de gehele Pensioenregeling bedoeld. Er is geen alomvattende referentiebenchmark op het niveau van de Pensioenregeling om te bepalen of de Pensioenregeling is afgestemd op de ecologische en/of sociale kenmerken die het promoot.

- ***Waarin verschilt de referentiebenchmark van een brede marktindex?***

Niet van toepassing.

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd wat betreft de duurzaamheidsindicatoren voor het bepalen van de afstemming van de referentiebenchmark op de gepromote ecologische of sociale kenmerken?***

Niet van toepassing.

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?***

Niet van toepassing.

- ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de brede marktindex?***

Niet van toepassing.